

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH NEKATERIH ZAKONOV ZA ZMANJŠANJE NEENAKOSTI IN ŠKODLJIVIH POSEGOV POLITIKE TER ZAGOTAVLJANJE SPOŠTOVANJA PRAVNE DRŽAVE

I. NASLOV ZAKONA

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah nekaterih zakonov za zmanjšanje neenakosti in škodljivih posegov politike ter zagotavljanje spoštovanja pravne države

II. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

V obdobju od 13. marca 2020, ob nastopu 14. Vlade Republike Slovenije do nastanka tega predloga so bile sprejete številne zakonske novele obstoječe zakonodaje, ki so v pravni sistem vpeljale mehanizme, ki povečujejo vpliv politike, povečujejo neenakost in rušijo temelje pravne države. Način sprejetja posameznih zakonskih sprememb je odraz zakonodajne politike, ki ne spoštuje temeljnih demokratičnih postulatov zakonodajnega procesa, kar predstavlja resno grožnjo pravni državi, kot jo v 2. členu določa Ustava Republike Slovenije. Vpeljane so bile številne zakonske spremembe, ki na novo, celo zunaj obstoječega pravnega sistema, urejajo način kadrovanja na vodilna mesta policije in v sestave svetov izobraževalnih zavodov, spreminjajo način odločanja o podeljevanju javnih sredstev za kulturne programe, spremembe, ki uvajajo arbitrarno privilegiranje najvišjih predstavnikov izvršilne, zakonodajne in sodne oblasti, njihovih bližnjih ter državnih uradnikov pri nekaterih kaznivih dejanjih, spremembe, ki določajo nemogoče pogoje za sodelovanje okoljevarstvenih organizacij v upravnih in sodnih postopkih, diskriminirajo tuje študente v Sloveniji glede na njihov socialno-ekonomski status, deregulirajo trg avtotaksi prevozov, posegajo v neodvisnost državnih tožilcev in razširjajo možnosti nakupa orožja.

Kot izhaja iz uvoda Resolucije o normativni dejavnosti (Uradni list RS, št. 95/09), sta skrb in odgovornost za raven kakovosti pravnih predpisov sestavni del prizadevanj za uspešno delovanje in ohranjanje pravne države. Predpisi so tista podlaga pravne države, s katero je določen pravni red, urejeno delovanje državnih organov in opredeljeno ravnanje pravnih subjektov ter njihova medsebojna pravna razmerja. Vsebinsko ustrezni, pravno pravilni in nomotehnično urejeni, kratka dobri predpisi, so samo en, vendar nepogrešljiv pogoj za učinkovitost prava in dobro delovanje države kot pravne države. Za zakonodajno dejavnost velja, da si gre pred vsakim pravnim normiranjem zastaviti tri vprašanja: ali je zakon resnično potreben, ali bo z zakonom dosežen zastavljen cilj in ali cilja ni mogoče doseči na drug način.¹ Vsak zakonski poseg, ki se kaže v obliki predloga zakona o spremembah in dopolnitvah določenega zakona, mora tako vsebovati tudi oceno posledic zakona in vključevati sodelovanje javnosti v predzakonodajnem postopku. Cilji vsakokratne zakonske spremembe morajo biti natančno opredeljeni in čim bolj sprejemljivi tako za zakonodajalca kot ciljne skupine oziroma naslovnike predpisa; prav tako morajo biti cilji realni in dosegljivi.² Resolucija

¹ Revizijsko poročilo Računskega sodišča RS z naslovom Ali v Sloveniji preverjamo učinke predlaganih predpisov na družbo, Ljubljana 2007.

² Igličar, Zakonodajna dejavnost, Ljubljana 2011, str. 186.

o normativni dejavnosti med svoje cilje uvršča sodelovanje javnosti pri ustvarjanju predpisov, zlasti strokovne in zainteresirane javnosti, saj to vpliva na boljše uresničevanje in višjo stopnjo spoštovanja teh predpisov v praksi,³ prav tako pa na večjo legitimnost predpisov. Številne izmed zakonskih sprememb od marca leta 2020 teh zahtev v materialnem smislu ne izpolnjujejo.

Predlogi zakonskih sprememb pogosto niso vsebovali natančne opredelitve problema, ki bi izvirala iz analize podatkov in utemeljila potrebo po ustreznem ravnanju pristojnih organov ter zakonskih spremembah. Strokovna in splošna javnost sta vsem v predlogih zakona navedenim spremembam močno nasprotovali tako v času oblikovanja predlogov kot tudi med zakonodajnim postopkom v Državnem zboru. Tako so na primer v primeru sprejetja novele Zakona o državnem tožilstvu uvedbi instituta sopodpisa nasprotovali tako predstavniki Vrhovnega državnega tožilstva kot tudi Državnotožilskega sveta. Spremembi Zakona o prevozih v cestnem prometu so nasprotovale številne nevladne organizacije, ki delujejo na področju varstva pravic delavcev, kot tudi Sindikat taksistov, torej tisti, ki so bili z novelo neposredno prizadeti. Spremembi sestave svetov zavoda izobraževalnih ustanov v Zakonu o organiziranju in financiranju vzgoje in izobraževanja je na pobudo Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture nasprotovalo skoraj 25.000 delavk in delavcev, zaposlenih v javnih izobraževalnih zavodih. V primeru zadnje novele Zakona o orožju, novele Zakona o državnem tožilstvu in zadnje novele Zakona o ohranjanju narave, je do trenutno veljavnih določb prišlo med obravnavo v Državnem zboru na podlagi amandmajev poslanskih skupin vladne koalicije. Do amandmajev so se opredelili številni posamezniki in predstavniki stroke ter poslanke in poslance pozvali k nasprotovanju amandmajem zaradi njihovih škodljivih posledic. Kljub temu so bile določbe podprte s parlamentarno večino. Dodaten primer neupoštevanja javnosti je sprejetje Gradbenega zakonika (v nadaljevanju: GZ-1). Kot je opozoril predstavnik Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije (v nadaljevanju: ZAPS), je predlog Gradbenega zakona (GZ-1), ki je bil javnosti razgrnjen pred dokončnim oblikovanjem predloga novega Gradbenega zakona, vseboval konceptualno povsem drugačne rešitve kot predlog Gradbenega zakona, ki je bil kasneje s strani Ministrstva za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP) vložen v Državni zbor v zakonodajni postopek. V trenutno veljavnem Gradbenem zakonu tako niso upoštevani dogovori med MOP, predstavniki arhitekturne stroke in stroke gradbenih inženirjev, temveč je MOP v predlog GZ-1 vključilo svojo, povsem arbitrarno rešitev, ki ima za kvaliteto gradenj ter položaj arhitektov v Sloveniji izrazito negativne posledice. Cilji predlaganih in trenutno veljavnih predpisov so bili pavšalni, rešitve pa sprejemljive zgolj za normodajalca (predlagatelja in zakonodajalca), ne pa tudi za stroko in širšo javnost, na katero se predpisi nanašajo. Prav tako je pri sprejetju novel, vključenih v ta predlog zakona, prišlo do večkratne neutemeljene uporabeskrajšanega zakonodajnega postopka, saj naj bi šlo po navedbah predlagatelja za manj zahtevne spremembe zakonov. S to argumentacijo so bile po skrajšanem zakonodajnem postopku obravnavane in sprejete spremembe in dopolnitve Zakona o državnem tožilstvu, Zakona o ohranjanju narave in Zakona o organiziranosti in financiranju vzgoje in izobraževanja, četudi je šlo za invazivne posege v obstoječe ureditve, ki bi gotovo potrebovali natančnejšo obrazložitev in daljšo razpravo. Vse tri spremembe so namreč korenito posegle v sistemsko ureditev pravic in obveznosti udeleženih subjektov; v neodvisen položaj državnih tožilcev, pogoje za sodelovanje okoljevarstvenih nevladnih organizacij v sodnih in upravnih postopkih ter v sestavo svetov izobraževalnih zavodov.

³ Kovač, 2009, str. 22.

Procesi družbenega odločanja, ki se odražajo tudi v strukturi zakonodajnega postopka, so sestavljeni iz sprožitve problema, zbiranja podatkov, oblikovanja predloga, razprave in vrednotenja ter sprejema in izvrševanja odločitev.⁴ V nadaljevanju bosta natančneje predstavljena način in potek sprejetja trenutno veljavnih zakonskih ureditev nekaterih družbenih razmerij. Očitno je, da se sporne zakonske sprememba v zadnjih dveh letih ne nanašajo na jasno opredeljen družben problem oziroma družbeno potrebo, ne temeljijo na zbranih podatkih ali relevantni analizi, ne sledijo zahtevam po usklajevanju in kompromisih med interesi predlagatelja in strokovne ter zainteresirane javnosti, tako tudi dosledno ne sledijo upoštevanju komentarjev, pozivov in predlogov javnosti v času obravnave zakona ter tako predstavljajo kar najbolj arbitrarne normativne posege. Taki arbitrarni zakonski posegi ne pomenijo zgolj grožnje za delovanje posameznih družbenih in pravnih razmerij, posameznih institutov ali za izvrševanje zakonskih nalog posameznih organov, temveč predstavljajo resno grožnjo za demokratični proces oblikovanja in sprejemanja zakonskih predpisov, s tem pa tudi ogrožajo pravno državo.

Številne zakonske spremembe, ki so bile uveljavljene v mandatu 14. Vlade RS in jih predlog tega zakona odpravlja, močno posegajo v strokovnost opravljanja zakonsko določenih nalog različnih organov in strokovnost postopkov. S spremembo sestave sveta izobraževalnih zavodov, s spremembo položaja Nacionalnega preiskovalnega urada, z imenovanjem na vodilne položaje v policiji prek posebnega izbirnega postopka, z dodelitvijo pristojnosti za naravovarstveni nadzor varstvenih območij redarjem, ki za to niso usposobljeni, z omogočanjem ministru za kulturo, da mimo strokovne komisije odloča o podelitvi javnih sredstev za kulturne programe in projekte, s posegi v položaj državnih tožilcev, z zaostrovanjem pogojev za sodelovanje nevladnih organizacij v sodnih in upravnih postopkih za varstvo narave, in s tem, ko so omogočili projektiranje tudi osebam, ki niso arhitekti in nimajo ustreznega znanja, se je raven strokovnosti izvajanja nalog in sprejemanja odločitev organov bistveno zmanjšala. Z argumentom pospešitve postopkov so bile odvzete varovalke, ki varujejo strokovnost in kvaliteto delovanja ter sprejemanja odločitev.

Povrnitev v stanje pred navedenimi spremembami tako v pravni red vrača stabilnost in strokovnost, ki sta odločilni za kvaliteto veljavnih pravnih predpisov. Ureditev navedenih zakonskih vsebin je v predlogu tega zakona združena v okviru t. i. omnibus zakonodajnega pristopa v smislu zbirke novel različnih zakonov v okviru enega zakona. Predlog zakona vključuje spremembe na številnih pravnih področjih, zato bodo ocena stanja in razlogi za sprejem zakona navedeni za vsako predlagano posamično spremembo posebej. Načelo pravne države zahteva restitucijo nekaterih v tem predlogu zakona navedenih zakonskih sprememb v stanje pred veljavnostjo zadnjih zakonskih novel. Zaradi velikega števila sprememb, ki vsaka zase ogrožajo legitimnost in kvaliteto pravnega sistema, je nujna hkratna restitucija zakonskih sprememb vseh v tem predlogu zakona navedenih zakonskih sprememb, s ciljem ponovne vzpostavitve stanja spoštovanja načela pravne države. Narava in politična motiviranost ter nestrokovnost nekaterih zakonskih sprememb, sprejetih od marca leta 2020, namreč pomenijo grožnjo demokratičnim procesom odločanja in predstavljajo neprimeren vzorec za prihodnje delovanje zakonodajne veje oblasti Republike Slovenije.

⁴ Igličar, 2011, str. 232.

1.1. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

Po skrajšanem postopku je bil na predlog skupine poslancev poslanskih skupin strank vladne koalicije in manjšinskih poslancev sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja – ZOFVI-N (Uradni list RS, št. 172/21 z dne 29. 10. 2021, v nadaljevanju: ZOFVI-N), ki je v 46. členu spremenil sestavo svetov izobraževalnih zavodov. Med naloge sveta zavoda sodijo na primer imenovanje in razrešitev ravnateljev (ki zaposlujejo ves kader v izobraževalni ustanovi), sprejemanje programa razvoja izobraževalnega zavoda in letnega delovnega načrta ter obravnava številnih tekočih problemov. Izhodiščni predlog je predvideval zmanjšanje števila predstavnikov zaposlenih v izobraževalnih zavodih. Predlog je bil nato še dvakrat spremenjen in v trenutno veljavni obliki določa sestavo sveta tako, da so v njem trije predstavniki ustanovitelja, trije predstavniki staršev in trije predstavniki delavcev. Zmanjšalo se je število predstavnikov zaposlenih, prej jih je bilo pet, kar pomeni manjši vpliv zaposlenih v izobraževalnih zavodih in sorazmerno večji vpliv ustanovitelja zavoda, torej državne oziroma lokalne politike.

Predlagatelj trenutno veljavne pravne ureditve sestave svetov je spremembo, ki podeljuje več odločevalskih pravic ustanoviteljem zavoda, utemeljil z argumentom, da naj bi odpravljala težave, s katerimi naj bi se soočali sveti zavodov pri izbiri in imenovanju ravnateljev. To je zgolj ena izmed pristojnosti sveta zavoda, poleg tega nobeni relevantni podatki ne kažejo težav pri imenovanju ravnateljev. Utemeljitev ni zgolj nepodkrepljena z dejstvi, temveč je tudi povsem pavšalna ter nekonkretizirana in zato docela neprimerna podlaga za spreminjanje zakonodaje. Imenovanje ravnateljev, kot rečeno, tudi ni edina funkcija sveta zavoda. Prav tako ravnatelji niso zgolj direktorji izobraževalnega zavoda, temveč so tudi pedagoški vodje, torej strokovnjaki za vodenje pedagoškega procesa, iz česar je tudi izhajala ureditev pred novelo ZOFVI-N, po kateri je bilo pet predstavnikov strokovnih delavcev zavoda. To je izpostavil tudi Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulturo Slovenije, ki je protestno s ciljem preprečitve sprejema spremembe sestave svetov od 2. novembra do 19. novembra 2021 zbral 24.224 podpisov zaposlenih v izobraževalnih zavodih iz celotne Slovenije. Sindikat SVIZ je v času sprejetja trenutno veljavne ureditve opozarjal, da so slovenski javni vrtci, osnovne in srednje šole izredno kakovostni. Spremembi je prav tako nasprotoval Pedagoški inštitut.⁵ V izjavi za javnost so poudarili, da se vpliv ustanovitelja izraža tudi prek pristojnosti za sprejem ustanovitvenega akta, s katerim določi notranjo organizacijo in šolski okoliš. V skladu z ZOFVI ustanovitelj tudi poda soglasje k sistemizaciji in objavi delovnih mest, mnenje k imenovanju ravnatelja, v skladu z drugimi predpisi pa tudi soglasje h kadrovskemu in finančnemu načrtu. Ta kratki pregled pravne ureditve kaže, da je vpliv ustanovitelja na področjih poslovanja in financiranja, ki so ju izpostavljale poslanske skupine, ki so predlagale trenutno veljavno ureditev, že po obstoječi ureditvi zagotovljen v kar največji meri. Potreba po spremembi sestave svetov vzgojno-izobraževalnih zavodov bi zato zahtevala izčrpnjšo obrazložitev pravnih in dejanskih razlogov, tudi z vidika ostalih pristojnosti sveta, je poudaril Pedagoški inštitut.

Učinkovitost in primernost prejšnje ureditve kažejo primerjave znanja učencev in dijakov v uglednih mednarodnih raziskavah dosežkov izobraževalnih sistemov v posameznih državah (PISA, PIRLS, TIMSS). V raziskavi PISA 2018, v kateri je sodelovalo 79 držav, so slovenski

⁵ STALIŠČE PEDAGOŠKEGA INŠTITUTA o Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (URL: <https://www.pei.si/stalisce-pi-zofvi/>).

15-letniki v vseh treh preizkusih, tj. v bralni, matematični in naravoslovni pismenosti, dosegli nadpovprečne rezultate v primerjavi z rezultati učenk in učencev iz drugih držav OECD. Pri naravoslovni pismenosti so bili med evropskimi državami značilno višji dosežki le pri učencih in učenkah na Finskem in v Estoniji, pri matematični pismenosti pa so imele samo Estonija, Nizozemska, Poljska in Švica višje dosežke od Slovenije. Ob predpostavki, da ravnatelji in ravnateljice pomembno prispevajo h kakovosti pedagoških procesov v vrtcih in šolah, je treba ugotoviti, da so bile dosedanje izbire ravnateljic in ravnateljev, ki so jih izbrali sveti vrtcev in šol, optimalne in so prispevale k zvišanju kakovosti dela vzgojno-izobraževalnih ustanov. To pomeni, da so sveti, po pravni ureditvi pred novelo ZOFVI-N z večjim vplivom zaposlenih, med katerimi izrazito prevladujejo strokovni delavci in delavke, dobro, optimalno, uspešno izbirali med kandidati za ravnatelje in ravnateljice. Na Finskem, ki na pedagoškem področju uživa nesporni svetovni ugled, je celotni izobraževalni sistem zgrajen na zaupanju do učiteljstva, da bo zahtevno poslanstvo opravljajo odgovorno, strokovno, etično, v dobro celotne družbe. Zaupanje v učiteljstvo je zato nujni predpogoj za kakovostne rezultate javnega vzgojno-izobraževalnega sistema.

Po navedbah predlagateljev trenutne ureditve naj bi ureditev sledila ureditvi drugih javnih zavodov, kjer ima večinski delež članov sveta ustanovitelj. Zakonodajno-pravna služba je v času obravnave zadnje novele opozorila na dejstvo, da je pri ureditvi sestave sveta v področni zakonodaji treba upoštevati posebnosti posameznega področja oziroma dejavnosti, ki jo javni zavod opravlja, odločitev zakonodajalca pa mora biti stvarno utemeljena in ne arbitrarna. Navedeno pomeni, da mora biti odločitev sprejeta na podlagi skrbne ocene dejanskega stanja in možnih posledic na delovanje zavodov, ob upoštevanju, da je ustanavljanje javnih zavodov kot pravno organizacijske oblike predvideno na področjih, na katerih bi morala biti praviloma zagotovljena ustrezna stopnja strokovne avtonomije in neodvisnosti. Predlagatelj je trenutno veljavno spremembo utemeljeval z navedbami, da je ustanovitelj odgovoren za delovanje izobraževalnega zavoda, njegov ugled in kakovost izvajanja programov in bi zato moral imeti na voljo tudi večinski vpliv v svetu zavoda. Pri tem kaže izpostaviti, da je imel ustanovitelj že pred uveljavljeno spremembo 46. člena ZOFVI zagotovljen precejšen vpliv na delovanje vrtcev, šol in dijaških domov. V skladu z ZOFVI ustanovitelj tudi poda soglasje k sistemizaciji in objavi delovnih mest ter mnenje k imenovanju ravnatelja, v skladu z drugimi predpisi pa tudi soglasje h kadrovskemu in finančnem načrtu. Ker javni zavodi niso lastnik premoženja, ki ga upravljajo, je vpliv ustanovitelja zagotovljen tudi prek lastništva premoženja. Dejavnost vzgoje in izobraževanja je zatorej po mnenju Zakonodajno-pravne službe podvržena visoki stopnji regulacije in nadzora.

Novela ZOFVI-N je v 46. členu uvedla arbitrarno, nepotrebno in stvarno neutemeljeno spremembo, ki jo lahko v odsotnosti tehtnih razlogov, ki bi odražali potrebo v dejanskem stanju, razumemo le kot potezo za povečanje vpliva politike in potencialno politično vmešavanje v izobraževalni sistem. Trenutna sestava zavodov, ki sprejemajo najpomembnejše kadrovske, programske in razvojne odločitve v sistemu izobraževanja omogoča veliko večji vpliv lokalne oziroma državne politike. Podatki empiričnih analiz kažejo, da je bila raven kakovosti izobraževanja do zdaj v Republiki Sloveniji visoka, trenutna ureditev pa predstavlja resno grožnjo strokovnemu vodenju in usmerjanju dela vrtcev in šol. Povečanje vpliva politike na račun zastopanosti strokovnega pedagoškega kadra je zato nesprejemljivo.

1.2. Kazenski zakonik

Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika – KZ-1I (Uradni list RS, št. 186/2021 z dne 30. 11. 2021, v nadaljevanju KZ-1I) je poleg prenosa dokumentov pravnega reda Evropske unije ter dodatnega protokola h Konvenciji Sveta Evrope o preprečevanju terorizma v slovenski kazenskopравни red uvedla tudi nekatere druge spremembe in dopolnitve, ki po navedbah takratnega predlagatelja novele izhajajo iz izkušenj iz prakse. Tako je predlagatelj spremembe k 132. členu Kazenskega zakonika utemeljil z naraščajočim pojavom groženj na splošno kot tudi takih z namenom, da bi določeni funkcionarji oziroma uradne osebe države nekaj storile (glasovale, odločile in podobno) ali ne. Zato naj bi se zakonodajalec odločil pokazati zavržnost takih dejanj. Spremenil in dopolnil je dve kaznivi dejanji prisiljenja (132. člen KZ-1) in grožnje (135. člen KZ-1) in zanju pod posebnimi pogoji določil pregon po uradni dolžnosti. Dokazov v podporo svojim navedbam o naraščajočih pritiskih, ki da jih doživljajo funkcionarji in uradne osebe, predlagatelj trenutne ureditve ni navedel. Spremembe Kazenskega zakonika ne smejo slediti pavšalnim navedbam o trenutnem stanju brez kakršnekoli poglobljene analize domnevnega stopnjevanja pritiska zoper predstavnike oblasti. Kvalificirana oblika kaznivega dejanja za določene kategorije oseb tako povzroča neutemeljeno drugačno obravnavanje (privilegiranje) določenih skupin domnevnih oškodovancev glede na njihov položaj oziroma poklic, pri čemer takšna ureditev ni odraz potreb v dejanskem stanju. Poleg tega je varstvo uradnih oseb pri opravljanju funkcije zagotovljeno že drugod, zlasti v 299. členu, ki opredeljuje kaznivo dejanje preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi. Kazenski zakonik ima jasno in dosledno strukturo, zelo strogo velja načelo *lex certa*. Zato je še toliko bolj pomembno načelo jasnosti in določnosti predpisov. Sprememba je povzročila nesistematičnost in notranje neravnovesje med posameznimi kaznivimi dejanji.

Pregon po uradni dolžnosti ima tudi nekatere druge posledice, ki izhajajo predvsem iz Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljevanju: ZKP). Glede na določbe člena 1/1 Splošnega navodila o obravnavanju anonimnih, psevdonimnih in šikanoznih ovadb in ovadb zoper neznane storilce je treba vsako vlogo, iz katere je (ne glede na to, kako je naslovljena ali v kakšni obliki je tožilstvu posredovana) razviden konkreten očitek, da naj bi bilo storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, obravnavati kot ovadbo. Pri tem ni pomembno, v kolikšni meri je očitek podkrepjen z dokazi, temveč je odločilno dejstvo, da iz navedb v vlogi izhaja dovolj natančno zatrjevanje o obstoju znakov kaznivega dejanja. Prvi odstavek 145. člena ZKP določa, da so vsi državni organi in organizacije z javnimi pooblastili dolžni naznaniti kazniva dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti, če so o njih obveščeni ali če kako drugače izvedo zanje. Skladno s 45. členom ZKP je glede kaznivih dejanj, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti, državni tožilec pristojen:

- 1) da ukrene, kar je potrebno v zvezi z odkrivanjem kaznivih dejanj in izsleditvijo storilcev ter za usmerjanje predkazenskega postopka;
- 2) da zahteva preiskavo;
- 3) da vloži in zastopa obtožnico oziroma obtožni predlog pred pristojnim sodiščem;
- 4) da vlaga pritožbe zoper nepravnomočne sodne odločbe in izredna pravna sredstva zoper pravnomočne sodne odločbe.

1.2.1 Kaznivo dejanje prisiljenja

Kvalificirana oblika prisiljenja je določena v drugem odstavku 132. člena KZ-1. Z zaporom do dveh let se kaznuje oseba, če prisili uradno osebo s silo ali grožnjo, da kaj stori ali opusti.

Uradna oseba je glede na določbe KZ-1 v 99. členu poslanec državnega zbora, član državnega sveta in član lokalnega ali pokrajinskega predstavniškega telesa, sodnik ustavnega sodišča, sodnik, sodnik porotnik, državni tožilec ali državni pravobranilec, oseba, ki pri državnem organu ali organu samoupravne lokalne skupnosti ali pri drugi osebi javnega prava opravlja uradne naloge ali ima uradno funkcijo z vodstvenimi pooblastili in odgovornostmi ter nekateri drugi taksativno naštetih subjekti. Tretji odstavek za kvalificirano obliko kaznivega dejanja prisiljenja predvideva pregon po uradni dolžnosti.

Trenutni drugi odstavek 132. člena KZ-1, ki določa kvalificirano obliko kaznivega dejanja prisiljenja, je umeščen v poglavje kaznivih dejanj zoper človekove pravice in svoboščine. Človekova pravica in kazenskopravna dobrina, ki jo varuje to kaznivo dejanje, je osebna svoboda iz 19. člena Ustave v smislu svobode odločanja in svobode ravnanja. S kaznivim dejanjem se varuje individualna svoboda posameznika.⁶ Če povzamemo stališče Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora v času, ko je bil predlog novele KZ-11 obravnavan v Državnem zboru, je kvalificirana oblika kaznivega dejanja prisiljenja uperjena zoper uradno osebo, zato je namen te inkriminacije varovanje uradnih oseb pri opravljanju uradnih dejanj. Torej gre za kazensko pravno dobrotno varovanja javnega reda in miru (na primer kaznivo dejanje preprečitve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi iz 299. člena KZ-1),⁷ ne pa za osebno svobodo kot človekovo pravico. Zato z vidika sistematike kaznivih dejanj posebnega dela KZ-1 kvalificirana oblika kaznivega dejanja prisiljenja spada v poglavje o kaznivih dejanjih zoper javni red in mir (294. do 313. člen KZ-1) in ne v poglavje o kaznivih dejanjih zoper človekove pravice in svoboščine. Da gre za kaznivo dejanje zoper javni red in mir, posredno izhaja tudi iz načina pregona po uradni dolžnosti, saj se praktično vsa kazniva dejanja zoper javni red in mir preganjajo po uradni dolžnosti (edina izjema je kaznivo dejanje samovoljnosti po 310. členu KZ-1), medtem ko se kaznivo dejanje prisiljenja zaradi varovanja osebne svobode kot osebne kazenskopravne dobrine preganja na predlog. Posledično je takšna sprememba povzročila nesistematičnost in notranje neravnovesje med posameznimi kaznivimi dejanji.

1.2.2. Kaznivo dejanje grožnje

V skladu z dopolnitvijo tretjega odstavka 135. člena KZ-1 (kaznivo dejanje grožnje) se pregon v primeru, da je kaznivo dejanje storjeno zoper najvišje predstavnike države ali njihove bližnje, začne po uradni dolžnosti, v ostalih primerih pa se pregon začne na predlog oškodovanca. Gre torej za spremembo načina (oblike) pregona, če je kaznivo dejanje storjeno zoper določene nosilce javnih funkcij in njihove bližnje.

Podobno kot pri spremembi drugega in tretjega odstavka kaznivega dejanja prisiljenja je predlagatelj te spremembe utemeljil z naraščajočim pritiskom na predstavnike oblasti ter najvišje funkcionarje in celo njihove bližnje. Ne obstaja konkretna statistična analiza, ki bi te navedbe potrjevala. Zato gre podobno kot pri kaznivem dejanju prisiljenja za posplošeno razumevanje trenutnega stanja in samovoljno spreminjanje položaja oškodovancev, če so ti najvišji predstavniki države, poslanci, člani državnega sveta, člani vlade, sodniki ustavnega ali vrhovnega sodišča ali njihovi bližnji. Kot je v času obravnave novele KZ-11 izpostavila

⁶ Šošić M. v: Veliki znanstveni komentar posebnega dela kazenskega zakonika (KZ-1), I. knjiga, Uradni list Republike Slovenije in Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2018, str. 535 in 539.

⁷ Čop U. v: Veliki znanstveni komentar posebnega dela kazenskega zakonika (KZ-1), III. knjiga, Uradni list Republike Slovenije in Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2019, str. 442.

Zakonodajno-pravna služba, iz trenutne ureditve določb grožnje izhaja, da je posebna oblika pregona predpisana za vse primere, v katerih je oškodovanec bližnja oseba, ne glede na to, ali je grožnja povezana z opravljanjem funkcije njenega nosilca, ki mu je oseba blizu, ali izhaja npr. iz povsem zasebne sfere bližnje osebe (npr. sosedski spor). Glede na namen predlagane spremembe načina pregona bi veljalo v tem oziru določbo ustrezno omejiti, saj je lahko sporna tudi z vidika enakosti pred zakonom (drugi odstavek 14. člena Ustave), ker ni videti stvarno utemeljenih razlogov za predpisovanje različnega načina pregona kaznivega dejanja grožnje med »navadnimi«[»] državljani in bližnjimi osebami, če grožnja izvira iz njihove zasebne sfere.

1.3. Zakon o davkih od dohodkov pravnih oseb

Z novelo Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb (Uradni list RS, št. 172/21 z dne 29. 10. 2021; v nadaljevanju: ZDDPO-2S) je bil spremenjen 31. člen, ki v poglavju odhodkov pravnih oseb ureja delno priznane dohodke. Za ugotavljanje dobička se priznajo odhodki, potrebni za pridobitev prihodkov, ki so obdavčeni po ZDDPO. Delno se po določbah tega zakona trenutno priznajo stroški reprezentacije in stroški nadzornega sveta oziroma drugega organa, ki opravlja zgolj funkcijo nadzora, in sicer v deležu 60 %.

Po prej veljavni ureditvi je ZDDPO določal le 50 % priznavanje stroškov nadzornega sveta in stroškov reprezentance. Med stroške reprezentance se štejejo stroški za pogostitev, zabavo ter darila (z logotipom ali brez) ob poslovnih stikih zavezanca s poslovnimi partnerji. Delež priznavanja navedenih odhodkov pri določanju davčne osnove zavezanca se tako poveša glede na prej veljavno ureditev. Posledice takšne, na videz malenkostne spremembe so za državni proračun precejšnje. Po navedbah Vlade kot predlagatelja dvig priznanih stroškov reprezentance in nadzornega sveta oz. drugega organa, ki opravlja zgolj funkcijo nadzora, s 50 % na 60 % pomeni letno približno 2,6 mio EUR nižje prihodke državnega proračuna iz naslova davka od dohodkov pravnih oseb. Sprememba je bila uvedena brez kakršnekoli obrazložitve, mimo Ekonomsko-socialnega sveta in ob nasprotovanju Zveze svobodnih sindikatov.

1.4. Zakon o državnem tožilstvu

Konec leta 2020 je v veljavo stopila novela Zakona o državnem tožilstvu (Uradni list RS, št. 139/2020 z dne 9. 10. 2020; v nadaljevanju: ZDT-1D), ki je bila v Državnem zboru obravnavana po skrajšanem zakonodajnem postopku. Z uveljavitvijo ZDT-1 leta 2011 je bila poudarjena vloga vodje tožilstva, ki je sicer ohranil nalogo organizacijskega in izvedbenega usklajevanja in zagotavljanja enotnosti pregona, vendar pa je zakon njegovo vlogo odločanja v posameznih zadevah omejil. Ohranil je institut prevzema zadeve, ki upravičuje, da vodja poleg strokovnega usmerjanja izenačuje funkcijo pregona z neposrednim posegom, vendar ob večjem zagotovitlu naknadnega preizkusa pravilnosti odločitve na podlagi zahteve državnega tožilca, ki mu je bila zadeva odvzeta. Z določbo 169. člena z novelo ZDT-1D se je v novo ureditev državnotožilske organiziranosti uvedel institut sopodpisa, ki naj bi zagotavljal učinkovitost in enotnost pregona kaznivih dejanj. V svojem učinku pa dodatno obremenjuje državne tožilce in močno posega v njihovo samostojnost.

Po skrajšanem postopku je bila uvedena sprememba, ki uvaja institut sopodpisa in posega v samostojnost državnih tožilcev v konkretnih zadevah. Takšna novost dodaja pristojnosti in naloge vodju državnega tožilstva, po mnenju takratnega predlagatelja novele pa zagotavlja

učinkovitost in enotnost pregona. V drugem odstavku tako 169. člen ZDT-1 določa, da mora za kazniva dejanja, za katera je v zakonu predpisana kazen zapora več kot tri leta, državni tožilec pred odločitvijo o zavrženju ovadbe, kadar je razlog za zavrženje, da naznanjeno kaznivo dejanje ni kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, ali če ni podan utemeljen sum, da je osumljenec storil naznanjeno kaznivo dejanje, predložiti osnutek tega akta na vpogled vodji državnega tožilstva. Vodja državnega tožilstva se po predložitvi osnutka akta iz prejšnjega stavka posvetuje z dvema državnima tožilcema o razlogih za zavrženje ovadbe, če gre za kaznivo dejanje, za katero je v zakonu predpisana kazen zapora več kot osem let. Če na državnem tožilstvu ni oblikovanega oddelka, mnenje podata državna tožilca, ki ju z odredbo določi vodja državnega tožilstva. V zadevah iz pristojnosti Oddelka za preiskovanje in pregon uradnih oseb s posebnimi pooblastili lahko mnenje podata državna tožilca, ki državnotožilsko službo opravljata na Specializiranem državnem tožilstvu Republike Slovenije. Državni tožilec na podlagi 161. člena Zakona o kazenskem postopku (ZKP) zavrže kazensko ovadbo, če iz nje izhaja, da naznanjeno dejanje ni kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, je pregon zastaran ali je dejanje obseženo z amnestijo oziroma pomilostitvijo ali če so podane druge okoliščine, ki izključujejo pregon, ni podanega utemeljenega suma, da je osumljenec storil naznanjeno kaznivo dejanje ali je podana nesorazmernost med majhnim pomenom kaznivega dejanja in posledicami, ki bi jih povzročil kazenski pregon.

V zvezi s tem je po mnenju Zakonodajno-pravne službe treba opozoriti na stališče Ustavnega sodišča, ki ga je izrazilo v 26. točki obrazložitve svoje odločbe št. UI-42/12-15 z dne 7. 2. 2013: »... Kot vsaka javna funkcija se mora tudi tožilska funkcija izvrševati na podlagi in v okviru zakonov in Ustave; to izhaja že iz načel pravne države iz 2. člena Ustave. Ne glede na to splošno ustavno zapoved, ki prežema ves pravni red in velja za vsako oblastno delovanje, pa je treba prvi odstavek 135. člena Ustave razumeti ne samo kot določbo, ki opredeljuje oblastno funkcijo in njenega nosilca, temveč tudi kot določbo, ki zahteva, da mora biti odločitev o tem, ali bo na pristojno sodišče vložil kazensko obtožbo in kako jo bo pred sodiščem zastopal, stvar državnega tožilca, ki zadevo obravnava. Pri tem mora državni tožilec v konkretnih postopkih upoštevati načelo enakosti pred zakonom iz drugega odstavka 14. člena Ustave, izhajajoč iz politike pregona storilcev kaznivih dejanj, kot je določena znotraj organizacije državnih tožilstev. Vendar je državni tožilec tisti, ki je pristojen, da v okviru ustavnih in zakonskih okvirov odloči, ali bo vložil kazensko obtožbo in kako jo bo zastopal; ta odločitev mora biti njegova lastna odločitev, ki jo mora sprejeti vestno in po svoji najboljši strokovni presoji. To ni njegova pravica, temveč njegova pristojnost ter s tem njegova dolžnost in odgovornost pri izvrševanju državnotožilske funkcije.« ZPS meni, da ob takem razumevanju funkcije državnega tožilca ni mogoče govoriti o »neutemeljenem oziroma prezgodnjem zavrženju ovadb«, saj je samostojnost državnega tožilca pri izvrševanju svoje funkcionalne pristojnosti, kjer sme biti izid vselej odvisen le od konkretne presoje posameznega tožilca v vsakem posamičnem primeru, ključna tudi za legitimnost kazenskega postopka, ki temelji na posamičnem konkretnem aktu obtožbe.

Takšni novi ureditvi odnosov med vodjo tožilstva in tožilcem so močno nasprotovali Državnotožilski svet, Vrhovno državno tožilstvo in Zakonodajno-pravna služba, vendar v Državnem zboru niso bili deležni posluha in do spremembe je kljub vsemu prišlo. Ta predlog zakona to škodljivo spremembo odpravlja in vsaj v delu državnim tožilcem vrača avtonomijo, ki je ključna za pravilno delovanje pravosodja.

1.5. Zakon o ohranjanju narave

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o ohranjanju narave – ZON-E (Uradni list RS, št. 82/2020 z dne 5. 6. 2020, v nadaljevanju: ZON-E), sprejet po skrajšanem zakonodajnem postopku, je zaostril pogoje, pod katerimi lahko nevladne organizacije na področju ohranjanja narave v javnem interesu sodelujejo v upravnih in sodnih postopkih v delu, v katerem namen ustanovitve in samo delovanje organizacije presegata uresničevanje interesov njenih članov ali ustanoviteljev. Pri sprejetju sprememb in dopolnitev 137. člena je šlo za uskladitev Zakona o ohranjanju narave z Zakonom o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18, v nadaljnjem besedilu: ZNVO), kar naj bi omogočilo zastopanje interesov ohranjanja narave v upravnih in sodnih postopkih vsem nevladnim organizacijam, ki delujejo v javnem interesu na področju ohranjanja narave, v vseh statusno pravnih oblikah. Prejšnja ureditev je namreč dopuščala sodelovanje v postopkih le nevladnim organizacijam v obliki društev, po ZNVO pa gre lahko tudi za drugačne statusne oblike, na primer ustanove ali zavode.

Med obravnavo na Odboru za infrastrukturo, okolje in prostor je bil sprejet amandma poslanske skupine SNS, ki je v nasprotju z namenom predloga zakona onkraj vseh razumnih meja omejil delovanje nevladnih organizacij, ki delujejo v javnem interesu na področju okolja. Amandma je vzpostavil trenutno veljavne pogoje za nevladne organizacije na področju ohranjanja narave, ki v praktičnem učinku večini okoljevarstvenim nevladnim organizacijam onemogoča sodelovati v upravnih in sodnih postopkih. Za pridobitev statusa delovanja v javnem interesu mora trenutno nevladna organizacija izpolnjevati tudi naslednje pogoje:

1. s svojim delovanjem pomembno prispeva k ohranjanju narave s tem, da dejavno sodeluje pri ohranjanju narave, izvaja promocijo ohranjanja narave ali širi strokovno znanje na področju ohranjanja narave z izobraževanjem in vzgojo in
2. če je nevladna organizacija organizirana v statusni obliki društva, mora imeti najmanj 50 aktivnih članov, pri čemer se šteje, da je član aktiven, če je tekoče in za zadnji dve pretekli koledarski leti bil udeležen na zboru članov in plačal članarino ali
3. če je nevladna organizacija organizirana v statusni obliki zavoda, mora imeti v tekočem in v zadnjih dveh preteklih koledarskih letih ves čas zaposlene najmanj tri osebe s polnim delovnim časom in s strokovno izobrazbo 7 ravni Slovenskega ogrodja kvalifikacij s področja delovanja nevladne organizacije ali
4. če je nevladna organizacija organizirana v obliki ustanove, mora imeti v tekočem in v zadnjih dveh preteklih koledarskih letih najmanj 10.000 EUR premoženja v vsakem letu.

Številne nevladne organizacije in zainteresirani posamezniki so pred sprejetjem trenutno veljavne novele ZON-E opozarjali na nerealističnost novih pogojev, ki bodo onemogočali uresničevanje namenov večine nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo z ohranjanjem narave. Formalno zdaj tudi večje nevladne organizacije hipotetično ne morejo izpolnjevati pogojev za udeležbo v upravnih ali sodnih postopkih. Tretji odstavek 137. člena ZON zahteva, da društva število članov društva izkazujejo s poročili o prisotnosti na skupščinah društva in bančnim izkazom plačanih članarin na bančnem računu društva, čeprav ZON ali ZNVO ne zahtevata od društev, da bi morala obvezno zahtevati plačilo članarine od svojih članov, in sicer prek plačil na bančni račun društva. Učinek takšnega neskladja je torej, po navedbah društva Fokus, to, da tudi večja društva z več kot 50 člani, če v zadnjih dveh letih niso imela sistema pobiranja članarin, ne izpolnjujejo pogojev.

Učinek takšne spremembe pa je pravzaprav ravno nasproten od prvotnega namena predlagatelja, ki je želel razširiti krog upravičencev do sodelovanja v postopkih tudi na nevladne organizacije z drugačnim statusom kot društvenim. V praksi trenutni pogoji iz veljavnega 137. člena ZON večini nevladnih organizacij v Sloveniji onemogočajo sodelovanje v upravnih in sodnih postopkih. Zgoraj opisane zakonske spremembe onemogočajo nevladnim organizacijam uresničevati svoj namen ter zagovarjati interese okolja. Prav tako se pogoji nanašajo na obdobje preteklih dveh let, torej na čas, ko organizacije s pogoji niso bile seznanjene. S to spremembo je po oceni Zavoda center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij (CNVOS) status izgubilo več kot 90 % preteklih imetnikov, na čelu z Ribiško zvezo Slovenije, ki je nedavno praznovala 140 let obstoja.

Navedena ureditev izredno močno zaostre pogoje za delovanje nevladnih organizacij, kar je v nasprotju z 9. členom Aarhuske konvencije in 11. členom Direktive 2011/92/EU in Direktive 2014/52/EU, ki obe zahtevata, da država zagotovi širok dostop nevladnim organizacijam do upravnih in sodnih postopkov. Že od leta 1993 je v takratnem Zakonu o varstvu okoljauzakonjena podpora delovanju nevladnih organizacij na področju zaščite interesov okolja. Vsa navedena dejstva pričajo o izraziti neprimernosti in škodljivosti takšnega ukrepa za slovenski sistem varstva interesov okolja in vzbujajo tudi resno skrb za uresničevanje ustavnih obveznosti države za ohranjanje naravnega bogastva iz 5. člena Ustave Republike Slovenije.

Z uveljavitvijo Zakona o debirokratizaciji (Uradni list RS, št. 3/22; v nadaljevanju: ZDeb) je bila v 156. členu v prvem odstavku dodana tudi določba, ki omogoča izvajanje neposrednega nadzora nad zavarovanimi območji redarjem s pooblastilom občinske oziroma skupne občinske uprave. Redarji niso usposobljeni za opravljanje naravovarstvenega nadzora, za kar jih je pooblastil Zakon o debirokratizaciji, saj Zakon o ohranjanju narave sicer določa, da ga opravljajo inšpektorji in naravovarstveni nadzorniki. Slednji morajo imeti opravljen preizkus znanja s področja poznavanja predpisov, ki urejajo ohranjanje narave, in upravnega postopka v delu, ki se nanaša na njihove pristojnosti. Redarji nimajo specialnih znanj predpisov s področja ohranjanja narave, poleg tega pa ohranjanje narave ni njihova naloga po Zakonu o občinskem redarstvu (Uradni list RS, št. 139/06 in 9/17), zato je potrebno z namenom ohranjanja narave ponovno zagotoviti višjo raven naravovarstvenega nadzora tudi na občinskih zavarovanih območjih. Trenutna ureditev ne omogoča strokovnega in profesionalnega opravljanja naravovarstvenega nadzora na zavarovanih območjih. Cilj zakona o debirokratizaciji naj bi bil zagotavljanje učinkovitih postopkov, a to more iti na račun strokovnosti opravljanja nadzora.

1.6. Zakon o orožju

Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o orožju – ZOro-1C (Uradni list RS, št. 125/21 z dne 30. 7. 2021, v nadaljevanju: ZOro-1C) je bil v Zakon o orožju dodan 17.a člen, katerega namen je bil, kot je izhajalo iz obrazložitve predloga zakona, ki ga je v sprejem državnemu zboru 24. 10. 2019 predlagala vlada Marjana Šarca, predvsem uskladitev z Direktivo 2017/853 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. maja 2017 o spremembi Direktive Sveta 91/477/EGS o nadzoru nabave in posedovanja orožja (v nadaljevanju Direktive). Cilj Direktive so vzpostavljane ravnovesja med obveznostjo zagotavljanja določenega prostega pretoka nekaterih vrst strelnega orožja na območju Evropske unije na

eni strani in potrebo po nadzoru tega prostega pretoka z določenimi varnostnimi zagotovili, prilagojenimi navedeni vrsti proizvodov, na drugi strani. Po navedbah predlagatelja ZOro-1C novi 17.a člen določa strožje pogoje za pridobitev orožne listine za orožje iz 6.a in 7. točke kategorije A in določa upravičen razlog za izdajo orožne listine športnim strelcem za tovrstno orožje. V kategorijo A pod točko 6.a, 7. in 8.a sodijo polavtomatske pištole, polavtomatske puške z risano cevjo in polavtomatske puške z gladko cevjo.⁸

Zakonodajni postopek je zaradi nasprotovanja in različnih stališč javnosti ter menjave vlade potekal razmeroma dolgo. V okviru druge obravnave na Odboru za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo pa je bil na predlog Slovenske demokratske stranke in Nove Slovenije sprejet amandma k 17.a členu, ki daje posamezniku upravičen razlog za nabavo orožja iz 6.a točke kategorije A, 7. točke kategorije A in 8.a točke kategorije A, če je član strelske organizacije, ki ima status nevladne organizacije v javnem interesu na področju obrambe. Razlog, za katerega se orožna listina za kategorije orožja, ki so najstrožje regulirane, po 17.a členu lahko izda, je razlog športnega udejstvovanja. Nevladne organizacije lahko pridobijo status nevladne organizacije v javnem interesu na področju obrambe, če izpolnjujejo splošne pogoje, ki jih določa Zakon o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18) in ki jih za področje obrambe podrobneje opredeljuje Pravilnik o določitvi kriterijev za izkazovanje pomembnejših dosežkov delovanja nevladnih organizacij za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področjih obrambe in vojnih veteranov (Uradni list RS, št. 67/18) (v nadaljevanju Pravilnik). V 2. členu Pravilnik določa kriterije za izkazovanje pomembnejših dosežkov na področju obrambe, med katere sodijo ohranjanje spomina na dejanja, povezana z nacionalno samobitnostjo, obrambo državnega ozemlja ali samostojnosti, spodbujanje in razvijanje domoljubja, domovinske zavesti, vojaške tradicije in drugih vrednot, ki so povezane z nacionalno varnostnimi interesi in poslanstvom Slovenske vojske, sodelovanje pri uresničevanju vojaških, obrambnih in nacionalnih interesov in drugi. Namen nevladnih organizacij na področju obrambe zatorej ni športno udejstvovanje. Nobenega razloga zato ni, da bi člani teh organizacij lahko pridobivali orožne listine za namen športa.

V Sloveniji je ena najbolj vidnih nevladnih organizacij v javnem interesu na področju obrambe Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve (v nadaljevanju VSO). Najvišji funkcionarji VSO so vidni člani Slovenske demokratske stranke, trenutni predsednik VSO je Alojz Peterle, podpredsednika sta poslanka Slovenske demokratske stranke Alenka Škrinjar in generalni sekretar iste stranke Anton Krkovič, med vidnimi člani pa so tudi predsednik stranke Janez Janša, minister za notranje zadeve Aleš Hojs in poslanec Franci Breznik. Delovanje te organizacije so v preteklosti zaradi paravojaških elementov že obsodile druge veteranske organizacije.⁹ Razlog za predlog amandmaja, ki širi možnost nakupa orožja na člane nevladnih organizacij v javnem interesu na področju obrambe, in njegovo politično podporo, je predvsem v zagotavljanju možnosti nakupa orožja članom organizacije VSO. Trenutno veljavni 17.a člen ZOro tako omogoča nakup orožja bistveno preširokemu krogu subjektov. Nakup orožja mora biti urejen kar se da restriktivno. S tem se zasleduje vrednota naše družbe, in sicer zagotavljanje varnosti za vse.

⁸ Kategorije, vrste in tipi orožja po določbah zakonu o orožju (Uradni list RS, št. 23/05 –upb1, št. 85/09 in 125/21) in podzakonskih predpisih.

⁹Petkovič, Paravojaška formacija Janševih mladincev, Dnevnik, 2014. (URL: <https://www.dnevnik.si/1042620358/slovenija/paravojaska-formacija-jansevih-mladincev>).

1.7. Zakon o organiziranosti in delu v policiji

S sprejetjem novele Zakona o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. 172/2021, z dne 29. 10. 2021; v nadaljevanju: ZODPol-G) so bile sprejete številne zakonske spremembe, ki posegajo na področja pristojnosti ministrstva, nadzora nad delom policije in vloge državnega tožilca v predkazenskem postopku. Spremembam sta v času obravnave predloga zakona v Državnem zboru močno nasprotovala oba reprezentativna policijska sindikata ter širša strokovna javnost, na spornost predlaganih sprememb je v svojem mnenju opozorila tudi Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora. Zdaj veljavne določbe ZODPol bistveno posegajo v strokovno delovanje policije pri preiskovanju in pregonu kaznivih dejanj in povečujejo vpliv politike ter moč ministrstva in njegovih organov. To negativno vpliva na učinkovitost policije pri izvrševanju njenih temeljnih zakonsko določenih nalog.

1.7.1. Usmerjanje dela policije v predkazenskem postopku

S sprejetjem novele ZODPol-G se je v 4. členu v osmem odstavku črtal drugi stavek, ki je določal, da se šteje, da je državni tožilec prevzel usmerjanje dela policije v predkazenskem postopku od trenutka, ko je bil obveščen o kaznivem dejanju. Črtanje tega stavka je omogočilo poseganje ministra za notranje zadeve v ravnanje policije v predkazenskem postopku, prav tako pa nova ureditev omogoča poseg v samostojnost državnih tožilcev pri odločitvi o usmerjanju predkazenskega postopka.

Pred spremembo je osmi odstavek ZODPol urejal razmerje med delom policije in državnega tožilstva v postopkih, ki jih določa Zakon o kazenskem postopku (ZKP). Usmerjanje policije po ZODPol je v teh primerih omejeno, saj posamičnih usmeritev kot ene od vrst usmerjanja (peti odstavek 4. člena ZODPol) ni dopustno izvajati, če je usmerjanje policijskih postopkov prevzel pristojni državni tožilec.

Skladno s kazensko procesno zakonodajo je v našem sistemu *dominus litis* predkazenskega postopka izključno državni tožilec, ki edini lahko policijo usmerja pri izvajanju policijskih pooblastil v predkazenskem postopku. Skladno z 19. členom Zakona o državnem tožilstvu (ZDT-1) je državni tožilec v okviru temeljne funkcije vlaganja in zastopanja kazenske obtožbe pristojen opravljati vsa procesna dejanja upravičenega tožilca, usmerjati policijo in druge pristojne organe, uporabljati odložen pregon in poravnavanje ter opravljati druge naloge v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek. Z vidika ZKP, ki ureja postopanje v kazenskih zadevah, je dopustno, da državni tožilec svoje postopanje v konkretni zadevi začne že, »če je do njega prišel glas o kaznivem dejanju« (drugi odstavek 161. člena ZKP), pa tudi na podlagi naznanitve kaznivega dejanja oziroma vložene ovadbe, ki jo lahko vloži vsakdo (145. člen ZKP). Državni tožilec se s kaznivim dejanjem lahko seznanja tudi na druge načine kot prek uradnega obvestila policije. Policija je dolžna obvestiti pristojnega državnega tožilca o vseh sumih storitve kaznivega dejanja. Tožilec lahko takoj sprejme odločitve in začne konkretno usmerjanje konkretne zadeve, lahko pa se v usmerjanje vključi kasneje. Na podlagi prvega odstavka 3. člena Uredbe o sodelovanju državnega tožilstva, policije in drugih pristojnih državnih organov in institucij pri odkrivanju in pregonu storilcev kaznivih dejanj ter delovanju specializiranih in skupnih preiskovalnih skupin (Uradni list RS, št. 83/10 in 28/21, v nadaljnjem besedilu: Uredba) policisti obvestijo državne tožilce o vseh zadevah, določenih s to uredbo, pri katerih obstajajo razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje. V drugem odstavku 5. člena Uredbe je določeno, da lahko pristojni državni tožilec po sprejetju obvestila takoj,

najpozneje pa v petih dneh, da policistu pisna navodila in predloge za ukrepanje v predkazenskem postopku v skladu z 12. členom Uredbe. Če v tem času navodil in predlogov ne poda, se šteje, da ne bo usmerjal predkazenskega postopka, lahko pa se v obravnavanje primera vključi naknadno. Če državni tožilec ne prevzame usmerjanja, ravnajo policisti samostojno v okviru zakonskih pooblastil, ki jih imajo za odkrivanje storilcev in kaznivih dejanj, ter lahko v tem okviru uporabijo vse zakonske ukrepe (drugi odstavek 10. člena Uredbe).

Kot je izpostavila Zakonodajno-pravna služba v času sprejema novele, je pravno sistemski pomen črtane določbe iz 4. člena izjemen, ker je z njo določen časovni trenutek, ko pristojnost ministra za usmerjanje policije v določenih primerih preneha in nastopi pristojnost državnega tožilca, da usmerja predkazenski in kazenski postopek. V tem trenutku namreč usmerjanje policije preide iz ureditve po ZODPol v ureditev, ki jo določa ZKP. Kot pojasni Zakonodajno-pravna služba, bo »črtanje določbe o razmejitvi pristojnosti za usmerjanje policije med državnim tožilcem in ministrom za notranje zadeve imelo za posledico, da bosta oba organa hkrati pristojna za usmerjanje policije v predkazenskem postopku, in sicer kljub temu, da je bil državni tožilec že obveščen o kaznivem dejanju ter vse do trenutka, ko bi državni tožilec izdal pisne usmeritve policiji.« Ne v ZKP ne v doslej veljavnem ZODPol take ureditve ni, zato je črtanje dela besedila osmega odstavka 4. člena ZODPol ustvarilo novo nastalo možnost poseganja ministra za notranje zadeve v pristojnosti državnega tožilca, saj bi lahko prek nadzornih mehanizmov nad delovanjem policije vplival na izvrševanje tistih navodil, ki bi jih policija prejela od državnega tožilca. Črtanje določbe vzbuja tudi resno skrb za zagotavljanje funkcionalne samostojnosti državnih tožilcev. S trenutno veljavno ureditvijo je možnost vpliva na predkazenske postopke s strani ministra za notranje zadeve bistveno prevelika. Tako lahko minister kot politični funkcionar vpliva tudi na najbolj občutljive kazenske zadeve v povezavi s korupcijo ali pa na primer bagatelna kazniva dejanja, kjer državni tožilci navadno ne dajejo usmeritev, bi pa v dejanja lahko bili vpleteni predstavniki politične oblasti oziroma njihovi znanci.

Oba policijska sindikata sta spremembi nasprotovala in v postopku izrazila predlog, da se člen v celoti črta. Policijski sindikat Slovenije je opozoril, da črtanje določbe omogoča vmešavanje ministra v delo policistov, čeprav minister po zakonu ni strokovno neodvisen in samostojen, kot je to državni tožilec. Zato je sprememba vnesla velik dvom v strokovno delo policije, ki je vezana na navodila, v predkazenskem postopku. Sindikat policistov Slovenije je poudaril, da črtanje omenjene določbe po nepotrebem v sistem dela policije vnaša nedoslednosti, pri čemer se bo posledično povečalo tudi tveganje za kršitev pravic zaposlenih v policiji zaradi nejasnosti, ki jih lahko povzroči trenutna ureditev, in s tem povezanih dvomov v zakonitost delovanja ministra za notranje zadeve. Črtanje določbe v 4. členu med drugim ministru omogoča, da v času med obvestilom o kaznivem dejanju in prevzemu s strani državnega tožilca oziroma oblikovanju navodil s strani državnega tožilca, daje navodila in usmerja delovanje policije v konkretnem postopku.

V predlogu tega zakona je predvidena ponovna uvedba drugega stavka osmega odstavka 4. člena ZODPol in s tem ponovna vzpostavitev primarnih pristojnosti državnega tožilstva, da vodi in usmerja delo policije v predkazenskem postopku. S tem se varuje učinkovit in strokoven pregon kaznivih dejanj in zmanjša vpliv politike in pristojnega ministra.

1.7.2. Dostop do podatkov evidence

S spremembo 4. člena ZODPol je povezana tudi sprememba 8. člena istega zakona, ki je bila prav tako vključena v novelo ZODPol-G in je dodala nov drugi in nov četrti odstavek. Novi drugi odstavek 8. člena zakona določa, da policija uradnikom enote za usmerjanje in nadzor zagotavlja neposreden dostop do evidence dogodkov iz zakona, ki ureja naloge in pooblastila policije, potreben za izvajanje njihovih pristojnosti po tem zakonu. S tem nedopustno širi pooblastila uradnikom enote za usmerjanje in nadzor policije MNZ. S to določbo se je namreč omogočilo uradnikom neposredni dostop do baze podatkov, ki se nanašajo na operativno delo policije. S tem se presega določbe ZODPol glede nadzora in usmerjanja policije s strani ministrstva, posega v avtonomno in strokovno delo policije in potencialno dopušča neposreden vpliv na izvajanje nalog policije. S to določbo je po navedbah Sindikata policije Slovenije omogočen vpliv na konkretne operativne postopke (na primer med protestom, zaključnimi akcijami ali varovanjem) že med njihovim izvajanjem in ne gre le za *ex post* nadzor s strani ministrstva.

Zakonodajno-pravna služba je v svojem mnenju o noveli ZODPol-G izrazila predvsem dvom glede namena takšnega odrejanja nadzora in glede notranje skladnosti zakona pri normiranju tega področja. ZPS ugotavlja, da je namen nadzora, kot to določa drugi odstavek 5. člena zakona, ugotavljanje zakonitosti, strokovnosti ter spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin pri izvajanju policijskih pooblastil, opravljanju nalog policije ter izvajanje usmeritev ministra. Nadzor se lahko opravlja neposredno z vpogledom v listinsko ali drugo gradivo v policijskih enotah, pogovorom s policisti, drugimi uslužbenci policije ali posamezniki ter z neposrednim opazovanjem izvajanja nalog na določenem mestu (tretji odstavek 5. člena zakona). Nadzor nad delom policije odredi minister, pri čemer določi vodjo nadzora in druge uradnike enote za usmerjanje in nadzor, ki sodelujejo v nadzoru (6. člen v povezavi s prvim odstavkom 7. člena zakona). Ti imajo za nemoteno in učinkovito opravljanje posameznega nadzora v zakonu določena pooblastila (8. člen zakona). Po končanem nadzoru se izdela poročilo o ugotovitvah, ki lahko vsebuje tudi predloge za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti (četrti odstavek 5. člena zakona). Določena je tudi posebna ureditev za primer, če se med izvajanjem nadzora ugotovi, da policisti pri izvajanju nalog nezakonito posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine, in sicer mora vodja nadzora od vodje nadzorovane enote zahtevati takojšnjo izvedbo ukrepov za odpravo nezakonitosti, drugi ukrepi, ki jih je treba izvesti za odpravo nepravilnosti, se določijo v poročilu o izvedenem nadzoru (10. člen zakona).

Trenutno veljavna ureditev z novim četrtem odstavkom v navedeno ureditev nadzora posega tako, da določa pooblastila uradnikov enote za usmerjanje in nadzor, ki so po vsebini že vsebovana v posameznih alinejah veljavnega prvega odstavka ter tretjem odstavku 8. člena zakona. Pri tem mejo tega nadzora zarisujeta ustavni načeli legalitete in samostojnosti upravnih organov. Upravni organi namreč opravljajo svoje delo samostojno v okviru in na podlagi ustave in zakonov (120. člen Ustave). V tem okviru upravnemu organu ne more biti odrejeno, kaj naj ugotovi, katere predpise naj uporabi, kako naj odloči in kakšne ukrepe naj izvede v posameznem postopku. Lahko pa se nadzira potek takšnih postopkov z vidika preprečitve zlorabe oblasti, torej v primeru nastopa okoliščin, ki kažejo na kršitev zakona, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ali zlorabe uradnega položaja znotraj policije.

Zato predlog tega zakona določa odpravo sprememb na področju dostopa do evidenc, ki so bile uveljavljene z novelo ZODPol-G. S tem se varuje cilj in namen systemske ureditve dostopov v evidence po tem zakonu ter razmejitev med pristojnostmi policije ter ministrstva.

1.7.3. Položaj Nacionalnega preiskovalnega urada

Novela ZODPol-G je posegla tudi v položaj Nacionalnega preiskovalnega urada (v nadaljevanju: NPU). Novela je uveljavila tri spremembe, ki vplivajo na avtonomijo delovanja NPU. V drugem odstavku 21. člena, ki opredeljuje položaj NPU, se je besedilo spremenilo tako, da zdaj določa, da je NPU pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj avtonomen, s čimer se je polje avtonomije glede na predhodno diktico zožilo. Pred spremembo je namreč drugi odstavek določal, da je NPU avtonomen pri izvajanju svojih nalog. Avtonomijo pri izvajanju svojih nalog je torej zamenjala zgolj avtonomija pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj. Na to v svojem mnenju opozarja tudi Zakonodajno-pravna služba: »Sprememba avtonomnosti urada pomeni, da bo poslej urad avtonomen le glede dela svojih nalog, konkretno le glede preiskovanja kaznivih dejanj.«

Prav tako je bil spremenjen 22. člen, ki zdaj določa, da lahko interni akt o tem, katere zadeve bo prevzel NPU, sprejme generalni direktor policije na predlog ne več zgolj direktorja NPU, temveč tudi na predlog direktorja Uprave kriminalistične policije.

Z novelo je bila črtana tudi določba 49. člena, ki je določal imenovanje in razrešitev direktorja NPU. 49. člen je določal, da direktorja Nacionalnega preiskovalnega urada imenuje in razrešuje generalni direktor policije. Za postopek se uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, o imenovanju in razrešitvi direktorja organa v sestavi. Z novelo ZODPol-G se je torej bistveno poseglo v položaj in organizacijo NPU tako, da se posega v njegovo avtonomijo, kar šibi strokovnost in učinkovitost njegovega izvrševanja zakonsko določenih nalog. Dejstvo, da je bil predlog podan po tem, ko je upravno sodišče razsodilo, da je bila razrešitev direktorja NPU Darka Muževiča nezakonita¹⁰, jasno kaže na politično motiviranost spremembe.

Kot je v svojem mnenju opozorila Zakonodajno-pravna služba, je bil NPU kot specializirana kriminalistična preiskovalna enota ustanovljen za posebne primere odkrivanja in preiskovanja zahtevnih kaznivih dejanj, ki zahtevajo posebno usposobljenost, organiziranost in opremljenost kriminalističnih preiskovalcev ali posebej usmerjeno delovanje državnih organov in institucij. Organiziran je v notranji organizacijski enoti generalne policijske uprave, pristojni za zatiranje kriminalitete, vendar ima po veljavni ureditvi glede na naloge, ki jih opravlja, poseben položaj. Na njegov posebni položaj kaže že sama ureditev v zakonu in opredelitev njegovih nalog, tj. odkrivanje in preiskovanja zahtevnih kaznivih dejanj z določenih področij (21. člen zakona) in ureditev prevzema preiskave (22. člen zakona). Ustanovitev NPU in vključitev v zakonsko ureditev je bila namreč pospremljena z obrazložitvijo, da gre pomemben projekt reševanja najtežjih kaznivih dejanj na področju gospodarskega in finančnega kriminala, korupcije, hujših oblik kriminalitete ter učinkovitega zavarovanja protipravne premoženjske koristi. Pri tem je kot ključen element zakonodajnih rešitev poudarjena operativna avtonomija NPU in specifičen položaj vodje in zaposlenih v njem, kar se med drugim izkazuje z visoko neodvisnostjo NPU od ostalih enot policije, njegovimi pristojnostmi, načinom izbora direktorja NPU in položajem zaposlenih. Sprememba, ki je bila določena z novelo ZODPol-G, pa je položaj NPU koncipirala drugače in omejila njegovo avtonomijo.

¹⁰ <https://www.delo.si/novice/slovenija/razresitev-direktorja-npu-darka-muzevica-je-bila-nezakonita/>.

Sindikata policistov Slovenije je pri tej spremembi opozarjal, da se z njo neposredno posega v neodvisnost preiskovalnega organa, saj se neodvisnost zagotavlja zgolj glede preiskovanja kaznivih dejanj. S to spremembo je bila NPU namreč odvzeta organizacijska avtonomnost, torej avtonomnost glede dodeljevanja zadev kriminalistom, prerazporejanje zadev in podobno. SPS je opozoril na možnosti zlorabe, saj zdaj obstaja nevarnost, da vodstvo MNZ in Policije politično občutljive kazenske zadeve odvzame določenim kriminalistom in jih dodeli drugim ali pa na primer posamezne sklope preiskave, ki so med seboj povezani, razbije zaradi prikrivanja informacij kriminalistom, ki delajo pri posameznih zadevah.

Predlagana rešitev v tem predlogu zakona vrača položaj NPU v stanje pred novelo ZODPol-G. S tem se zasleduje cilj učinkovitosti in strokovnosti delovanja posebnih organov policije, kot je NPU, pri pregonu kaznivih dejanj, katerega temelj je avtonomija.

1.7.4. Urejanje položaja vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, direktorja policijske uprave in načelnika policijske postaje

Z novelo ZODPol-G sta bila zakonu dodana tudi nova člena 49.a in 49.b, s katerima se je določil nov postopek imenovanja na vodilne položaje policije mimo sistema javnih uslužbencev z odločilno vlogo ministra za notranje zadeve.

Zakon tako v prvem odstavku 49.a člena določa, da se za pridobitev položaja v policiji uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, ki urejajo zasedbo delovnega mesta. V drugem odstavku pa določa izjemo za začasno premestitev policista na položaj vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, direktorja policijske uprave in načelnika policijske postaje. Premeščeni so lahko za obdobje petih let, z možnostjo enkratne ponovnečasne premestitve za enako obdobje v isti enoti. Policist pri tem ni imenovan v naziv, temveč se mu za čas premestitve določijo pravice glede na naziv tega delovnega mesta. Za imenovanje na omenjene položaje so policisti izbrani v posebnem izbirnem postopku, v katerem standarde strokovne usposobljenosti, merila in kriterije ter metode preverjanja usposobljenosti v posebnem izbirnem postopku predpiše minister na predlog generalnega direktorja policije. 49.b člen ureja prenehanje položaja v policiji za prej omenjene kategorije policistov. O prenehanju položaja vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave in direktorja policijske uprave odloči generalni direktor policije. O prenehanju položaja načelnika policijske postaje odloči generalni direktor policije samostojno ali na predlog direktorja policijske uprave. Trenutno so policisti imenovani na vodilne položaje policije mimo sistema javnih uslužbencev z izrazito povečanim vplivom pristojnega ministra na postopek in način imenovanja na omenjene položaje.

Vlada je kot razlog za takšno ureditev navedla potrebo po spoštovanju ne le strokovnih znanj vodilnih kadrov policije, temveč tudi drugih veščin in sposobnosti (sposobnost reševanja konfliktov, kritično in ustvarjalno razmišljanje, organizacijske sposobnosti, upravljanje ljudi ipd.), prav takoj naj bi takšna ureditev omogočala večji izkoristek kompetenc, strokovnosti in integritete.¹¹ Ta utemeljitev ne vzdrži, saj je novela ZODPol-G določila način imenovanja in izbire kandidata po posebnem izbirnem postopku, ki ga slovenska pravna ureditev pozna za imenovanje na najvišje položaje v javni upravi (položaj generalnega sekretarja in generalnega

¹¹ Stališče povzeto po navedbah Vlade na poziv Ustavnega sodišča v postopku ocene ustavnosti 49.a in 49.b člena ZODPol.

direktorja v ministrstvu, direktorja organa v sestavi in vladne službe, načelnika upravne enote in direktorja uprave lokalne skupnosti). Namen posebnega izbirnega postopka za najvišje položaje v javni upravi pa je predvsem zagotavljanje politične kompatibilnosti med funkcionarji in njihovimi najtesnejšimi sodelavci. Analogno je takšna ureditev za imenovanje na vodilna mesta policije povsem neprimerna in onemogoča izvrševanje temeljnih ciljev, nalog in funkcij policije kot institucije.

Ureditev po ZODPol odstopa od siceršnjega sistema javnih uslužbencev. Odstop od systemske ureditve je sicer z zakonom izrecno dopuščen, ampak je potrebna izčrpna utemeljitev, ki je s strani predlagatelja trenutne ureditve ni bilo. Pri utemeljitvi bi bilo treba posebej izkazati stvarno utemeljene razloge za različno obravnavanje primerljivih položajev v skladu z Zakonom o javnih uslužbencih (ZJU). ZJU sicer izrecno dopušča (tretji odstavek 22. člena), da so posamezna vprašanja med drugim tudi za policiste z zakonom drugače urejena, če je to potrebno zaradi specifične narave njihovih nalog oziroma za izvrševanje posebnih dolžnosti in pooblastil. Vsak odstop od systemske ureditve je treba kljub temu, da je z zakonom izrecno dopuščen, izčrpno utemeljiti.

Uvedbi 49.a in 49.b člena sta v času sprejetja nasprotovala oba reprezentativna policijska sindikata, Sindikat policistov Slovenije (v nadaljevanju: SPS) in Policijski sindikat Slovenije (v nadaljevanju: PSS). Policijski sindikat Slovenije je tako opozarjal na kršitev kolektivnih dogovorov in poseg v ustavno zagotovljeno pravico do kolektivnega pogajanja ter na spreminjanje položaja zaposlenih v policiji, tudi preostalih policistov, ki so podrejeni tistim, na katere se zakonska sprememba nanaša. PSS je izpostavil, da gre za zlorabo zakonodajne veje oblasti s strani vlade, ki je iz pogajanj o določitvi kariernega sistema delavcev v policiji izločila sindikate kot ključne socialne partnerje. Navedena določba tako posega v avtonomijo do kolektivnih pogajanj iz 28. člena Listine EU o temeljnih pravicah (2012/C 326/02) in 5. ter 6. člena Evropske socialne listine – spremenjene (Zakon o ratifikaciji Evropske socialne listine (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/99)) in predstavlja kršitev vladavine prava EU.

Sindikat policistov Slovenije je že v času sprejemanja zakona predlagal črtanje teh dveh členov, saj gre po njihovih besedah za: »dobesedno uzakonjanje podlage za kadrovske čistke na vseh nivojih organiziranosti policije, celo do policijskih postaj, kar je nesprejemljivo«. Zaradi negativnih posledic trenutno veljavne zakonodaje je SPS na Ustavno sodišče naslovil zahtevo za presojo ustavnosti 49.a in 49.b člena ZODPol, kjer zatrjuje, da izpodbijana ureditev posega v samostojnost in neodvisnost državne uprave (drugi odstavek 120. člena Ustave), ki po oceni predlagatelja še posebej velja za organe nadzora, kakršen je policija. Prav tako zatrjuje kršitev 14. člena Ustave, saj za vodilne delavce v policiji brez utemeljenega razloga nova člena položaj urejata bistveno drugače (slabše), kot ta vprašanja ureja Zakon o javnih uslužbencih za preostale uradnike na položaju. Z dnem uveljavitve ZODPol-G je 126 načelnikom policijskih postaj in drugim visokim uslužbencem policije prenehal njihov položaj. Če nanj ne bodo ponovno imenovani, bodo prerazporejeni na drugo delovno mesto, za katerega izpolnjujejo pogoje (drugi odstavek 42. člena ZODPol). Novi vodje organizacijskih enot bodo izbrani v posebnem izbirnem postopku, katerega vsebino v celoti opredeli minister za notranje zadeve. SPS pred Ustavnim sodiščem tako zatrjuje, da naj bi bilo s tem poseženo v njihove pridobljene pravice in upravičena pričakovanja. Položaj teh delavcev naj bi se poslabšal v kariernem, položajnem, pa tudi v materialnem smislu, saj naj bi (če na te položaje v novem posebnem izbirnem postopku ne bodo izbrani) izgubili dodatek za vodenje.

Ministrstvo za notranje zadeve je že pred 49.a in 49.b členom imelo številna druga pooblastila in vzvode za izvajanje celovitega, sistematičnega in načrtnega nadzora in za določanje usmeritev delovanju policije. Določitev metod, meril in kriterijev za imenovanje najvišjih predstavnikov policije na položaj pa predstavlja takšen poseg v delovanje policije, da povzroča škodljivo politizacijo. Z zadnjo novelo je prišlo do korenitih sprememb in nedopustno krepitev vpliva ministrstva pri zasedanju številnih najvišjih položajev v policiji, ki vplivajo skladno s hierarhično strukturo policije na delo vseh podrejenih policistov. Trenutna ureditev je za delovanje policije kot organa v sestavi ministrstva nevzdržna z vidika izpolnjevanja njenih nalog zagotavljanja varnosti in notranje stabilnosti iz drugega odstavka 2. člena ZODPol.

1.8. Zakon o tujcih

Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o tujcih – ZTuj-2F (Uradni list RS, št. 57/21 z dne 12. 4. 2021; v nadaljevanju: ZTuj-2F) sta bila med drugim spremenjena 33. in 44. člen Zakona o tujcih (Uradni list RS, št. 91/21 – uradno prečiščeno besedilo in 95/21 – popr.; v nadaljevanju: ZTuj-2), ki sta spremenila način izkazovanja zagotovljenih sredstev za preživljanje za tuje študente v Republiki Sloveniji, ne da bi bremenili sistem socialne varnosti države članice EU, in zadostnih sredstev za stroške povratka.

Pred sprejetjem ZTuj-2F je 44. člen (dovoljenje za začasno prebivanje zaradi študija) določal, da »kot dokaz o izpolnjevanju pogoja zadostnih sredstev za preživljanje, mesečno najmanj v višini, kolikor znaša osnovni znesek minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji, zadošča pisna izjava študentovih staršev oziroma njegovega zakonitega zastopnika o tem, da ga bodo preživljali v času študija.« Po zdaj veljavni ureditvi, ki jo določa 33. člen ZTuj-2, se zagotovljena zadostna sredstva za preživljanje tujega študenta v Republiki Sloveniji dokazujejo s sredstvi, ki si jih zagotavlja sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanja, razen s povračili stroškov v zvezi z delom, z dohodki iz premoženja, z dohodki iz kapitala in iz drugih virov ali s pomočjo tistih, ki so ga dolžni preživljati, s štipendijo ali s sredstvi na računu, odprtem pri banki ali hranilnici v Republiki Sloveniji ali v tujini, poleg navedenih sredstev se za tuje študente po zdaj veljavnem 44. členu dodatno upoštevajo tudi sredstva, ki jih prejme izobraževalna organizacija in jih nameni tujcu – tako imenovane dotacije.

Sprememba zakona je torej radikalno zaostрила pogoje izkazovanja zadostnih sredstev za preživljanje. Namesto izjave mora po veljavnem zakonu študent, ki želi pridobiti dovoljenje za prebivanje, imeti na transakcijskem računu (ali drugje) 4.826,16 EUR za enoletno prebivanje (mesečno najmanj v višini osnovnega zneska minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji, ki od 1. 8. 2019 znaša 402,18 EUR).¹² Vlada pri takšni spremembi kot predlagatelj ni navedla, ali obstajajo kakršnekoli raziskave in prakse glede zlorab pisnih izjav staršev študentov iz tretjih držav, oziroma kaj jo je vodilo k zaostrovanju načina za dokazovanje zadostnih sredstev. Glede na to, da tudi tujim študentom v času veljavnosti dovoljenja za začasno prebivanje skladno s petim odstavkom 44. člena pripada pravica do zaposlitve ali opravljanje dela, tudi študentskega. V praksi veliko študentov tretjih držav opravlja neke vrste delo v zameno za plačilo. Na ta način si lahko sproti zagotavljajo sredstva za preživljanje med študijem v Republiki Sloveniji. Pogojev zadostnih sredstev za preživljanje za obdobje celotnega naslednjega leta pa v času vložitve prošnje za dovoljenja za začasno prebivanje še ne izpolnjujejo.

¹² Spletna stran Vlade RS (URL: <https://www.gov.si/teme/denarna-socialna-pomoc/>).

Vlada je kot predlagatelj trenutno veljavne ureditve spremembo načina izkazovanja zagotovljenih sredstev utemeljila s prenosom določb Direktive 2016/801/EU (v nadaljevanju: Direktiva). V skladu z zavezo Direktive 2016/801/EU (7. člen, splošni pogoji za sprejem) mora po navedbah Vlade v vlogi predlagatelja novele ZTuj-2F tujec v postopku izkazati, da ima zadostna sredstva za preživljanje, ne da bi bremenil sistem socialne varnosti države članice, in zadostna sredstva za stroške povratka, pri čemer direktiva določa, kaj se lahko šteje kot dokaz o zadostnih sredstvih za preživljanje. Vladne navedbe niso povsem skladne z zahtevami Direktive. Iz besedila 7. člena Direktive ne izhaja, da mora dijak ali študent s celotnim zneskom za preživljanje razpolagati že ob vpisu, ampak – nasprotno – določa, da če lahko državljani tretjih držav dokažejo, da v celotnem obdobju bivanja v zadevni državi članici prejemajo zadostna sredstva, ki izhajajo iz različnih naslovov, bi države članice morale taka sredstva upoštevati pri ocenjevanju, ali ima prosilec na razpolago zadostna sredstva. Direktiva državam članicam ne predpisuje specifičnega načina izkazovanja zadostnih sredstev, ampak vprašanje načina ugotavljanja zagotovitve zadostnih sredstev za preživljanje v celoti prenaša na države članice.

Po podatkih SURS je bilo v študijskem letu 2019/20 na slovenske univerze vpisanih 5.974 oziroma 7,8 % študentov s stalnim prebivališčem v tujini, prihajali so iz več kot 100 različnih držav sveta. Več kot polovica jih prihaja iz držav bivše Jugoslavije (3.506) in več kot četrtina iz drugih držav članic EU (1.667). V študijskem letu 2019/2020 je bilo po podatkih SURS 19,3 % študentov iz Bosne in Hercegovine, 18,8 % iz Severne Makedonije, 16,5 % iz Hrvaške, 15,38 % iz Srbije in 3,0 % iz Črne gore, kar je bilo skupaj več kot dve tretjini vseh tujih študentov. Pri tem ne gre spregledati, da je znašal leta 2020 BDP na prebivalca v Sloveniji 19.720 EUR,4 v Bosni in Hercegovini 5.187 EUR, v Severni Makedoniji 5.191 EUR, na Hrvaškem 12.344 EUR, 7 v Srbiji 6.698 EUR in v Črni gori 6.744 EUR. Tolikšne razlike v BDP na prebivalca še dodatno osvetljujejo težave, s katerimi se soočajo tuji dijaki in študenti in njihovi zakoniti zastopniki pri izkazovanju sredstev za celotno trajanje izobraževanja. Socialno-ekonomski položaj študentov pa tudi njihovih staršev je pogosto prešibek, da bi lahko že ob začetku študijskega leta izkazali, da imajo na voljo celotna sredstva za preživljanje študenta za čas trajanja njegovega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Pomembno je poudariti tudi dejstvo, da tudi številni študenti, ki so državljani Republike Slovenije, tega pogoja ne bi mogli izpolnjevati ob začetku študija. Spremenjeni in zdaj veljavni pogoji v praksi številnim tujim študentom, ki že študirajo v Sloveniji oziroma nameravajo študirati v Sloveniji, predstavljajo nepremostljivo oviro. Številni tuji študenti so v Sloveniji že vključeni v študijske programe, ki jih še niso končali, in z naslednjim letom študija bodo morali ponovno zaprositi za dovoljenje za začasno prebivanje za obdobje največ enega leta in izkazati zagotovljena sredstva za preživljanje. To predstavlja veliko in nepričakovano finančno breme za tuje študente, katerih glavni namen študija v Sloveniji je pridobiti nove študijske izkušnje, znanje in zeleno izobrazbo. Trenutno veljavna zakonodaja tako tuje študente, ki že študirajo v Sloveniji, spravljaja v finančno stisko, prav tako pa odvrča tuje študente, ki so nameravali študirati v Sloveniji. Tuji študenti predstavljajo 7,8 % vseh študentov slovenskih univerz in s tem bogatijo in odpirajo akademski prostor ter in so izraz meddržavne mobilnosti in povezanosti držav. Prav tako kot družba ne moremo pristati na neenako obravnavanje študentov glede na njihov ekonomski položaj in zapirati vrata tistim študentom, ki prihajajo iz manj premožnih družin.

Po sprejetju novele ZTUJ-2F je ureditev položaja tujih študentov doživela veliko nasprotovanje številnih organizacij študentov, tudi Študentske organizacije Slovenije (v nadaljevanju: ŠOS). V ŠOS poudarjajo, da zakonska sprememba pogojev za pridobitev dovoljenja za bivanje za tuje študente, ki trenutno velja, ne upošteva dejanskega ekonomskega stanja ne le tujih, temveč tudi slovenskih študentov. Kot mnogi slovenski študenti se tudi tuji želijo preživljati s študentskim delom, zaradi njegove narave pa dokazovanje sredstev ni možno. Sprememba ureditve po veljavnem zakonu tuje študente enači z ostalimi prosilci za dovoljenja za bivanje, čeprav je njihov položaj bistveno drugačen od položaja npr. delavcev. V ŠOS so prepričani, da tuji študentje bogatijo študijski proces, prispevajo k slovenskemu gospodarstvu in družbi, veljavna sprememba pa slabi dolgoletna prizadevanja slovenskih univerz za pridobivanje tujih študentov za namen internacionalizacije. Po sprejetju novele so bile do njenih učinkov kritične tudi Delavska svetovalnica, Univerza v Mariboru in Univerza v Ljubljani.

1.9. Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo

Zakon o debirokratizaciji (Uradni list RS št. 3 z dne 7. 1. 2022; v nadaljevanju: ZDeb) je kot omnibus zakon uvedel številne spremembe in dopolnitve zakonov, ki urejajo različna področja. Med njimi je spremenil tudi dve določbi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg in 3/22 – ZDeb; v nadaljevanju: ZUJIK), ki je krovni zakon na področju kulture. Cilj Zakona o debirokratizaciji naj bi bil po navedbah Vlade kot predlagatelja izboljšati stanje v Sloveniji glede administrativnih ovir in konkurenčnega poslovnega okolja, njegov namen pa poenostaviti življenje državljanom in poslovanje podjetjem ter s tem prispevati k znižanju stroškov in odpravljanju administrativnih ovir. Sprememba ZUJIK ni bila povezana z navedenimi cilji in nameni ZDeb, temveč arbitrarna in politično motivirana. Spremenjeni določbi 113. in 120. člena ZUJIK povečujeta vlogo pristojnega ministra in derogirata položaj strokovnih komisij pri financiranju kulturnih programov in projektov.

Trenutno veljavna ureditev namreč v prvem odstavku 113. člena ZUJIK določa, da na podlagi poročila strokovne komisije minister z odločbo zavrne vlogo, ki ne izpolnjuje umetniških, kulturnopolitičnih, strokovnih in drugih kriterijev ter zahtev, ali z odločbo določi, da se posamezen kulturni program ali projekt sprejme v financiranje ter določi delež javnih sredstev (pri čemer se obseg obveznosti in način njihove izpolnitve podrobneje določita s pogodbo iz 93. člena istega zakona). V prvem odstavku 120. člena pa zakon določa, da na podlagi predloga strokovne komisije minister izda o vsaki ustrezni vlogi, prispeli na javni razpis, posamično odločbo, s katero odloči o odobritvi ter deležu sofinanciranja ali o zavrnitvi sofinanciranja posameznega kulturnega projekta oziroma kulturnega programa. Iz obeh členov sta bila z uveljavitvijo ZDeb črtana drugi in tretji stavek, ki sta se nanašala na omejitve ministra pri odločitvi o financiranju kulturnih programov ali projektov in vezanostjo na strokovno oceno strokovne komisije. Črtana stavka iz obeh členov sta bila identična. Pred uveljavitvijo ZDeb je ZUJIK določal, da lahko pristojni minister predlog komisije glede financiranja posameznega javnega kulturnega programa oziroma kulturnega projekta zavrne ter ga z utemeljitvijo vrne strokovni komisiji v ponovno presojo, ne more pa sprejeti drugačne odločitve, kot je predlagana v predlogu strokovne komisije. Prav tako je lahko pristojni minister vrnil posamezni javni kulturni program ali kulturni projekt v ponovno presojo strokovni komisiji zgolj enkrat.

Sporni spremembi 113. in 120. člena določata odločilno vlogo ministra pri podeljevanju sredstev, saj zdaj iz besedila člena ne izhaja, da so poročila in tako strokovna mnenja strokovne komisije zavezujoča. Strokovne komisije opravljajo vlogo posvetovalnega telesa ministra in presojuje projekte zgolj z vidika strokovnosti. Odločitve strokovna komisija sprejema v okviru svojih pristojnosti, kot so opredeljene v 115. členu ZUJIK, in so vezane izključno na strokovnost. S trenutno ureditvijo zadevno določilo ministru omogoča zavrnitev financiranja na podlagi lastne »strokovne« ocene, ki se razlikuje od ocene strokovne komisije, ki je k temu zavezana po zakonu, ter sočasno omejuje možnost komisije uveljaviti svojo strokovno odločitev, če minister svoje odločitve ne utemelji ustrezno. Dejstvo, da minister po prejšnji ureditvi ni mogel sprejeti drugačne odločitve, kot jo je v poročilu navedla strokovna komisija, je zagotavljalo, da je odločitev bila v rokah strokovnega kolegijskega organa in ne posameznega ministra kot političnega funkcionarja.

Vlada kot predlagatelj ZDeb in tudi omenjene spremembe ZUJIK je spremembo utemeljila z argumentom, da z njo posvetovalno pristojnost strokovnih komisij pri podeljevanju javnih sredstev usklajuje z dometom njihove strokovne avtonomije na posameznih kulturnih področjih in željo po pospešitvi hitrosti odločanja in povečanju učinkovitosti ter gospodarnosti razpolaganja s proračunskimi sredstvi. Trenutno veljavna ureditev podeljevanja javnih finančnih sredstev na področju kulture tako daje prednost hitrim odločitvam pred strokovnostjo in kvaliteto teh odločitev. Kot navaja v svojem dopisu v času obravnave predloga ZDeb organizacija Asociacija, »poseg v ta del ni zares usmerjen k debirokratizaciji, temveč gre predvsem za znižanje strokovnosti pri razdeljevanju javnih sredstev in povečanje pristojnosti ministra.« Poudarijo tudi, da je namen določb, ki so bile odpravljene s to vlado, v zagotavljanju strokovnosti in minimiziranju intervencij politike. Zato je poseg v pristojnosti strokovnih komisij pri dodeljevanju javnih sredstev v popolnem nasprotju z namenom Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo. Javni interes za kulturo se skladno z 8. členom ZUJK namreč uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev za kulturno ustvarjalnost, dostopnost kulturnih dobrin, kulturno raznolikost, uveljavljanje in razvoj slovenskega jezika in drugih.

1.10. Zakon o prevozih v cestnem prometu

Novela Zakona o prevozih v cestnem prometu (Uradni list RS, št. 94/2021 z dne 11. 6. 2021; v nadaljevanju: ZPCP-2H) je spremenila določbe 57. člena Zakona o prevozih v cestnem prometu (v nadaljevanju: ZPCP-2) ter dodala a57.a člen ter za 57.b členom dodala novo poglavje o najemu vozila z voznikom in nov 57.c člen. Dodani členi zdaj omogočajo določitev cen avtotaksi prevoza tudi z elektronsko aplikacijo ter podrobnejše zahteve elektronske aplikacije in pogoje za najem vozila z voznikom. 57.c člen ZPCP-2 tako določa, da se najem vozila z voznikom izvaja kot prevoz potnika ali skupine potnikov z vozilom, ki ima poleg voznikovega sedeža največ osem sedežev, na določeni relaciji, za vnaprej določeno prevoznino. Opravlja se na podlagi dovoljenja, ki ga izda občina ali več občin skupaj. Prevoze po zdaj veljavni ureditvi lahko izvajajo osebe, ki imajo licenco za prevoz potnikov ali licenco za avtotaksi prevoze in imajo veljavno dovoljenje občine oziroma več občin. Zakon natančneje tako ne ureja, ali in pod kakšnimi pogoji bi se lahko tovrstni prevozi opravljali, če občina takšne obveznosti ne predvideva.

S spremembami 57. člena in dodajanjem a57.a člena in 57.b člena ZPCP-2 se področje taksi prevozov prilagaja poslovnemu modelu korporacije Uber in zagotavlja zakonsko podlago za vstop podjetja Uber na slovenski trg. Znan je poslovni model podjetja Uber, enega izmed

mnogih platformnih ponudnikov, ki temelji na prikritih delovnih razmerjih, izogibanju zaposlovanja delavcev in vsiljevanju statusa samostojnega podjetnika ali pogodbenega delavca, s čimer opravljavcem storitev ne pripadajo minimalna plača, plačilo nadur, letni dopust, možnost plačane bolniške odsotnosti, regres in druge pravice, ki pripadajo delavcem v rednem delovnem razmerju, kar bi moralo biti pravilo in ne izjema. S tem se odpirajo vrata poslabšanju delovnih pogojev poklicnih voznikov v taksi prevozi, nadaljnja prekarizacija dela v taksi prevozi in nelojalna konkurenca, s katero bo Uber uničil nacionalne taksi prevoznike. Sprememba je bila sprejeta kljub močnemu nasprotovanju naslovnikov predpisa, torej zainteresirane javnosti taksistov in njihovih delodajalcev, ki se s taksi prevozi preživljajo in dnevno delajo v že tako izredno slabih pogojih. Gre za nadaljnjo prekarizacijo sektorja, ki je bil že pred omenjeno zakonsko spremembo znan po nestabilnem in negotovem položaju za delavce.

Uber se opredeljuje kot »povezovalna storitev«: njegovo poslovanje temelji na elektronskem posredovanju prek aplikacije med ljudmi, ki si želijo deliti avto. Podjetje zavrača opise, da se ukvarja s taksi službo ali s prevozom potnikov. Uber nima lastnih vozil in nima zaposlenih voznikov. Ima zgolj nadzor nad digitalno platformo, prek katere si z dampinškimi cenami povsod po svetu poskuša zagotoviti monopol na trgu izvajanja taksi prevozov. To dosega s prenašanjem stroškov zagotavljanja storitev (nakup avtomobila, zavarovanje, gorivo, čiščenje, vzdrževanje itd.) na delavce, zniževanjem njihovih dohodkov in zviševanjem produktivnosti z vsiljevanjem časovnih omejitev in nadzora, pri čemer mora na primer voznik korporacije Uber v določenem času pobrati več kot enega potnika, če noče biti izključen iz aplikacije. Grožnja Uberja obstoječi ureditvi v sektorju potniškega prometa najboljše ponazarjajo zaveznitva, ki jih je spodbudil njegov vzpon. Delodajalci in sindikati so se združili v uporabo škodljivim spremembam, ki jih povzroča model Uber. Vloga in status voznika sta ključna skrb sindikatov, pri čemer lahko Uber spodkopava obstoječe ponudnike, kar bi ogrozilo delovna mesta trenutnih voznikov. Sindikati so glasnejši kot delodajalci glede možnosti za zaposlitev v sektorju, glede kakovosti, varnosti in nagrajevanja. Uber je v desetletju svojega obstoja v svetu postal simbol najbolj surovega izkoriščanja in nelojalne konkurence, ki uničujeta nacionalne taksi prevoznike, zato se vse več mest in držav odloča za njegovo prepoved. Poslovni model podjetja Uber predpostavlja, da rast in razvoj temeljita na tekmovanju na trgu in tako reproducira zahtevo, da se vsi vidiki življenja podredijo tržnim načelom.

Avtomobilska storitev Uber je v Bolgariji začela delovati decembra 2014. Podjetje, ki uporablja mobilno informacijsko tehnologijo za povezovanje potnikov z vozniki, je izzvalo veliko nasprotovanje taksistov in državnih institucij. 11. marca 2015 je največja taksistična sindikalna organizacija Union Taxi objavila svoj načrt protesta proti Uberjevi dejavnosti v Sofiji. Komisija za varstvo konkurence (CPC) je nato objavila prepoved delovanja Uberja zaradi nelojalne konkurence. Tudi zveza prometnih sindikatov Bolgarije (STSB) je uradno javno obsodila Uber kot nezakonitega v Bolgariji, ker nima licence Agencije za avtomobilsko upravo. Niti podjetje niti njegovi vozniki ne spoštujejo zakonodaje o cestnem prometu in druge ustrezne zakonodaje. Sindikati so opozarjali tudi na nelojalno konkurenco pooblaščenim taksi prevoznikom in voznikom, ki so dolžni redno obnavljati licence in dovoljenja. Poročajo, da se vozniki Uberja izogibajo plačilu davkov in ne zagotavljajo računov, potrdil ali drugih dokazil. STSB tudi trdi, da sta varnost in zaščita strank Uberja ogroženi, ker podjetje ne zahteva nobenih dokazov o primernosti voznikov ali tehničnem stanju njihovih vozil. Za razliko od mnogih drugih licenciranih podjetij Uber ne zagotavlja rednega usposabljanja za svoje voznike. Zato je v Sofiji podjetju Uber od leta 2015 prepovedano obratovati.

Podobno je v Španiji madridsko združenje taksistov oktobra 2014 vložilo tožbo proti družbi na trgovskem sodišču v Madridu (Madrid Trade Court). Decembra 2014 je sodišče odločilo, da mora Uber prenehati delovati na nacionalni ravni, saj je povzročal neposredno škodo sektorju taksijev, ki so jo taksisti utrpeli zaradi »nelojalne konkurence«. Visoko sodišče v Madridu je zahtevalo tudi od ponudnikov telefonskih storitev, da prenehajo ponujati svoje storitve za platformo Uber. Uber je zato moral svoje storitve prekiniti za nedoločen čas. (Eurofound, 2016). V Evropi so enako ravnali še v Frankfurtu, Barceloni in Budimpešti. Na Danskem je Uber nehal izvajati storitve, potem ko je država močno zaostila regulacijo na področju taksi prevozov.

Predlagatelj trenutne ureditve je v uvodu predloga zdaj veljavne novele ZPCH-2H navedel, da lahko »uspeh platform za sodelovanje« pomeni izziv za obstoječe udeležence na trgu in prakse, vendar z omogočanjem posameznim državljanom, da ponujajo storitve, spodbujajo tudi nove možnosti zaposlovanja, prožno organizacijo dela in nove vire prihodka. Močan dvom o pozitivnih učinkih so v Sloveniji izrazili tudi sindikati delavskih in študentskih organizacij, med njimi Center za družbeno raziskovanje CEDRA, Delavska svetovalnica, Sindikat GLOSA, Gibanje za dostojno delo in socialno družbo, Svobodni sindikat Slovenije in drugi. V času obravnave novele ZPCP-2H so opozarjali na oslabitev standardov varstva delavskih pravic taksistov pod krinko tehnoloških inovacij in svobodnega gospodarstva, saj gre v učinku za prekarizacijo že tako slabega položaja taksistov.

1.11. Gradbeni zakon

Nov Gradbeni zakon (Uradni list RS, št. 199/2021 z dne 22. 12. 2021; v nadaljevanju: GZ-1) je stopil v veljavo z letom 2022, začetek njegove uporabe pa je določen s 1. 6. 2022. S tem v celoti nadomešča prej veljavni Gradbeni zakon (v nadaljevanju: GZ), ki je bil sprejet leta 2018 in nadomestil prej veljavni Zakon o graditvi objektov (v nadaljevanju: ZGO-1). Po navedbah vlade kot predlagatelja naj bi bili cilji GZ-1 narediti postopek izdaje gradbenega dovoljenja čim bolj tekoč in učinkovit ter odpraviti neustavnost določb GZ, ki se nanašajo na ukrepanje inšpektorjev v primeru nelegalne gradnje in neskladne uporabe objekta, ki jo je spoznalo Ustavno sodišče.

GZ-1 pa je spremenil tudi določbi v 14. členu o nalogah projektanta ter v 18. členu o vodenju gradnje. Tomaž Krištof, predstavnik Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije (v nadaljevanju: ZAPS) je v postopku obravnave GZ-1 v Državnem zboru opozoril, da so bile ključne konceptualne spremembe zakona narejene po zaključku javne razprave in je bila s pričetkom obravnave predloga zakona v Državnem zboru delno predstavljena povsem nova materija, ki v nobeni obliki ni bila del javne obravnave. To močno nasprotuje načelom Resolucije o normativni dejavnosti (UL RS, št. 95/09), med drugim načelu transparentnosti, odzivnosti, dostopnosti in odprtosti. Spremembi 14. in 18. člena spreminjata nabor pooblaščenih predstavnikov stroke, ki lahko sodelujejo pri projektiranju oziroma vodenju gradnje. Trenutno veljavni 14. člen vodenje projektiranja ureja tako, da stroka vodje projektiranja ni pomembna. 18. člen pa zdaj določa pristojnosti tako, da pooblaščeni arhitekti in pooblaščeni krajinski arhitekti ne morejo več voditi gradnje, vodijo jo lahko izključno predstavniki drugih gradbenih inženirskih strok. 12. člen GZ, ki je urejal položaj projektanta, je izrecno določal, da mora projektant za izdelavo projektne dokumentacije skleniti pogodbo z

drugim projektantom, če ne razpolaga s svojimi pooblaščenimi arhitekti in inženirji ustreznih strok s primernim strokovnim znanjem in izkušnjami. Skladno z določbami Zakona o arhitekturni in inženirski dejavnosti (Uradni list RS, št. 61/17; v nadaljevanju: ZAID), kot so opredeljene v 4. členu ZAID, so poklicne naloge pooblaščenega arhitekta arhitekturno projektiranje objektov, zlasti stavb in odprtega prostora, vodenje izdelave občinskih podrobnih prostorskih načrtov kakor tudi sodelovanje pri izdelavi drugih prostorskih izvedbenih aktov v delu, ki se nanaša na urbanizem in strokovno področje arhitekture. Poklicne naloge pooblaščenega inženirja pa so gradbeno-tehnično projektiranje objektov, sodelovanje pri izdelavi prostorskih aktov v delu, ki se nanaša na njegovo strokovno področje, ter izvajanje gradbenih, obrtniških in inštalacijskih del.

Poleg tega se trenutno veljavni GZ-1 v 18. členu pri določanju pristojnosti za vodenje gradnje sklicuje na Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti (Uradni list RS, št. 61/17), čeprav ta ne določa pooblastil za vodenje gradnje. S tem bi lahko nastala pravna praznina, saj po tem zakonu noben pooblaščen strokovnjak nima pooblastil za vodenje gradnje. Prav tako Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti ne opredeljuje pojma »pooblaščen strokovnjak«. Pooblaščenega strokovnjaka (ali strokovnjakinjo) določa 29. točka 3. člena GZ-1 tako, da je pooblaščen strokovnjak pooblaščen arhitekt, pooblaščen krajinski arhitekt, pooblaščen inženir ali druga pooblaščen oseba s področja arhitekture, krajinske arhitekture, gradbeništva, elektrotehnike, strojništva, tehnologije, požarne varnosti ter geotehnologije in rudarstva, ki je vpisana v ustreznim imenik v skladu s svojimi poklicnimi nalogami po zakonu, ki ureja arhitekturno in inženirsko dejavnost. Pogoji vpisa v ustreznim imenik v skladu z Zakonom o arhitekturni in inženirski dejavnosti je tako za vodjo gradnje že določen za vse pooblaščen strokovnjake. Dodatno sklicevanje na Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti v tem členu je zožil možnost opravljanja vodenja gradnje samo na pooblaščen inženirje, ne pa tudi arhitekta in krajinske arhitekta. Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti namreč med poklicnimi nalogami arhitektov in krajinskih arhitektov določa samo naloge projektiranja objektov in izdelovanja načrtov, med nalogami inženirjev pa so tudi naloge izvajanja gradbenih, obrtniških in inštalacijskih del. Trenutna opredelitev tega, kdo lahko opravlja dela vodenja gradnje, bi lahko pripeljala do tolmačenja, da to lahko delajo samo inženirji, kar pa je napačno. Arhitekti in krajinski arhitekti namreč med svojim izobraževanjem pridobijo tudi znanja s področja vodenja gradnje in so za to usposobljeni, poleg tega pa se usposobljenost za to od njih zahteva tudi na ravni evropske zakonodaje (direktiva evropskega parlamenta in sveta 2005/36/ES). S predlogom zakona se omogoča, da vodenje gradnje lahko opravljajo vsi pooblaščen strokovnjaki, kar je tudi v skladu z enakopravnostjo strok, ki se pogosto izpostavlja kot eden od ciljev predloga zakona. Amandma z vsebinsko enako rešitvijo, kot jo predlaga ta predlog zakona, je bil predlagan tudi kot amandma odbora med obravnavo zakona na matičnem delovnem telesu, vendar predlog v času sprejemanja GZ-1 ni bil sprejet.

ZAPS je svoje stališče podala kot zastopnica pooblaščenih arhitektov, krajinskih arhitektov in prostorskih načrtovalcev ter opozorila, da smo se z novim gradbenim zakonom kot družba dolgoročno odpovedali arhitekturni in krajinsko-arhitekturni stroki, prav tako pa postopkom, ki pripeljejo do kvalitetnega grajenega bivalnega okolja in do kvalitetne kulturne krajine. Stališče ZAPS je, da je vsak strokovnjak zgolj na svojem področju, zato arhitekt ne more biti na primer vodja projektiranja viadukta, to je lahko le gradbeni inženir, prav tako pa vodja projektiranja vrtca ne more biti gradbeni inženir, to je lahko le arhitekt. S predlogom novega gradbenega zakona je bila sprejeta drugačna razlaga, to je, da stroka vodje projektiranja ni pomembna. Stališče je podalo tudi združenje Architects' Council of Europe, ki je izrazilo nasprotovanje

predlogu in skrb za brisanje mej med pristojnostmi različnih strok, usposobljenih za različna področja. Trenutna ureditev tako ne prepoznava posebnih in nujnih kompetenc arhitekturne stroke.

Delovna skupina ZAPS Ženske v arhitekturi v svojem pozivu k ohranitvi zakonodajnih mehanizmov za kakovosten prostor izpostavlja, da je javni grajen prostor dobrina vseh. Novi Gradbeni zakon je po mnenju predstavnic uvedel vrsto sprememb, ki ogrožajo razvoj kakovostnega prostora danes in v prihodnje, saj pomenijo odstranitev ključnih mehanizmov za kakovost bivanja. Gradbena stroka je specializirana predvsem za poznavanje materialov in stabilnost gradbenih konstrukcij, arhitekturna stroka pa temelji predvsem na funkcionalnosti, umeščanju in načrtovanju organizacijsko zahtevnih stavb. Arhitekturna stroka je tako usposobljena za poznavanjem humanistike – družboslovja in sociologije, saj so stavbe namenjene bivanju ljudi. Trenutno veljavna ureditev po navedbah arhitekturne stroke zanika odgovorno vlogo arhitekturne stroke kot ključne komponente za kakovosten skupni prostor.

S predlogom dopolnitve 14. člena in spremembo 18. člena GZ-1 se ohranja ureditev, ki je veljala pred sprejetjem GZ-1 veljavnega gradbenega zakona (GZ) in je bila določena v Zakonu o graditvi objektov. Takšna ureditev je edina smiselna tako z vidika varovanja interesa investitorja, varovanja referenc zaposlenih, ki projekte dejansko vodijo (in niso samo popisani kot vodja projekta, dela pa nato opravljajo drugi), kot tudi z vidika varovanja javnega interesa pri posegih v prostor. Prav tako vrača doslednost in odpravlja trenutno pravno praznino, kar varuje načelo varstva zaupanja v pravo.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji

Cilj predloga zakona je odprava določenih zakonodajnih sprememb, ki imajo škodljive posledice, s ciljem povrnitve pravne in družbene ureditve v Republiki Sloveniji k ustavnim načelom pravne, demokratične in socialne države, od katerih so jo zakonodajne spremembe, ki se s tem zakonom odpravljajo, pomembno oddaljile. Cilj zakona je tako prek sprememb različnih zakonov ponovna vzpostavitev stanja za uresničevanje načel pravne in socialne države, v kateri se spoštujejo človekove pravice, posameznikovo dostojanstvo in zagotavlja učinkovito delovanje državnih organov. Namen je izboljšati življenje in tudi varnost državljanov ter zagotoviti družbeno odgovorno poslovanje podjetij in s tem prispevati k dvigu družbene blaginje in povečanju svobode, socialne vključenosti ter aktivne državljanske participacije vseh prebivalcev in prebivalk Slovenije. Le takšna zakonodaja izboljšuje blaginjo in vključenost državljanov, povečuje odgovornost gospodarstva in trgov ter zamejuje in preprečuje samovoljo, arbitranost in avtoritarnost vsakokratne oblasti.

2.2. Načela

Predlog zakona zasleduje predvsem temeljna načela:

- načelo pravne in socialne države,
- načelo varstva zaupanja v pravo,
- načelo enakosti pred zakonom,

- načelo osebnega dostojanstva,
- načelo učinkovitosti delovanja organa,
- načelo profesionalizma, strokovnosti in odgovornosti,
- načelo sorazmernosti.

2.3. Poglavitne rešitve

Predlog zakona vsebuje odpravo škodljivih ne-sistemskih zakonodajnih intervencij s povrnitvijo zakonske ureditve v stanje pred spremembami na področjih vzgoje in izobraževanja, organiziranosti in delu policije, organizacije in dela državnega tožilstva, prevozov v cestnem prometu, financiranja kulture, kazenskega prava, prodaje in nakupa orožja, obdavčitve dohodka pravnih oseb, gradnje objektov ter pravic tujih študentov, ki živijo v Republiki Sloveniji. Gre za spremembe naslednjih zakonov:

1. Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21 in 207/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja);
2. Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21 in 186/21; v nadaljnjem besedilu: Kazenski zakonik);
3. Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21 in 186/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o davku od dohodka pravnih oseb);
4. Zakona o državnem tožilstvu (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21 in 186/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o državnem tožilstvu);
5. Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20 in 3/22 – ZDeb; v nadaljnjem besedilu: Zakon o ohranjanju narave);
6. Zakona o orožju (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 85/09 in 125/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o orožju);
7. Zakona o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. 15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17, 36/19, 66/19 – ZDZ, 200/20 in 172/21, v nadaljnjem besedilu: ZODPol),
8. Zakona o tujcih Uradni list RS, št. 91/21 – uradno prečiščeno besedilo in 95/21 – popr.; v nadaljnjem besedilu: Zakon o tujcih);
9. Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg in 3/22 – ZDeb; v nadaljnjem besedilu: Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo);
10. Zakona o prevozi v cestnem prometu (Uradni list RS, št. 6/16 – uradno prečiščeno besedilo, 67/19 in 94/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o prevozi v cestnem prometu);
11. Gradbenega zakona (Uradni list RS, št. 199/21; v nadaljnjem besedilu: Gradbeni zakon).

V Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) se odpravlja sprememba sestave svetov izobraževalnih zavodov, s katero se je zmanjšala zastopanost delavcev v zavodu. Sestava svetov zavodov se vrača v prej veljavno ureditev, ki je določala pet predstavnikov delavcev, tri predstavnike ustanovitelja in tri predstavnike staršev. Za svete

javnih poklicnih oziroma strokovnih šol, gimnazij in javnih dijaških domov pa se ponovno predlaga sestava, v kateri so trije predstavniki ustanovitelja, pet predstavnikov delavcev, trije predstavniki staršev in dva predstavnika dijakov. Predlagana ureditev zmanjšuje vpliv politike na vzgojo in izobraževanje ter vrača pomen strokovnih pedagoških delavcev pri sprejemanju najpomembnejših odločitev posameznega izobraževalnega zavoda.

V Kazenskem zakoniku (KZ-1) se odpravljata določbi, ki sta uvedli kvalificirani obliki kaznivih dejanj prisiljenja (132. člen KZ-1) in grožnje (135. člen KZ-1), in sicer za dejanja, uperjena proti uradnikom ter najvišjim državnim funkcionarjem in njihovim bližnjim. Odpravlja se tudi način pregona teh dveh kaznivih dejanj v kvalificirani obliki po uradni dolžnosti. Predlagana ureditev v pravni red vrača doslednost sistematične ureditve kaznivih dejanj v posebnem delu Kazenskega zakonika ter odpravlja neutemeljeno razlikovanje med državljani Republike Slovenije.

V Zakonu o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO) se odpravlja povišanje delno priznanih odhodkov za stroške reprezentance ter stroške nadzornih svetov oziroma drugih nadzornih organov s 50 % na 60 %. Ureditev se vrača na možnost priznanja 50 % omenjenih stroškov, kar pomeni letno 2,6 milijona evrov več sredstev v državnem proračunu.

V Zakonu o državnem tožilstvu (ZDT) se odpravlja institut sopodpisa in okrepljena vloga vodje Državnega tožilstva, ki posega v neodvisnost posameznega državnega tožilca pri odločitvi o odstopu od kazenskega pregona.

V Zakonu o ohranjanju narave (ZON) se odpravlja zaostritev pogojev za pridobitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu, ki večini nevladnih organizacij onemogočajo sodelovanje v upravnih in sodnih postopkih za zastopanje interesov okolja. Trenutno veljavni pogoji namreč preprečujejo izvrševanje namena nevladnih organizacij, ki delujejo na področju ohranjanja narave. S predlogom pa se ohranja dopustnost pojavnosti nevladnih organizacij v različnih statusnih oblikah: društva, zavoda in ustanove.

V Zakonu o orožju (ZOro) se odpravlja določba, da je upravičen razlog za nabavo orožja 6.a, 7. in 8.a točke kategorije A članstvo posameznika v strelski organizaciji, ki ima status nevladne organizacije v javnem interesu na področju obrambe. Omogočanje nakupa orožja članom organizacij v javnem interesu na področju obrambe ne izpolnjujejo namena športnega udeleževanja in neutemeljeno širijo zahteve evropske direktive. Predlagani ukrep zagotavlja višjo stopnjo varnosti za vse.

V Zakonu o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol) se zagotavlja vključitev vodilnih položajev pri organizaciji policije v sistem javnih uslužbencev in odpravlja izbiro kandidatov na podlagi posebnega izbirnega postopka in način prenehanja položaja. Ureditev se vrača v prej veljavno stanje, kjer so položaj vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, položaj direktorja policijske uprave in načelnika policijske postaje urejeni po sistemu javnih uslužbencev, s čimer se zmanjša pristojnost ministra za notranje zadeve pri izbiri in imenovanju kandidatov za najvišje položaje policije. Prav tako se ponovno vzpostavlja polna avtonomija Nacionalnega preiskovalnega urada, in ponovno se vzpostavlja predhodna ureditev glede imenovanj in razreševanja direktorja NPU. Predlog vsebuje tudi restitucijo določbe o prevzemu in usmerjanju kaznivih dejanj s strani državnih tožilcev ob seznanitvi z njimi ter ponovno onemogoča splošen dostop do evidenc policije s strani določenih uradnikov

ministrstva. S predlogom se zasleduje cilj neodvisnega in učinkovitega delovanja policije ter se zagotavlja uresničevanje načela strokovnosti in avtonomije.

V Zakonu o tujcih (ZTuj) se odpravlja način izkazovanja zadostnih sredstev za preživljanje kot pogoj za pridobitev dovoljenja za začasno prebivanje v Republiki Sloveniji za tuje študente oziroma bodoče študente. Izkazovanje izpolnjenosti pogoja zadostnih sredstev se vrača v prej veljavno ureditev, kjer je zadostovalo pisno garantno pismo staršev oziroma zakonitih zastopnikov študentov o zadostnih sredstvih. S predlogom se zasleduje načelo enakosti med študenti ne glede na njihov socialno-ekonomski položaj oziroma državo izvora.

V Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK) se na dveh mestih vrača določba, ki je bila odpravljena z Zakonom o debirokratizaciji. Ponovno se okrepi vloga strokovnih komisij kot primarnega organa za odločanje o financiranju kulturnih programov in kulturnih projektov. S predlogom se onemogoča odločitev ministra, ki bi se razlikovala od strokovne odločitve strokovnih komisij. Predlog tako s sistemom podeljevanja javnih sredstev za kulturo omogoča doseganje namena samega Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo,

V Zakonu o prevozi v cestnem prometu (ZPCP-2) se odpravlja uvedba elektronske aplikacije in možnost t. i. najema vozila z voznikom ter s tem deregulacija in prekarizacija dela voznikov v korist platformnega dela. Gre za odpravo sprememb zadnje novele tega zakona, s čimer se zasleduje zagotavljanje varstva delavskih pravic zaposlenih v sektorju taksi prevoznitva.

V Gradbenem zakonu (GZ) se odpravlja ureditev, ki omogoča vodenje projekta tudi drugim strokovnjakom in ne več zgolj arhitektom pri postopkih pridobivanja gradbenega dovoljenja. Predlog tako vrača ureditev v prej veljaven sistem, ki je jasno določal pristojnosti glede na stroko posameznega projektanta in vodje gradnje. S predlogom se zasleduje višja raven strokovnosti in kvalitete postopkov in produktov gradnje.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona ima finančne posledice za državni proračun. Sprememba Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb v delu, ki delno priznane odhodke za stroške reprezentance in stroške nadzornih svetov s 60 % vrača na 50 %, v državni proračun vrača sredstva. Ocenjujemo, da se bodo prihodki državnega proračuna iz naslova navedenega davka v letu 2023 povečali za 2,6 milijona evrov.

Predlog ne vpliva na druga javna finančna sredstva.

4. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

4.1. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

4.1.1. Svet zavoda v izobraževalnih ustanovah

Hrvaška

Zakon o predšolski vzgoji določa vlogo sveta vrtca, ki upravlja vrtec ter sestavo sveta vrtca (od 5 do 7 članov). Najmanj polovico članov imenuje ustanovitelj iz vrst javnih uslužbencev, en član je iz vrst staršev, ostali člani pa so s tajnim glasovanjem izvoljeni izmed strokovnih delavcev in delavk vrtca. Mandat članov sveta traja štiri leta. Ustanovitelji so po zakonu lahko država, občinska ali regionalna samouprava ali verska družba.

Zakon o osnovni in srednji šoli določa, da svet šole šteje sedem članov, od katerih enega izvoli in razreši delavski svet, če pa ta ne obstaja, ga imenujejo in odpokličejo delavci z neposrednim in tajnim glasovanjem na način, predpisan z delovno zakonodajo za volitve sveta delavcev z enim samim članom, preostalih šest članov pa je imenovanih: dva člana iz vrst učiteljev, predavateljev in strokovnih sodelavcev, en predstavnik staršev, tri člane imenuje ustanovitelj.

Finska

Ustanovitelj imenuje upravni odbor. Dolžnost upravnega odbora je, da v imenu ustanovitelja upravlja šolo v korist učencev in njihovih staršev ter zagotovi ustrezno izobraževanje za vsakega učenca v šoli. Člane upravnega odbora imenuje ustanovitelj šole. Pri imenovanju v odbor ustanovitelj upošteva navodila ministra glede ustreznega ravnovesja spolov, minister pa se pred tem posvetuje z ustanoviteljem, nacionalnimi združenji staršev, pristojnimi šolskimi organizacijami za upravljanje in pristojnimi sindikati in združenji zaposlenih, ki zastopajo učitelje ter v soglasju z navedenimi predpiše zadeve v zvezi z imenovanjem upravnega odbora. Odbor takoj po imenovanju poskrbi za pripravo načrta dela šole in načrt redno pregleduje ter posodablja.

Italija

Šolski svet je predstavniško telo v šolskih centrih in srednjih šolah. Člani šolskega sveta so izvoljeni vsaka tri leta med učitelji in drugimi delavci, starši in dijaki, kadar gre za srednje šole. Sestava sveta se giblje od 14 do 19 članov glede na število učencev šole, torej manj ali več kot 500 učencev. Vodja šole je član po uradni dolžnosti. Predsednika izvolijo vsi člani izmed predstavnikov staršev. Svet ima usmerjevalne in upravljalne funkcije glede splošnih ekonomskih in funkcionalnih vidikov šole. Ima pooblastila za odločanje o naslednjih vprašanih: proračun in uporabo finančnih virov, sprejetje notranje uredbe, ki določa pravila za uporabo knjižnice in druge kulturne, izobraževalne in športne opreme, merila za načrtovanje zunajšolskih dejavnosti, dopolnilnih dejavnosti, šolski koledar in šolski urnik, splošna merila za oblikovanje razredov. Svet poda mnenje o upravi šole.

4.1.2. Kazenski zakonik (prisila in grožnja)

Avstrija

Avstrijski kazenski zakonik (StGB) v 107. paragrafu opredeljuje kaznivo dejanje grožnje (Gefährliche Drohung). Izpolnjevanje biti kaznivega dejanja je vezano na namen vzbujanja strahu in tesnobe. Predvidena je kazen zapora do enega leta ali denarna kazen, v kvalificirani obliki pa zapor do treh let. Ne razlikuje med položajem ali statusom oškodovanca. Bistveno višja sankcija (zapor od enega do 10 let) je predpisana, če grožnje vodijo v samomor ali poizkus samomora oškodovanca. Kazenski zakonik med definicijami (74. člen, tč. 5) opredeljuje pojem nevarne grožnje: to je grožnja, ki se nanaša na poškodbo telesa, na svobodo, čast ali premoženje in ki lahko pri žrtvi glede na vse okoliščine in njene osebne

lastnosti ali glede na zagroženo zlo povzroči utemeljeno zaskrbljenost, pri čemer ni pomembno, ali je zagroženo zlo uperjeno proti žrtvi grožnje sami, proti njenemu sorodniku oz. bližnjemu ali nekemu pod njenim varstvom. Kaznivo dejanje se preganja po uradni dolžnosti (povzeto po: spletni strani Urada zveznega kanclerja).

Med kaznivimi dejanji zoper najvišje državne organe je v petnajstem poglavju zakona predvideno kaznivo dejanje prisiljenja članov predstavniških teles, vlad in nekaterih sodišč, toda gre za posebno obliko kaznivega dejanja prisiljenja (prim. 132. člen KZ-1): sila ali grožnja navedenega prisili ali onemogoči, da svoja pooblastila sploh izvrši ali pa povzroči, da jih izvrši v določeni smeri.

Danska

V 13. poglavju zakonik obravnava kazniva dejanja zoper ustavo in vrhovne organe, terorizem ipd. Med drugim je v njem določeno, da se oseba, ki stori dejanje, katerega cilj je s tujo pomočjo, s silo ali grožnjo spremeniti ustavo ali onemogočiti njeno izvajanje, lahko kaznuje z dosmrtnim zaporom (111. člen). Kdor ogrozi parlamentarno varnost ali svobodo ali stori kakršno koli dejanje, katerega cilj je s silo ali grožnjo prisiliti parlament v kakršno koli odločitev, ali pa je cilj oviranje opravljanja njegovih dejavnosti, se kaznuje z zaporom do 16 let ali – v primeru močno oteževalnih okoliščin – na dosmrtni zapor. Enaka kazen se uporabi v primerih podobnih napadov ali groženj kraljici, vladi, ministrom, sodiščem ali vrhovnemu sodišču (113. člen).¹³

Italija

Kaznivo dejanje grožnje je obravnavno v 612. členu Kazenskega zakonika. Ta določa, da razen če dejanje predstavlja hujše kaznivo dejanje, se z zaporom od šestih mesecev do petih let kaznuje oseba, »ki z večkratnim ravnanjem, ki ogroža ali vznemirja kogarkoli, tako da povzroči resno in trajno stanje tesnobe ali strahu, ali je povod za utemeljen strah za lastno varnost ali varnost bližnje osebe in katerega posledica je sprememba življenjskih navad.« Kazen se poviša, če je kaznivo dejanje storjeno s strani zakonca ali osebe, ki je ali je bila kako drugače čustveno povezana z žrtvijo ali če je dejanje storjeno s pomočjo elektronskih naprav. Kazen se poveča za največ polovico tudi, če je kaznivo dejanje storjeno proti mladoletniku, nosečnici ali osebi z invalidnostjo ali z orožjem ali v preobleki. Postopek proti storilcu kaznivega dejanja se sproži na prijavo žrtve. Rok za začetek postopka je šest mesecev.

4.1.3. Delno priznani stroški za davke od dohodkov pravnih oseb

Hrvaška (Vir: zbirka IBFD)

Reprezentanca in reklamiranje (darila, počitek, športne aktivnosti) se priznata kot strošek med odhodke do 50 % zneska.

Danska (Vir: zbirka IBFD)

¹³ Kaznivi dejanji grožnja in razžalitev, Državni zbor RS (URL: https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Zborniki_RN/2014/Kaznivo_dejanje_groznje_in_kaznivo_dejanje_razzalitve.pdf).

Stroški reprezentance so odhodek do 25 %.

Poljska (Vir: zbirka IBFD)

Reprezentanca ni odhodek.

4. 1. 4. Položaj državnih tožilcev

Belgija

Državno tožilstvo oziroma javno tožilstvo (ministère public/openbaar ministerie), ki dejansko začne sodni pregon, sestavljajo pravosodni uslužbenci, ki so kvalificirani sodniki (magistrats/magistraten) in izvajajo svoje naloge v okviru pristojnosti sodišča, ki so mu dodeljeni. Državno tožilstvo je neodvisno pri posameznih preiskavah in postopkih pregona, omejeno je zgolj s pravico pristojnega ministra za odreditev pregona in določitev zavezujočih smernic na področju kazenske politike, vključno s politiko preiskave in pregona. Poleg določanja politike pregona in kaznovanja ima pravosodni minister tudi možnost nadzora. Pri tem lahko zahteva poročilo o ukrepih, lahko pa tudi zahteva, da se v določeni zadevi uvede postopek.

Avstrija

Državna tožilstva so pravosodni organi, ki so ločeni od sodišč, niso pa od njih neodvisni. Imajo hierarhično strukturo ter jih zavezujejo navodila višjih državnih tožilcev in nazadnje zveznega ministra za pravosodje. Pravica do dajanja navodil je natančno urejena z zakonskimi predpisi. Navodila višjega državnega tožilstva ali zveznega ministra za pravosodje so lahko samo pisna in morajo vsebovati utemeljitev. Prejeta navodila je tudi treba vpisati v spis kazenske zadeve. Zvezni minister za pravosodje nosi ministrsko odgovornost in mora torej zagotoviti informacije parlamentu, ki mu je tudi odgovoren. Uslužbenci posameznih uradov državnega tožilstva morajo upoštevati navodila direktorja urada. Če menijo, da so navodila neskladna z zakonom, lahko zahtevajo pisna navodila, lahko pa tudi zaprosijo za razrešitev v konkretni kazenski zadevi. Uradi državnega tožilstva so torej hierarhično organizirani z nadrejenimi in podrejenimi ravnmi. To je potrebno tudi zato, ker njihovih odločitev v nasprotju s sodnimi odločbami ni mogoče izpodbijati s pravnimi sredstvi. Državna tožilstva so posebni organi, ki so ločeni od sodišč. Njihova naloga je varovanje javnega interesa v kazenskem pravosodju. To vključuje predvsem vlaganje obtožb in zastopanje obtožnic v kazenskem postopku.

4. 1. 5. Položaj nevladnih organizacij za varstvo narave v sodnih in upravnih postopkih

Avstrija

V Avstriji je možno izpodbijati odločbe državnih organov pred upravnim sodiščem načeloma le, če so bile kršene pravice posameznika. Uradno priznane okoljske organizacije (anerkante Umweltorganisationen) pa imajo možnost, da vložijo pravna sredstva, čeprav ne gre za kršitev njihovih lastnih pravic (npr. sodna presoja neke okoljsko pomembne odločitve). Ta izjema je opredeljena 19. členu Zakona o presoji vplivov na okolje (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz, UVP-G 2000) 7 (povzeto po Die umweltrechtliche Verbandsklage in der EU). Za uradno priznane okoljske organizacije je bila leta 2018 uvedena zakonska omejitev, in sicer da morajo imeti najmanj sto članov in da se izpolnjevanje pogojev

za njihov uradni status redno preverja. Sodba upravnega sodišča iz leta 2015 pa je izboljšala položaj *locus standi* za zainteresirano javnost oziroma državljske pobude. Po tej odločitvi imajo tudi državljske pobude (skupine 200 ali več fizičnih oseb) status stranke v postopku in imajo pravico do vložitve pritožb v poenostavljenih postopkih presoje vplivov na okolje (Der Standard).

Francija

Do vlaganja zahtev pred sodišči v smislu varovanja okolja so upravičene pravne osebe zasebnega prava, ustanovljene za varovanje interesov, določenih v statutih, ki so shranjeni pri upravnih organih; gre za nevladne organizacije (NVO), pri čemer so to pretežno združenja (associations). Posamezna NVO lahko zahteva, da se posamezni akt odpravi ali pa da se upravnemu organu naloži določeno ravnanje, kot je npr. vzpostavitev prejšnjega stanja na določenem zemljišču. Da bi z zahtevo uspela, mora NVO v postopku z argumenti dokazati, da izpodbijani akt ni v skladu z upravnimi akti močnejše veljave, zakoni ali pogodbami (ECPRD, št. 3897). Tako kot fizična oseba mora tudi vsaka francoska NVO na področju varovanja okolja dokazati, da ima interes za delovanje v smislu zahteve za sodno odpravo upravnega akta; slednji jo mora neposredno in očitno zadevati v zadostni meri. Konkretno mora upravno sodišče preveriti, ali ima posamezna NVO v svojih aktih element, ki upravičuje njeno vlaganje zahteve za odpravo upravnega akta. Če je bila npr. konkretna NVO ustanovljena samo za varovanje gozdov v okolici Pariza, sodišče lahko ugotovi, da je njena zahteva za varovanje okolja v Bretanji nedopustna (ECPRD, št. 3897).

Italija

V Italiji je zadevni javnosti, kamor spadajo tudi NVO, na splošno zagotovljeno sodelovanje v upravnih postopkih v skladu z določbami Zakona o upravnem postopku. V 9. in 10. členu ta določa, da v upravnem postopku lahko aktivno sodeluje vsak subjekt, ki je nosilec javnih ali zasebnih interesov, pa tudi vsi nosilci razpršenih interesov, ki so organizirani kot združenja ali odbori, če bi lahko zaradi posameznega upravnega ukrepa utrpeli škodo. Poleg sodelovanja v upravnih in sodnih postopkih italijanski Okoljski zakonik pooblašča organizacije, ki se ukvarjajo z varstvom okolja, da v skladu s 309. členom navedenega zakonika zahtevajo intervencijo države v primeru nastale okoljske škode ali če obstaja neposredna nevarnost za njen nastanek. Da bi bile lahko vloge uspešne, morajo te organizacije okoljskega ministra seznaniti z vsemi pomembnimi trditvami oz. obtožbami in opažanji.¹⁴

4. 1. 6. Možnost nakupa orožja

Estonija

Posameznik lahko nabavi, ima v lasti in posesti športno orožje, če je član športne organizacije, ki se ukvarja s športnim strelstvom. Posameznik mora pridobiti ustrezno dovoljenje (dovoljenje za nabavo, posest in uporabo športnega orožja), tega pa pridobi, če:

- je star najmanj 18 let,
- ni storil kaznivega dejanja ali prekrška iz orožnega zakona,

¹⁴ Nevladne organizacije v okoljskih postopkih, Državni zbor RS (URL:https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Zborniki_RN/2019/Nevladne_organizacije_v_okoljskih_postopkih.pdf).

- je opravil zdravniški pregled (vključno s psihološkim pregledom),
- je opravil splošni pregled,
- predložil listino, ki dokazuje, da je opravil vsaj 16-urni tečaj prve pomoči, ki ga je izvedel strokovnjak s področja medicine, ki je zaključil tečaj za trenerja nudenja prve pomoči in ima za to izdan certifikat,
- predloži dokazilo, izdano s strani športne strelske organizacije, s katerim dokazuje članstvo v tej organizaciji.

Dovoljenje se izda za obdobje pet let. Orožje iz 6. točke kategorije A je v Estoniji prepovedano (tudi za športno strelstvo). Orožje iz 7. točke kategorije A je dovoljeno v športnem strelstvu in bo dovoljeno tudi, ko bo direktiva prenesena v nacionalno zakonodajo. Tudi pogoji za pridobitev orožja bodo podobni, kot so opredeljeni v direktivi – športni strellec mora biti član strelskega kluba, redno vaditi streljanje vsaj 12 mesecev, in se udeleževati strelskih tekmovanj v zadnjih 12 mesecih.

Madžarska

Na Madžarskem ne poznajo posebne definicije športnega strelca glede na orožje. Za pridobitev dovoljenja za športno streljanje so predpisani pogoji (v 23. členu vladnega dekreta št. 253 iz leta 2004 o orožju in strelivu). Pogoji so naslednji: posameznik mora biti član športne strelske organizacije z namenom udeleževanja pri športnem streljanju in imeti veljavno dovoljenje, športna strelska organizacija pa mu je izdala priporočilo za pridobitev orožja. Glede število kosov orožja, ki ga lahko športni strellec lahko ima v posesti za ta namen, ni omejitve. Madžarska še ni prenesla direktive v svoj pravni red. V izdajo dovoljenja za izvoz orožja so vključeni tamkajšnji ministrstvo za nacionalno gospodarstvo, nacionalni davčni in carinski urad, nacionalna policijska četrt, ustavni urad, informacijski urad, služba za vojaško nacionalno varnost, posebna služba za nacionalno varnost, center za boj proti terorizmu, ministrstvo za notranje zadeve, ministrstvo za zunanje zadeve in trgovino ter vladni urad, ki izdaja dovoljenje.

Portugalska

Portugalska ne pozna posebne definicije športnega strelca. Posameznik se šteje za športnega strelca, če izpolnjuje predpisane pogoje:

- ni zabeležen v kazenski evidenci,
- opravil je zdravniški in psihološki pregled,
- dovoljeno je izvajanje modalitet in disciplin športnega streljanja, ki jih priznavajo mednarodne športne zveze izključno za športno streljanje,
- star je najmanj 18 let,
- je član športne strelske organizacije, priznane s strani Olimpijskega komiteja Portugalske in izpolnjuje naslednji pogoj: se udeležuje strelskih tekmovanj, organiziranih s strani ustrezne športne strelske zveze, vsaj enkrat letno,
- preden nabavi orožje za športno streljanje, mora posameznik, ki je starejši od 18 let, pridobiti dokazilo športne strelske zveze, iz katerega je razvidno, da orožje izpolnjuje vse tehnične zahteve, kot so določene s portugalskimi predpisi za športno orožje. Dovoljenje je veljavno pet let. Orožje iz 6. točke kategorije A ni dovoljeno (prepovedano bo ostalo tudi po prenosu direktive v nacionalni pravni red), orožja iz 7. točke kategorije

A pa ni dovoljeno uporabljati v športnem strelstvu. Portugalska še ni prenesla direktive v svoj pravni red.

4.1.7. Organiziranost in delovanje policije

Hrvaška

Republika Hrvaška ima varnostni sistem organiziran podobno kot Slovenija. Ima centralizirano delovanje varnostnega sistema, katerega glavni organ za zagotavljanje reda in javne varnosti je policija, ki organizacijsko spada pod Ministrstvo za notranje zadeve. Policija je edini nacionalni represivni organ, ki skrbi za notranjo varnost. Poleg neposrednega notranjega nadzora na vseh organizacijskih ravneh (izvajajo ga načelniki policijskih postaj, načelniki policijskih uprav, generalni direktor policije in minister za notranje zadeve) nadzor nad delom policije izvajata še Služba za notranji nadzor v okviru Kabineta ministra za notranje zadeve in Oddelek za nadzor, izboljšanje in razvoj policije v okviru Kabineta generalnega direktorja policije.

Finska

Policija deluje na ministrstvu za notranje zadeve kot vrhovni policijski urad, ki upravlja in razvija policijske dejavnosti, odloča o nacionalnih strategijah, skrbi za razvoj policijske dejavnosti, pripravlja zakonodajo s policijskega področja in zagotavlja strokovno znanje o notranjih zadevah. Poleg tega skrbi tudi za zadeve, povezane z zasebnim varovanjem, in nekatere upravne zadeve (npr. strelno orožje). Rezervna sestava policije deluje znotraj rednih enot. Naloge lahko opravlja v času krize, katastrof in vojne. Rezervni policisti sklenejo posebno pogodbo s policijo za delo v rezervni sestavi, s katero so opredeljene pravice in obveznosti med posameznikom in ustanovo. Vpoklic na delo opravlja policija. Usposabljanje organizirajo vsako drugo ali tretje leto in traja po nekaj dni.

Avstrija

Javna varnost je v Avstriji razdeljena na tri organizacijske in teritorialne ravni. Najvišji organ, pristojen za javno varnost, je ministrstvo za notranje zadeve, kjer kot organizacijska enota deluje tudi direktor za javno varnost. Za neposredno izvajanje nalog javne varnosti sta odgovorni izvedbena veja zvezne policije, to sta t. i. redarstvena služba zvezne policije, in lokalna policija, t. i. občinsko redarstvo. Za izvajanje policijskih nalog so na lokalni ravni vzpostavljeni policijski inšpektorati. Za nadzor nad policijo v Avstriji je pristojen zvezni urad za notranje zadeve (BIA) (Büro für Interne Angelegenheiten), ki je podrejen zveznemu ministrstvu za notranje zadeve. Področje njihovega dela je preverjanje konkretnih pritožb ter pristojnosti v boju proti korupciji. Pooblastila in naloge:

- pooblastila za preiskovanje,
- pooblastila za priporočanje/svetovanje,
- naloge v zvezi z usposabljanjem,
- preprečevanje kaznivih dejanj in korupcije.

Organizacija je pristojna za:

- kazenskopravne zadeve,
- oblikovanje (preventivnih) predlogov za strukturne izboljšave,
- preventivno delovanje in izobraževanje.

Pristojnostim organizacije so podrejeni:

- vsi uradniki s policijskimi ali upravnimi pristojnostmi,
- vsi uradniki in zaposleni na drugih ministrstvih,
- vsi lokalni organi,
- javnost v zvezi s preiskavami v boju proti korupciji.

4.1.8. Položaj tujih študentov

Danska

Za dokazilo o zadostnih finančnih sredstvih upoštevajo bančne izpiske ali pa kopijo garantnega pisma/štipendije z navedbo, da se lahko ves čas študentskega študija na Danskem preživljajo samostojno.

Avstrija

Dokazilo o zadostnih finančnih sredstvih za kritje življenjskih stroškov vsaj 12 mesecev se lahko izkaže na primer z bančnimi depoziti in računom ali garantnim pismom osebe, ki financira študenta.

Češka

Zadostna sredstva za preživljanje se dokazujejo bodisi z bančnim izpiskom ali pa z garantnim pismom.

4.1.9. Odločanje na ministrstvu za kulturo in razdelitev javnih sredstev

Hrvaška

Zakon o organizaciji in obsegu dejavnosti organov državne uprave (NN 85/20) v 12. členu določa, da Ministrstvo za kulturo in medije opravlja upravne in druge naloge na področju kulture, ki se nanašajo na: razvoj in izboljševanje kulture, kulturno-umetniškega ustvarjanja, kulturnega življenja in dejavnosti; ustanovitev zavodov in drugih pravnih oseb s področja kulture; spodbujanje kulturnih odnosov z drugimi državami in mednarodnimi institucijami; spodbujanje razvoja kulturnih in ustvarjalnih industrij; normativne in administrativne naloge na področju medijev; razvoj kulturne dejavnosti, predvsem muzejske, galerijske, knjižnične, arhivske, gledališke, glasbene, glasbene in gledališke, založniške, vizualne in avdiovizualne dejavnosti. Financiranje kulturnih programov je urejeno z Zakonom o financiranju javnih potreb u kulturi in Pravilnikom o izboru i utvrđivanju programa javnih potreb u kulturi. Republika Hrvaška, županije, mesto Zagreb, občine in mesta sprejemajo javne kulturne programe in za njihovo izvajanje zagotavljajo sredstva v skladu z zakonom. S programom javnih potreb v kulturi so mišljene vse oblike kulture in kulturnih dejavnosti, ki pomembno

prispevajo k razvoju in napredku kulturnega življenja v Republiki Hrvaški. Program je določen na podlagi potreb okolja, dosežene stopnje razvitosti kulture in kulturnih dejavnosti.

Francija

V Franciji je financiranje kulturnih projektov in programov neposredno vezano na strukturo kulturne politike in njeno decentralizacijo. Državo (kulturno ministrstvo) predstavljajo na regionalni ravni organizacije, imenovane DRAC (Les directions régionales de l'action culturelle – Regionalne direkcije za kulturne dejavnosti ki jih financira država. Združenja, NVO, posamični nosilci kulturnih programov, ki želijo pridobiti subvencije, predložijo svoje vloge regionalnim skupnostim (DRAC, regije, občine), ki obravnavajo posamičen projekt in se eventualno odločijo, da ga bodo podprle. Dogovor o subvenciji podpišeta izvajalec kulturnega programa in financer. V dogovoru se natančno določijo predmet subvencije, obveznosti izvajalca kulturnega programa in način poročanja o realiziranem projektu.

Avstrija

Subvencioniranje javnih ustanov poteka na dveh ravneh: zvezna gledališča se financirajo na zvezni ravni, preostale pa financirajo ustanovitelji, ki so največkrat dežele ali mesta. Zvezna gledališča in opera so organizirani v holding zveznih gledališč, ki združuje družbe z omejeno odgovornostjo (Burgtheater, Državno opero, Ljudsko opero in Gledališki servis) Holding zveznih gledališč ureja poseben zakon Bundestheaterorganisation-Gesetz iz leta 1998. Holding vsako leto predlaga konkretno opredeljeno subvencijo in njeno porazdelitev med posameznimi ustanovami, ki jo mora potrditi minister, pristojen za izobraževanje, umetnost in kulturo. Položaj zveznih muzejev in nacionalne knjižnice ureja poseben zakon Bundesmuseen-Gesetz iz leta 2002. Razdelitev sredstev med te institucije je v pristojnosti ministra za izobraževanje, umetnost in kulturo ob upoštevanju nalog in dejavnosti posamezne institucije. Financiranje umetnosti in kulture poteka v Avstriji podobno kot v drugih evropskih državah, predvsem s pomočjo javnih sredstev. Financiranje kulturnih projektov je podrejeno splošnim načelom, ki veljajo za javno financiranje. Skladno z načeli varčnosti, ekonomičnosti in učinkovitosti obstaja tudi kontrola javno financiranih kulturnih dejavnosti. Bundes-Kunstförderungsgesetz ureja financiranje kulturnih aktivnosti na zvezni ravni, to so predvsem nagrade in podobno, ne ureja pa financiranja posameznih projektov, ki so v pristojnosti ministrstva.

4. 1. 10. Prevozi v cestnem prometu

Nemčija

Taksi dejavnost je v Nemčiji regulirana s koncesijami za izvajanje dejavnosti, ki jih izdajajo mesta ali regije, in z določeno ceno vožnje. Dejavnost lahko izvaja poslovni subjekt, ki mora imeti licenco. Za najem vozila z voznikom veljajo enaki pogoji za voznika, izvajalec mora imeti registrirano dejavnost in licenco. Pogoji za voznika taksija in za vožnjo najetega vozila:

- vozniško dovoljenje najmanj dve leti,
- starost najmanj 21 let,
- bivališče v kraju, kjer vozi,
- opravljen test v okolju, kjer vozi,

- zdravstveni pregled s preizkusom vida.

Nizozemska

Nizozemska je deregulirala taksi dejavnost v letu 2011, ko je pristojnost za izdajanje licenc in dovoljenj prenesla na raven lokalnih skupnosti, da lahko te bolj uspešno prilagajajo dejavnost potrebam okolja. Na Nizozemskem ni natančno določenih razlik za taksi dejavnost in najem vozila z voznikom, zato morajo vsi izpolnjevati enake pogoje kot taksi vozniki. Nizozemska zakonodaja zahteva, da ima izvajalec taksi prevozov dobro ime, da je vpisan v poslovni register in register davčnih zavezancev, da izpolnjuje pogoje za bivanje na Nizozemskem, da izpolnjuje pogoje za izdajo licence za taksi prevoznika in licence za vsako vozilo, certifikat za vozila, s katerimi se izvajajo taksi prevozi, voznik mora imeti potrebna dokazila za taksi voznika. Sistemi, prek katerih se izvajajo taksi prevozi, morajo omogočati prenos podatkov v nacionalne registre.

Španija

Prometni sektor v Španiji igra pomembno vlogo v gospodarski in družbeni dejavnosti kohezije, zaradi svoje sposobnosti povezovanja mest in njenih povezav naprej in nazaj druge industrije in blaginjo potrošnikov. Posledično ustvarja prometni sektor pozitivni učinki prenosa v drugih gospodarskih sektorjih. Ima tudi velik vpliv na rast in zaposlovanje tako na nacionalni kot na nadnacionalni ravni. Nove storitve ponujajo alternativo storitvam, ki jih tradicionalno ponuja taksi in storitve najema osebnih avtomobilov, ki jih vozi šofer. Te nove storitve so bile razvite v kontekstu, kjer veljajo predpisi trga taksijev in zasebnih vozil. Na primer, Uber Pop je vstopil na španski trg leta 2014. Vendar pa je po sprejetju predhodnih ukrepov zoper njegovo dejavnost zaradi odločitve Španskega sodišča Uber zapustil španski trg decembra 2014. Leta 2016 je Uber začel delovati v Španiji pod Uber X, alternativo za najem avtomobilov, ki jih vozi šofer z bolj omejenim obsegom, saj je število licenc za to storitev zelo omejeno.

4. 1. 11. Graditev objektov

Nemčija

V Nemčiji je področje prostorskega urejanja urejeno na zvezni ravni v zveznem Gradbenem zakoniku, ki ureja celotno prostorsko urejanje, vključno z ukrepi za izvajanje aktivne zemljiške politike, medtem ko je področje same graditve objektov kot podaljšek prostorskega urejanja vključno z dovoljevanjem, urejeno v gradbenih redih posameznih dežel. Ti gradbeni redi urejajo zahteve v zvezi s komunalnim opremljanjem zemljišč, dopustno namensko rabo zemljišč za namene gradnje, odmiki, zahteve v zvezi z javnimi površinami, igrišči in parkirišči, zahteve v zvezi z varovanjem pravic lastnikov sosednjih zemljišč, zahteve v zvezi z zdravim bivanjem (osvetlitev, višina prostorov, zvočna, toplotna zaščita – hlajenje in ogrevanje), zahteve v zvezi s požarno varnostjo, potrjevanjem gradbenih proizvodov, zahteve v zvezi z mehansko odpornostjo in stabilnostjo, evakuacijskimi potmi ter varnostjo in ureditvijo gradbišč. Predmet gradbenih redov so tudi formalnopravne zahteve za začetek gradnje, ki se nanašajo na obveznost pridobitve gradbenega dovoljenja in sam postopek njegove izdaje, pristojne organe za izdajo gradbenega dovoljenja in za nadzor nad gradnjami ter pooblastila za pooblaščené arhitekta in inženirje, ki podpisujejo projekte kot podlage za izdajo gradbenega dovoljenja. Z namenom poenotenja pravil v posameznih deželnih gradbenih redih je bil na zvezni ravni sprejet vzorčni gradbeni red (Musterbauordnung), ki se stalno posodablja prek

posebnega organa, v katerem so zastopane vse zvezne dežele. Čeprav ne gre za predpis in ima torej zgolj naravo priporočila, vse deželne ureditve vsebujejo večinoma enake določbe kot vzorčni gradbeni red – razlikujejo se le v manjših podrobnostih.

Hrvaška

V Republiki Hrvaški od 1. 1. 2014 veljata nova zakona in sicer Zakon o gradnji in Zakon o urejanju prostora, ki sta nadomestila dotlej enotno kodifikacijo, to je Zakon o prostorskem urejanju in gradnji. Namen nove gradbeno prostorske zakonodaje je bil poenostaviti in skrajšati postopke pridobivanja dovoljenj. V skladu z novo zakonodajo je za gradnjo objekta potrebno samo eno gradbeno dovoljenje. Z vzpostavitvijo sistema e-dovoljenje in nadgradnjo informacijskega sistema prostorskega urejanja je izboljššan sistem izdajanja dovoljenj na področju celotne Hrvaške. Hrvaški Zakon o gradnji kot graditev definira projektiranje, gradnjo, uporabo in vzdrževanje ter odstranitev objekta, pri čemer izpostavlja kot načelo, da se ne smejo ogroziti življenja in zdravje ljudi, okolje, narava, drugi gradbeni objekti in predmeti ter stabilnost tal na bližnjem zemljišču. Posamezni sklopi gradnje se podrobneje obdelajo z arhitekturnimi, elektrotehničnimi, gradbenimi in strojnimi projekti in se z njimi ocenijo stroški gradnje.

Avstrija

Regulacija področja graditve se v posameznih avstrijskih deželah razlikuje, saj je zakonom posameznih dežel prepuščeno, da vsaka od devetih avstrijskih provinc z gradbenimi predpisi (Baugesetz) ali odredbami (Bauordnung) povsem samostojno in neodvisno uredijo postopke v zvezi z graditvijo objektov. Zato bo v nadaljevanju predstavljena pravna ureditev tega področja v avstrijski deželi Štajerski (Steiermark). Prav tako je predmet samostojnega deželnega urejanja področje deželnega, regionalnega in občinskega prostorskega načrtovanja, kar na avstrijskem Štajerskem ureja Steiermarkisches Raumordnungsgesetz (StROG). V avstrijski zakonodaji imajo v upravnih postopkih izdaje dovoljenj predvideno in predpisano preverjanje skladnosti nameravane gradnje s prostorskimi akti, zlasti izpolnjevanja bistvenih zahtev in preverjanje skladnosti z zahtevami zakona. Takšno preverjanje pa nedvomno zahteva obilico strokovnega dela. Zato je treba pri odločanju v postopkih izdaje dovoljenj pritegniti tudi ustrezno kvalificirane strokovnjake. Tako avstrijski štajerski zakon predvideva sodelovanje t. i. izvedencev, pri čemer pozna dve vrsti izvedencev, in sicer jih imenuje (1) upravne (amtlicher) in (2) neupravne (nichtamtlicher).

4.2. Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom EU.

5. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

5.1. Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Zakon nima posledic v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali poslovnih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

S predlogom zakona se ne povečujejo obveznosti strank do javne uprave.

5. 2. Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki.

Sprejetje zakona nima posledic na okolje.

5.. Presoja posledic za gospodarstvo

Sprejetje zakona nima posledic na gospodarstvo.

5.4. Presoja posledic za socialno področje

Sprejetje zakona nima posledic na socialno področje.

5.5. Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja

Sprejetje zakona ne vpliva na dokumente razvojnega načrtovanja.

5.6. Presoja posledic za druga področja

Sprejetje zakona nima posledic za druga področja.

III. BESEDILO ČLENOV

PRVI DEL

SPLOŠNA DOLOČBA

1. člen

(vsebina)

S tem zakonom se spreminjajo in dopolnjujejo določbe:

1. Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21 in 207/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja);
2. Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21 in 186/21; v nadaljnjem besedilu: Kazenski zakonik);
3. Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21 in 186/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o davku od dohodka pravnih oseb);
4. Zakona o državnem tožilstvu (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21 in 186/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o državnem tožilstvu);
5. Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20 in 3/22 – ZDeb; v nadaljnjem besedilu: Zakon o ohranjanju narave);
6. Zakona o orožju (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 85/09 in 125/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o orožju);
7. Zakona o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. 15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17, 36/19, 66/19 – ZDZ, 200/20 in 172/21, v nadaljnjem besedilu: ZODPol),
8. Zakona o tujcih (Uradni list RS, št. 91/21 – uradno prečiščeno besedilo in 95/21 – popr.; v nadaljnjem besedilu: Zakon o tujcih);
9. Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg in 3/22 – ZDeb; v nadaljnjem besedilu: Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo);
10. Zakona o prevozih v cestnem prometu (Uradni list RS, št. 6/16 – uradno prečiščeno besedilo, 67/19 in 94/21; v nadaljnjem besedilu: Zakon o prevozih v cestnem prometu);
11. Gradbenega zakona (Uradni list RS, št. 199/21; v nadaljnjem besedilu: Gradbeni zakon).

DRUGI DEL

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONOV

1. ZAKON O ORGANIZACIJI IN FINANCIRANJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

2. člen

V Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja se v 46. členu prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Svet javnega vrtca oziroma šole sestavljajo: trije predstavniki ustanovitelja, pet predstavnikov delavcev in trije predstavniki staršev.«.

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Ne glede na določbo prejšnjega odstavka, svet javne poklicne oziroma strokovne šole, gimnazije in javnega dijaškega doma sestavljajo: trije predstavniki ustanovitelja, pet predstavnikov delavcev, trije predstavniki staršev in dva predstavnika dijakov.«.

2. KAZENSKI ZAKONIK

3. člen

V Kazenskem zakoniku se v 132. členu drugi odstavek črta.

Dosedanji tretji odstavek, ki postane drugi odstavek, se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Pregon se začne na predlog.«.

4. člen

V 135. členu se tretji odstavek spremeni, tako da se glasi:

»(3) Pregon za dejanje iz prvega in drugega odstavka tega člena se začne na predlog.«.

3. ZAKON O DAVKU OD DOHODKOV PRAVNIH OSEB

5. člen

V Zakonu o davku od dohodkov pravnih oseb se v 31. členu v prvem odstavku besedilo »v višini 60 %« nadomesti z besedilom »v višini 50 %.«.

4. ZAKON O DRŽAVNEM TOŽILSTVU

6. člen

V Zakonu o državnem tožilstvu se 169. člen spremeni tako, da se glasi:

»169. člen

(učinkovitost in enotnost pregona)

(1) Vodja državnega tožilstva v skladu z Državnotožilskim redom in splošnimi navodili določi vrsto zadev in način obveščanja o zadevah, v katerih mu morajo državni tožilci pred odločitvijo predložiti na vpogled osnutek svojega akta zaradi zagotavljanja učinkovitosti in enotnosti pregona.

(2) Če vodja državnega tožilstva ob predložitvi osnutka iz prejšnjega odstavka meni, da je osnutek pomanjkljiv ali nerazumljiv, lahko o tem obvesti državnega tožilca in mu predlaga možen način odprave pomanjkljivosti ali nerazumljivosti. Obvestilo je lahko pisno ali zaznamovano na osnutku.

(3) Če se vodja državnega tožilstva ob predložitvi osnutka iz prvega odstavka tega člena ne strinja z odločitvijo državnega tožilca, sme postopati le po določbah tega zakona, ki veljajo za prevzem zadeve.«.

5. ZAKON O OHRANJANJU NARAVE

7. člen

V Zakonu o ohranjanju narave se v 59. členu v drugem odstavku črta besedilo: »v organizacijski enoti«.

8. člen

137. člen se spremeni tako, da se glasi:

»137. člen

(opravljanje dejavnosti v javnem interesu)

(1) Nevladne organizacije na področju ohranjanja narave opravljajo dejavnost v javnem interesu v delu, v katerem namen ustanovitve in samo delovanje organizacije presegata uresničevanje interesov njenih članov ali ustanoviteljev.

(2) Nevladna organizacija lahko pridobi status nevladne organizacije v javnem interesu, če izpolnjuje pogoje po zakonu, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu, in s svojim delovanjem pomembno prispeva k ohranjanju narave s tem, da dejavno sodeluje pri ohranjanju narave, izvaja promocijo ohranjanja narave ali širi strokovno znanje na področju ohranjanja narave z izobraževanjem in vzgojo.

(3) Nevladna organizacija, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave, ima pravico zastopati interese ohranjanja narave vseh upravnih in sodnih postopkih. «.

9. člen

V 156. členu se v prvem odstavku črta drugi stavek.

6. ZAKON O OROŽJU

10. člen

V Zakonu o orožju se v 17.a členu v prvem odstavku v prvi alineji črta besedilo »ali strelske organizacije, ki ima status nevladne organizacije v javnem interesu na področju obrambe«.

7. ZAKON O ORGANIZIRANOSTI IN DELU V POLICIJI

11. člen

V Zakonu o organiziranosti in delu v policiji se v 4. členu v osmem odstavku za prvim stavkom doda nov drugi stavek, ki se glasi: »Ne glede na zakon, ki ureja kazenski postopek, se šteje, da je državni tožilec prevzel usmerjanje dela policije v predkazenskem postopku od trenutka, ko je bil obveščen o kaznivem dejanju.«.

12. člen

V 8. členu se črta drugi odstavek.

Dosedanji tretji odstavek postane drugi odstavek.

Četrty odstavek se črta.

Dosedanji peti odstavek pa postane tretji odstavek.

13. člen

V 21. členu se v drugem odstavku drugi stavek spremeni tako, da se glasi: »Pri izvajanju svojih nalog je avtonomen.«.

14. člen

V 22. členu se v prvem odstavku črta besedilo: »direktorja Uprave kriminalistične policije in«.

15. člen

Za 48. členom se doda nov 48.a člen, ki se glasi:

»48.a člen

(imenovanje in razrešitev direktorja Nacionalnega preiskovalnega urada)

Direktorja Nacionalnega preiskovalnega urada imenuje in razrešuje generalni direktor policije. Za postopek se uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, o imenovanju in razrešitvi direktorja organa v sestavi.«.

16. člen

49.a in 49.b člen se črtata.

8. ZAKON O TUJCIH

17. člen

V Zakonu o tujcih se v 44. členu v prvem odstavku za drugim stavkom doda nov tretji stavek, ki se glasi: »Izpolnjevanje pogoja zadostnih sredstev za preživljanje, mesečno najmanj v višini, kolikor znaša osnovni znesek minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji, se lahko dokazuje tudi s pisno izjavo študentovih staršev oziroma zakonitega zastopnika o tem, da ga bodo v času študija oziroma izobraževanja preživljali, če so ga starši po pravu države, katere državljan je, dolžni preživljati.«.

9. ZAKON O URESNIČEVANJU JAVNEGA INTERESA ZA KULTURO

18. člen

V Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo se v 113. členu v prvem odstavku dodata nova drugi in tretji stavek, ki se glasita: »Minister lahko zavrne predlog komisije glede financiranja posameznega javnega kulturnega programa oziroma kulturnega projekta in ga z utemeljitvijo vrne strokovni komisiji v ponovno presojo, ne more pa sprejeti drugačne odločitve, kot je predlagana v predlogu strokovne komisije. Minister lahko vrne javni kulturni program ali kulturni projekt v ponovno presojo samo enkrat.«.

19. člen

V 120. členu se v prvem odstavku dodata nova drugi in tretji stavek, ki se glasita: »Minister lahko zavrne predlog komisije glede financiranja posameznega javnega kulturnega programa oziroma kulturnega projekta ter ga z utemeljitvijo vrne strokovni komisiji v ponovno presojo, ne more pa sprejeti drugačne odločitve, kot je predlagana v predlogu strokovne komisije. Minister lahko vrne javni kulturni program ali kulturni projekt v ponovno presojo samo enkrat.«.

10. ZAKON O PREVOZIH V CESTNEM PROMETU

20. člen

V Zakonu o prevozih v cestnem prometu se v 57. členu v prvem odstavku črta besedilo: »ali elektronsko aplikacijo iz a57.a člena tega zakona«.

21. člen

a57.a člen se črta.

22. člen

Naslov poglavja »1.1.7. Najem vozila z voznikom« in 57.c člen se črtata.

23. člen

131.č člen se črta.

11. GRADBENI ZAKON

24. člen

V Gradbenem zakonu se v 14. členu v drugem odstavku na koncu druge alineje za vejico doda besedilo: »ki je iz stroke, katere vsebina predstavlja glede na namembnost objekta in vrsto gradnje osnovno vsebino načrtovanja.«.

25. člen

V 18. členu se v drugem odstavku črta besedilo »v skladu z zakonom, ki ureja arhitekturno in inženirsko dejavnost«.

TRETJI DEL

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE SPREMEMB IN DOPOLNITEV ZAKONOV

1. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

26. člen

Ustanovitelji javnih vrtcev in šol uskladijo akte o ustanovitvi v skladu z določbami spremenjenega 46. člena zakona v enem letu po uveljavitvi tega zakona.

27. člen

V svete javnih vrtcev in šol, oblikovane na podlagi prvega odstavka 46. člena zakona, se v dveh mesecih po uveljavitvi tega zakona izvolita dva dodatna člana predstavnika delavcev, ki jima poteče mandat skupaj s potekom mandata drugim članom predstavnikom delavcev.

V svete javnih poklicnih oziroma strokovnih šol, gimnazij in javnih dijaških domov, oblikovane na podlagi drugega odstavka 44. člena zakona, se v dveh mesecih po uveljavitvi tega zakona izvolita dva dodatna člana predstavnika delavcev, en dodaten predstavnik staršev in en dodaten predstavnik dijakov. Dodatnima članoma predstavnikoma delavcev poteče mandat skupaj s potekom mandata drugim članom predstavnikom delavcev.

2. Kazenski zakonik

28. člen

Kazniva dejanja iz drugega odstavka 132. člena zakonika, za katera je že vložena ovadba ali se je že začel pregon, se obravnavajo po prvem odstavku 132. člena zakonika, glede njihovega načina preгона pa se uporablja določba spremenjenega drugega odstavka 132. člena zakonika.

29. člen

Za način pregona za kazniva dejanja iz 135. člena zakonika, za katera je že vložena ovadba ali se je začel pregon po uradni dolžnosti, se uporablja določba spremenjenega tretjega odstavka 135. člena zakonika.

3. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb

30. člen

Spremenjeni prvi odstavek 31. člena zakona se uporablja za davčna obdobja, ki se začnejo od vključno 1. januarja 2023.

4. Zakon o ohranjanju narave

31. člen

Nevladnim organizacijam na področju ohranjanja narave, ki jim je prenehal status nevladne organizacije v javnem interesu na podlagi tretjega odstavka 4. člena Zakona o spremembah Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 82/20), se po uradni dolžnosti ponovno podeli status nevladne organizacije v javnem interesu na področju ohranjanja narave, če v dveh mesecih po uveljavitvi tega zakona predložijo ministrstvu, pristojnemu za nevladne organizacije, izjavo, da izpolnjujejo pogoje po zakonu, ki ureja nevladne organizacije in spremenjenem 137. členu tega zakona.

32. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati drugi stavek prvega odstavka 218. člena Pravilnika o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 50/07, 61/08, 99/09 – ZIPRS1011, 3/13, 81/16 in 11/22).

5. Zakon o orožju

33. člen

Pristojni organ začne s postopkom odvzema orožja in orožne listine na podlagi 58. člena zakona posamezniku, ki mu je bila orožna listina izdana za orožje iz 6.a, 7. in 8.a točke kategorije A iz upravičenega razloga članstva v strelski organizaciji, ki ima status nevladne organizacije v javnem interesu na področju obrambe, v dveh mesecih po uveljavitvi tega zakona.

6. Zakon o organiziranosti in delu v policiji

34. člen

Za osebe, ki nadaljujejo z delom na položaju vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, direktorja policijske uprave ali načelnika policijske postaje na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. 172/21) se šteje, da jim položaj po navedenem zakonu ni prenehal.

ČETRTE DEL
KONČNA DOLOČBA

35. člen

(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. OBRAZLOŽITVE ČLENOV

1. Splošna določba

K 1. členu

Predlog zakona vsebuje spremembe Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Kazenskega zakonika, Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, Zakona o državnem tožilstvu, Zakona o ohranjanju narave, Zakona o orožju, Zakona o organiziranosti in delu v policiji, Zakona o tujcih, Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakona o prevozih v cestnem prometu in Gradbenega zakona za odpravo nesistemskih zakonodajnih intervencij s povrnitvijo zakonske ureditve v stanje pred spremembami na področjih vzgoje in izobraževanja, organiziranosti in delu policije, organizacije in dela državnega tožilstva, prevozov v cestnem prometu, financiranju kulture, kazenskega prava, nakupa orožja, obdavčitve dohodka pravnih oseb, gradnje objektov ter pravic in obveznosti tujih študentov, ki živijo v Republiki Sloveniji.

2. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

K 2. členu

Predlaga se vrnitev ureditve sestave sveta zavodov izobraževalnih ustanov v stanje pred zadnjo novelo ZOFVI-N. Z novelo se je zmanjšalo število predstavnikov zaposlenih, prej jih je bilo pet, s tem pa se je dosegel manjši vpliv zaposlenih v izobraževalnih zavodih in sorazmerno povečal vpliv ustanovitelja zavoda, torej državne oziroma lokalne politike.

Predlog odpravlja določbo 46. člena, ki arbitrarno, nepotrebno in stvarno neutemeljeno določa zmanjšano zastopanje delavcev v svetih zavoda. Trenutna sestava zavodov, ki sprejemajo najpomembnejše kadrovske, programske in razvojne odločitve v sistemu izobraževanja, omogoča veliko večji vpliv lokalne oziroma državne politike kot njegova prejšnja ureditev pred novelo ZOFVI-N. Podatki empiričnih analiz kažejo, da je bila raven kakovosti izobraževanja do zdaj v Republiki Sloveniji visoka, trenutna ureditev pa predstavlja resno grožnjo strokovnemu vodenju in usmerjanju dela vrtcev in šol. Povečanje vpliva politike na račun zastopnosti strokovnega pedagoškega kadra je zato nesprejemljivo.

3. Kazenski zakonik

K 3. členu

V Kazenskem zakoniku (KZ-1) se odpravlja določba, ki je uvedla kvalificirano obliko kaznivega dejanja prisiljenja (132. člen KZ-1), in sicer za dejanja, uperjena proti uradnikom, kot so opredeljena v KZ-1. Odpravlja se tudi način pregona v kvalificirani obliki po uradni dolžnosti. Predlagana ureditev v pravni red vrača doslednost sistematične ureditve kaznivih dejanj v posebnem delu Kazenskega zakonika ter odpravlja neutemeljeno razlikovanje med državljani Republike Slovenije.

Odpravlja se kvalificirana oblika prisiljenja, ki je določena v drugem odstavku 132. člena KZ-1. Z zaporom do dveh let se zdaj kaznuje oseba, če prisili uradno osebo s silo ali grožnjo, da kaj stori ali opusti. Uradna oseba je glede na določbe KZ-1 v 99. členu poslanec državnega zbora, član državnega sveta in član lokalnega ali pokrajinskega predstavniškega telesa, sodnik ustavnega sodišča, sodnik, sodnik porotnik, državni tožilec ali državni pravobranilec, oseba,

ki pri državnem organu ali organu samoupravne lokalne skupnosti ali pri drugi osebi javnega prava opravlja uradne naloge ali ima uradno funkcijo z vodstvenimi pooblastili in odgovornostmi ter nekateri drugi taksativno naštetih subjekti. Tretji odstavek za kvalificirano obliko kaznivega dejanja prisiljenja predvideva pregon po uradni dolžnosti.

Kvalificirana oblika kaznivega dejanja prisiljenja uperjena zoper uradno osebo, zato je namen te inkriminacije varovanje uradnih oseb pri opravljanju uradnih dejanj. Torej gre za kazensko pravno dobrotno varovanja javnega reda in miru (na primer kaznivo dejanje prepreditve uradnega dejanja ali maščevanja uradni osebi iz 299. člena KZ-1), ne pa za osebno svobodo kot človekovo pravico. Zato z vidika sistematike kaznivih dejanj posebnega dela KZ-1 kvalificirana oblika kaznivega dejanja prisiljenja spada v poglavje o kaznivih dejanjih zoper javni red in mir (294. do 313. člen KZ-1) in ne v poglavje o kaznivih dejanjih zoper človekove pravice in svoboščine. Posledično je takšna sprememba povzročila nesistematičnost in notranje neravnovesje med posameznimi kaznivimi dejanji.

K 4. členu

Enako kot pri obrazložitvi k prejšnjemu členu gre za spremembo, ki jo je prinesla novela KZ-1. V skladu z dopolnitvijo tretjega odstavka 135. člena KZ-1 (kaznivo dejanje grožnje) se pregon v primeru, da je kaznivo dejanje storjeno zoper najvišje predstavnike države ali njihove bližnje, začne po uradni dolžnosti, v preostalih primerih pa se pregon začne na predlog oškodovanca. Gre torej za spremembo načina (oblike) pregona, če je kaznivo dejanje storjeno zoper določene nosilce javnih funkcij in njihove bližnje.

Podobno kot pri spremembi drugega in tretjega odstavka kaznivega dejanja prisiljenja je predlagatelj te spremembe utemeljil z naraščajočim pritiskom na predstavnike oblasti ter najvišje funkcionarje in celo njihove bližnje. Ne obstaja konkretna statistična analiza, ki bi te navedbe potrjevala. Zato gre podobno kot pri kaznivem dejanju prisiljenja za posplošeno razumevanje trenutnega stanja in samovoljno spreminjanje položaja oškodovancev, če so ti najvišji predstavniki države, poslanci, člani državnega sveta, člani vlade, sodniki ustavnega ali vrhovnega sodišča ali njihovi bližnji. Kot je v času obravnave novele KZ-1 izpostavila Zakonodajno-pravna služba, iz trenutne ureditve določb grožnje izhaja, da je posebna oblika pregona predpisana tudi za vse primere, v katerih je oškodovanec bližnja oseba, ne glede na to, ali je grožnja povezana z opravljanjem funkcije njenega nosilca, ki mu je oseba blizu, ali izhaja npr. iz povsem zasebne sfere bližnje osebe (npr. sosedski spor). Glede na namen predlagane spremembe načina pregona bi veljalo v tem oziru določbo ustrezno zamejiti, saj je lahko sporna tudi z vidika enakosti pred zakonom (drugi odstavek 14. člena Ustave), ker ni videti stvarno utemeljenih razlogov za predpisovanje različnega načina pregona kaznivega dejanja grožnje, če so odškodovanci bližnje osebe »navadnih državljanov« v primerjavi z bližnjimi osebami nosilcev funkcij, če grožnja izvira iz zasebne sfere njihovih bližnjih.

Predlagana sprememba zakona tako odpravlja možnost pregona kaznivega dejanja grožnje po uradni dolžnosti, kadar so oškodovanci najvišji predstavniki sodne, izvršilne in zakonodajne veje oblasti ali celo njihovi bližnji ter v ureditev kaznivega dejanja grožnje vrača enako obravnavo vseh prebivalcev in prebivalk Slovenije.

4. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb

K 5. členu

Predlagana ureditev odpravlja spremembe, ki so posledica novele Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2S) v 31. členu, ki v poglavju odhodkov pravnih oseb ureja delno priznane dohodke. Za ugotavljanje dobička se priznajo odhodki, potrebni za pridobitev prihodkov, ki so obdavčeni po ZDDPO. Predlaga se, da se delnopriznajo stroški reprezentance in stroški nadzornega sveta oziroma drugega organa, ki opravlja zgolj funkcijo nadzora in sicer v deležu 50 %. Med stroške reprezentance se štejejo stroški za pogostitev, zabavo ter darila (z logotipom ali brez) ob poslovnih stikih zavezanca s poslovnimi partnerji. Delež priznavanja navedenih odhodkov pri določanju davčne osnove zavezanca se tako poveša glede na prej veljavno ureditev. Posledice takšne, na videz malenkostne spremembe so za državni proračun nezanemarljive. Sprememba delno priznanih stroškov s 60% na 50% pomeni približno 2,6 mio EUR letno višje prihodke državnega proračuna iz naslova davka od dohodkov pravnih oseb. S predlogom zakona se z novelo ZDDPO-2S uvedeno spremembo 31. člena odpravlja tako, da se jo vrne v prejšnje stanje.

5. Zakon o državnem tožilstvu

K 6. členu

S predlogom se odpravlja institut sopodpisa in okrepljena vloga vodje Državnega tožilstva, ki posega v neodvisnost posameznega državnega tožilca pri odločitvi o odstopu od kazenskega pregona. Odpravlja se ureditev v drugem odstavku 169. člen ZDT-1, ki določa, da mora za kazniva dejanja, za katera je v zakonu predpisana kazen zapora več kot tri leta, državni tožilec pred odločitvijo o zavrženju ovadbe, kadar je razlog za zavrženje, da naznanjeno kaznivo dejanje ni kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, ali če ni podan utemeljen sum, da je osumljenec storil naznanjeno kaznivo dejanje, predložiti osnutek tega akta na vpogled vodji državnega tožilstva. Vodja državnega tožilstva se po predložitvi osnutka akta iz prejšnjega stavka posvetuje z dvema državnima tožilcema o razlogih za zavrženje ovadbe, če gre za kaznivo dejanje, za katero je v zakonu predpisana kazen zapora več kot osem let. Če na državnem tožilstvu ni oblikovanega oddelka, mnenje podata državna tožilca, ki ju z odredbo določi vodja državnega tožilstva. V zadevah iz pristojnosti Oddelka za preiskovanje in pregon uradnih oseb s posebnimi pooblastili lahko mnenje podata državna tožilca, ki državnotožilsko službo opravljata na Specializiranem državnem tožilstvu Republike Slovenije.

Državni tožilec je tisti, ki je pristojen, da v okviru ustavnih in zakonskih okvirov samostojno odloči, ali bo začel kazenski pregon in kako bo po vložitvi obtožnega akta zastopal obtožbo; to mora biti njegova lastna odločitev, ki jo mora sprejeti vestno in po svoji najboljši strokovni presoji. Odločitev sprejma kot del izvrševanja tožilskih nalog in v okviru odgovornosti za izvrševanje državnotožilske funkcije.

6. Zakon o ohranjanju narave

K 7. členu

Sprememba ponovno uskladi ureditev z drugimi določbami Zakona o ohranjanju narave in z zakonom, ki ureja gospodarske javne službe. Po 130. členu Zakona o ohranjanju narave namreč ustanovitelj lahko upravlja z zavarovanim območjem sam tako, da ustanovi režijski obrat v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske javne službe. To in ne upravljanje v okviru

organizacijske enote pa je tudi edini predvideni način opravljanja javne službe neposredno s strani ustanovitelja po zakonu, ki ureja gospodarske javne službe.

K 8. členu

Novela ZON-E, sprejeta po skrajšanem zakonodajnem postopku, je zaostрила pogoje, pod katerimi lahko nevladne organizacije na področju ohranjanja narave v javnem interesu sodelujejo v upravnih in sodnih postopkih v delu, v katerem namen ustanovitve in samo delovanje organizacije presegata uresničevanje interesov njenih članov ali ustanoviteljev. Pri sprejetju sprememb in dopolnitev 137. člena je šlo za uskladitev Zakona o ohranjanju narave z Zakonom o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18, v nadaljnjem besedilu: ZNVO), kar naj bi omogočilo zastopanje interesov ohranjanja narave v upravnih in sodnih postopkih vsem nevladnim organizacijam, ki delujejo v javnem interesu na področju ohranjanja narave, v vseh statusno pravnih oblikah. Prejšnja ureditev je namreč dopuščala sodelovanje v postopkih le nevladnim organizacijam v obliki društev, po ZNVO pa gre lahko tudi za drugačne statusne oblike, na primer ustanove ali zavode.

Med obravnavo na Odboru za infrastrukturo, okolje in prostor je bil sprejet amandma poslanske skupine SNS, ki je bistveno zaostřil prvotni predlog pogojev, ki ga je pripravilo Ministrstvo za okolje in prostor. Amandma je vzpostavil trenutno veljavne pogoje za nevladne organizacije na področju ohranjanja narave, ki v praktičnem učinku večini okoljevarstvenim nevladnim organizacijam onemogočajo sodelovanje v upravnih in sodnih postopkih. Za pridobitev statusa delovanja v javnem interesu mora trenutno nevladna organizacija izpolnjevati tudi naslednje pogoje:

1. s svojim delovanjem pomembno prispeva k ohranjanju narave s tem, da dejavno sodeluje pri ohranjanju narave, izvaja promocijo ohranjanja narave ali širi strokovno znanje na področju ohranjanja narave z izobraževanjem in vzgojo in
2. če je nevladna organizacija organizirana v statusni obliki društva, mora imeti najmanj 50 aktivnih članov, pri čemer se šteje, da je član aktiven, če je tekoče in za zadnji dve pretekli koledarski leti bil udeležen na zboru članov in plačal članarino ali
3. če je nevladna organizacija organizirana v statusni obliki zavoda, mora imeti v tekočem in v zadnjih dveh preteklih koledarskih letih ves čas zaposlene najmanj tri osebe s polnim delovnim časom in s strokovno izobrazbo 7 ravni Slovenskega ogrođja kvalifikacij s področja delovanja nevladne organizacije ali
4. če je nevladna organizacija organizirana v obliki ustanove, mora imeti v tekočem in v zadnjih dveh preteklih koledarskih letih najmanj 10.000 EUR premoženja v vsakem letu.

Številne nevladne organizacije in zainteresirani posamezniki so pred sprejetjem trenutno veljavne novele ZON-E opozarjali, da formalno tudi večje nevladne organizacije hipotetično ne morejo izpolnjevati pogojev za udeležbo v upravnih ali sodnih postopkih. Tretji odstavek 137. člena ZON zahteva, da društva število članov društva izkazujejo s poročili o prisotnosti na skupščinah društva in bančnim izkazom plačanih članarin na bančnem računu društva, čeprav ZON ali ZNVO ne zahtevata od društev, da bi morala obvezno zahtevati plačilo članarine od svojih članov in to prek plačil na bančni račun društva. Učinek takšnega neskladja je torej, po navedbah društva Fokus, to, da tudi večja društva z več kot 50 člani, če v zadnjih dveh letih niso imela sistema pobiranja članarin, ne izpolnjujejo pogojev.

Učinek takšne spremembe pa je pravzaprav ravno nasproten od prvotnega namena predlagatelja, ki je želel razširiti krog upravičencev do sodelovanja v postopkih tudi na nevladne organizacije z drugačnim statusom kot društvenim. V praksi trenutni pogoji iz veljavnega 137. člena ZON večini nevladnih organizacij v Sloveniji onemogočajo sodelovanje v upravnih in sodnih postopkih. Zgoraj opisane zakonske spremembe onemogočajo nevladnim organizacijam uresničevati svoj namen ter zagovarjati interese okolja. Prav tako se pogoji nanašajo na obdobje preteklih dveh let, torej na čas, ko organizacije s pogoji niso bile seznanjene. S to spremembo je po oceni CNVOS status izgubilo več kot 90 % preteklih imetnikov, na čelu z Ribiško zvezo Slovenije, ki je nedavno praznovala 140 let obstoja.

Navedena ureditev izredno močno zaostre pogoje za delovanje nevladnih organizacij, kar nasprotuje 9. členu Aarhuške konvencije in 11. členu Direktive 2011/92/EU in Direktive 2014/52/EU, ki obe zahtevata, da država zagotovi širok dostop nevladnim organizacijam do upravnih in sodnih postopkov. Vsa navedena dejstva pričajo o izraziti neprimernosti in škodljivosti takšnega ukrepa za slovenski sistem varstva interesov okolja in vzbujajo tudi resno skrb za uresničevanje ustavnih obveznosti države po ohranjanju naravnega bogastva iz 5. člena Ustave Republike Slovenije.

K 9. členu

Redarji niso usposobljeni za opravljanje naravovarstvenega nadzora, za kar jih je pooblastil Zakon o debirokratizaciji, saj Zakon o ohranjanju narave sicer določa, da ga opravljajo inšpektorji in naravovarstveni nadzorniki. Slednji morajo imeti opravljen preizkus znanja s področja poznavanja predpisov, ki urejajo ohranjanje narave, in upravnega postopka v delu, ki se nanaša na njihove pristojnosti. Redarji nimajo specialnih znanj predpisov s področja ohranjanja narave, poleg tega pa ohranjanje narave ni njihova naloga po Zakonu o občinskem redarstvu (Uradni list RS, št. 139/06 in 9/17), zato je potrebno z namenom ohranjanja narave ponovno zagotoviti višjo raven naravovarstvenega nadzora tudi na občinskih zavarovanih območjih.

7. Zakon o orožju

K 10. členu

Predlaga se izključitev možnosti nabave orožja 6.a, 7. in 8.a točke kategorije A za člane nevladnih organizacij v javnem interesu na področju obrambe. Kot je navedeno v uvodu Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o orožju, s katerim je bil dodan 17.a člen, je razlog za novelo predvsem uskladitev z Direktivo (EU) 2017/853 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. maja 2017 o spremembi Direktive Sveta 91/477/EGS o nadzoru nabave in posedovanja orožja. Cilj direktive je vzpostavljanje ravnovesja med obveznostjo zagotavljanja določenega prostega pretoka nekaterih vrst strelnega orožja na območju Evropske unije na eni strani in potrebo po nadzoru tega prostega pretoka z določenimi varnostnimi zagotovili, prilagojenimi navedeni vrsti proizvodov, na drugi strani. Namen novele Zakona o orožju z uvedbo novega 17.a člena naj bi bila določitev strožjih pogojev za pridobitev orožne listine za orožje iz 6.a in 7. točke kategorije A za taksativno naštetе subjekte; športne strelce. Razlog, za katerega se orožna listina za kategorije orožja, ki so regulirane po 17.a členu, lahko izda, je razlog športnega udejstvovanja. Vendar daje 17.a člen posamezniku upravičen razlog za nabavo orožja iz 6.a točke kategorije A, 7. točke kategorije in 8.a točke kategorije A, tudi če je član strelske organizacije, ki ima status nevladne organizacije v javnem

interesu na področju obrambe. Namen nevladnih organizacij na področju obrambe pa ni športno udejstvovanje. Nobenega razloga zato ni, da bi člani teh organizacij lahko pridobivali orožne listine, ki se izdajajo za namen športa.

Ker bi moral biti nakup orožja urejen kar se da restriktivno, predlog zakona predvideva, da se 17.a člen spremeni na način, da nakup strelskega orožja članom nevladnih organizacij v javnem interesu na področju obrambe ne bo dovoljen. Pomembno je tudi poudariti, da se sicer vse orožje iz kategorije A, kamor sodi tudi orožje, ki ga obravnava novela zakona, uvršča po zakonu med prepovedano orožje, če zakon ne določa drugače. Sam zakon, ki se z novelo spreminja, je določil možnost nabave določenih kategorij prepovedanega orožja iz razloga športa. Zakon je torej določil izjemo od prepovedanosti in razlog za izjemo, to je razlog športa. Kot rečeno, ni nobenih utemeljenih razlogov, da bi bili člani nevladnih organizacij, ki ne delujejo na področju športa, ampak obrambe, prav tako upravičeni do nabave orožja, ki je sicer prepovedano.

8. Zakon o organiziranosti in delu v policiji

K 11. členu

Predlog odpravlja spremembe, uvedene z novelo ZODPol-G. V 4. členu v osmem odstavku je bil črtan drugi stavek, ki je določal, da se šteje, da je državni tožilec prevzel usmerjanje dela policije v predkazenskem postopku od trenutka, ko je bil obveščen o kaznivem dejanju. Črtanje tega stavka je omogočilo poseganje ministra za notranje zadeve v ravnanje policije v predkazenskem postopku, prav tako pa nova ureditev omogoča poseganje v samostojnost državnih tožilcev pri odločitvi o usmerjanju predkazenskega postopka. Skladno s kazensko procesno zakonodajo je v našem sistemu *dominus litis* predkazenskega postopka izključno državni tožilec, ki edini lahko policijo usmerja pri izvajanju policijskih pooblastil v predkazenskem postopku. Predlagana ureditev vrača do sedanje ureditve veljavno določbo iz 4. člena, ker je z njo določen časovni trenutek, ko pristojnost ministra za usmerjanje policije v določenih primerih preneha in nastopi pristojnost državnega tožilca, da usmerja predkazenski in kazenski postopek. V tem trenutku namreč usmerjanje policije preide iz ureditve po ZODPol v ureditev, ki jo določa ZKP. Brez razmejitve pristojnosti za usmerjanje policije med državnim tožilcem in ministrom za notranje zadeve bosta oba organa hkrati pristojna za usmerjanje policije v predkazenskem postopku, in sicer kljub temu, da je bil državni tožilec že obveščen o kaznivem dejanju ter vse do trenutka, ko bi državni tožilec izdal pisne usmeritve policiji. Ne v ZKP ne v doslej veljavnem ZODPol take ureditve ni, zato črtanje dela besedila osmega odstavka 4. člena ZODPol pomeni večjo možnost poseganja ministra za notranje zadeve v pristojnosti državnega tožilca, saj bi lahko prek nadzornih mehanizmov nad delovanjem policije vplival na izvrševanje tistih navodil, ki bi jih policija prejela od državnega tožilca. S trenutno veljavno ureditvijo je možnost vpliva na predkazenske postopke s strani ministra za notranje zadeve bistveno prevelika. Tako lahko minister kot politični funkcionar vpliva tudi na najbolj občutljive kazenske zadeve v povezavi s korupcijo ali pa na primer bagatelna kazniva dejanja, kjer državni tožilci navadno ne dajejo usmeritev, bi pa v dejanja lahko bili vpleteni predstavniki politične oblasti oziroma njihovi znanci.

V predlogu tega zakona je predvidena ponovna uvedba drugega stavka osmega odstavka 4. člena ZODPol in s tem ponovna vzpostavitev primarnih pristojnosti državnemu tožilstvu, da vodijo in usmerjajo delo policije v predkazenskem postopku.

K 12. členu

S problemom obstoječe ureditve iz obrazložitve prejšnjega člena je povezana tudi sprememba 8. člena istega zakona, ki je bila prav tako vključena v novelo ZODPol-G in je dodala nov drugi in nov četrti odstavek. Novi drugi odstavek 8. člena zakona določa, da policija uradnikom enote za usmerjanje in nadzor zagotavlja neposreden dostop do evidence dogodkov iz zakona, ki ureja naloge in pooblastila policije, potreben za izvajanje njihovih pristojnosti po tem zakonu. S tem nedopustno širi pooblastila uradnikom enote za usmerjanje in nadzor policije MNZ. S to določbo se je namreč omogočilo uradnikom neposredni dostop do baze podatkov, ki se nanašajo na operativno delo policije. S tem se presega določbe v ZODPol glede nadzora in usmerjanja policije s strani ministrstva, posega v avtonomno in strokovno delo policije in potencialno dopušča neposreden vpliv na izvajanje nalog policije. Trenutno veljavna ureditev z novim četrtim odstavkom v dosedanjo ureditev nadzora posega tako, da določa pooblastila uradnikov enote za usmerjanje in nadzor, ki so po vsebini že vsebovana v posameznih alinejah veljavnega prvega odstavka ter tretjem odstavku 8. člena zakona. Pri tem mejo tega nadzora zarisujeta ustavni načeli legalitete in samostojnosti upravnih organov. Upravni organi namreč opravljajo svoje delo samostojno v okviru in na podlagi ustave in zakonov (120. člen Ustave). V tem okviru upravnemu organu ne more biti odrejeno, kaj naj ugotovi, katere predpise naj uporabi, kako naj odloči in kakšne ukrepe naj izvede v posameznem postopku. Lahko pa se nadzira potek takšnih postopkov z vidika preprečitve zlorabe oblasti, torej v primeru nastopa okoliščin, ki kažejo na kršitev zakona, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ali zlorabe uradnega položaja znotraj policije.

Predlaga se odprava sprememb na področju dostopa do evidenc, ki so bile uveljavljene z novelo ZODPol-G. S tem se varuje cilj in namen systemske ureditve dostopov v evidence po tem zakonu ter razmejitev med pristojnostmi policije ter ministrstva.

K 13., 14. in 15. členu

Predlagana ureditev odpravlja nekatere zakonske določbe, ki vplivajo na položaj Nacionalnega preiskovalnega urada. Spremembe se nanašajo na obstoječi 21. in 22. ter črtani 49. člen ZODPol. Sprememba avtonomnosti urada v 21. členu pomeni, da bo poslej urad avtonomen le glede dela svojih nalog, konkretno le glede preiskovanja kaznivih dejanj. Spremenjeni 22. člen zdaj določa, da lahko interni akt o tem, katere zadeve bo prevzel NPU, sprejme generalni direktor policije na predlog ne več zgolj direktorja NPU, temveč tudi na predlog direktorja Uprave kriminalistične policije. Z novelo je bila črtana tudi določba 49. člena, ki je določala imenovanje in razrešitev direktorja NPU. 49. člen je določal, da direktorja Nacionalnega preiskovalnega urada imenuje in razrešuje generalni direktor policije. Za postopek se uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, o imenovanju in razrešitvi direktorja organa v sestavi. Z novelo ZODPol-G se je torej bistveno poseglo v položaj in organizacijo NPU tako, da se posega v njegovo avtonomijo, kar šibi strokovnost in učinkovitost njegovega izvrševanja zakonsko določenih nalog. NPU je bil kot specializirana kriminalistična preiskovalna enota ustanovljen za posebne primere odkrivanja in preiskovanja zahtevnih kaznivih dejanj, ki zahtevajo posebno usposobljenost, organiziranost in opremljenost kriminalističnih preiskovalcev ali posebej usmerjeno delovanje državnih organov in institucij. Organiziran je v notranji organizacijski enoti generalne policijske uprave, pristojni za zatiranje kriminalitete, vendar naj bi imela po veljavni ureditvi glede na naloge, ki jih opravlja, poseben položaj. Pri tem je kot ključen element zakonodajnih rešitev poudarjena

operativna avtonomija NPU in specifičen položaj vodje in zaposlenih v njem, kar se med drugim izkazuje z visoko neodvisnostjo NPU od ostalih enot policije, njegovimi pristojnostmi, načinom izbora direktorja NPU in položajem zaposlenih. Sprememba, ki je bila določena z novelo ZODPol-G, pa je položaj NPU koncipirala drugače in omejila njegovo avtonomijo.

Predlagana ureditev v tem predlogu zakona vrača položaj NPU v stanje pred novelo ZODPol-G. S tem se zasleduje cilj učinkovitosti in strokovnosti delovanja posebnih organov policije, kot je NPU, pri pregonu kaznivih dejanj, katere temelj je avtonomija.

K 16. členu

Zakon o organiziranosti in delu v policiji v prvem odstavku 49.a člena določa, da se za pridobitev položaja v policiji uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, ki urejajo zasedbo delovnega mesta. Zakon pa predvideva izjemo za začasno premestitev policista na položaj vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, direktorja policijske uprave in načelnika policijske postaje. Odstop od sistemske ureditve je sicer z zakonom izrecno dopuščen, ampak je potrebna izčrpna utemeljitev, ki je s strani predlagatelja trenutne ureditve ni bilo. Pri utemeljitvi bi bilo treba posebej izkazati stvarno utemeljene razloge za različno obravnavanje primerljivih položajev v skladu z Zakonom o javnih uslužbencih (ZJU).

Policisti so lahko premeščeni na položaj vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, direktorja policijske uprave in načelnika policijske postaje za obdobje petih let, z možnostjo enkratne ponovne začasne premestitve za enako obdobje v isti enoti. Policist pri tem ni imenovan v naziv, temveč se mu za čas premestitve določijo pravice glede na naziv tega delovnega mesta. Policisti so za naštete položaje izbrani v posebnem izbirnem postopku. Posebni izbirni postopek, standarde strokovne usposobljenosti, merila in kriterije ter metode preverjanja usposobljenosti v posebnem izbirnem postopku predpiše minister na predlog generalnega direktorja policije.

Predlog odpravlja 49.b člen zakona, ki ureja prenehanje položaja v policiji za prej omenjene kategorije policistov. O prenehanju položaja vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave in direktorja policijske uprave odloči generalni direktor policije. O prenehanju položaja načelnika policijske postaje odloči generalni direktor policije samostojno ali na predlog direktorja policijske uprave. Trenutno s policisti imenovani na vodilne položaje policije mimo sistema javnih uslužbencev z izrazito povečanim vplivom pristojnega ministra na strokovni kader policije. Trenutna ureditev se deloma naslanja na posebnosti, ki so odraz najvišjih položajev v javni upravi (položaj generalnega sekretarja in generalnega direktorja v ministrstvu, direktorja organa v sestavi in vladne službe, načelnika upravne enote in direktorja uprave lokalne skupnosti), in sicer zlasti glede posebnega izbirnega postopka. Namen posebnega izbirnega postopka za najvišje položaje v javni upravi pa je predvsem zagotavljanje politične kompatibilnosti med funkcionarji in njihovimi najtesnejšimi sodelavci. To pa nikakor ni primerno za strokovno in avtonomno delovanje policije.

Ker gre za škodljivo krepitev moči ministrstva nad vodilnimi delavci v policiji, se predlaga, da se te škodljive in stvarno neutemeljene določbe 49.a in 49.b člena iz zakona črta.

9. Zakon o tujcih

K 17. členu

Z novelo ZTuj-2F (Uradni list RS št. 57/21) sta bila med drugim spremenjena 33. in 44. člen Zakona o tujcih (Uradni list RS, št. 91/21 – uradno prečiščeno besedilo in 95/21 – popr.; v nadaljnjem besedilu ZTuj-2), ki sta spremenila način izkazovanja zagotovljenih sredstev za preživljanje za tuje študente v Republiki Sloveniji.

Predlog spremembe ZTuj-2F je vrnitev določbe, da »kot dokaz o izpolnjevanju pogoja zadostnih sredstev za preživljanje, mesečno najmanj v višini, kolikor znaša osnovni znesek minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji, zadošča pisna izjava študentovih staršev oziroma njegovega zakonitega zastopnika o tem, da ga bodo preživljali v času študija.« Višina sredstev, ki jih mora po veljavnem zakonu imeti bodoči študent, ki želi pridobiti dovoljenje za prebivanje, znaša glede na javno dostopne podatke Vlade 4.826,16 EUR za enoletno prebivanje (mesečno najmanj v višini osnovnega zneska minimalnega dohodka v Republiki Sloveniji, ki od 1. 8. 2019 znaša 402,18 EUR).

Predlagatelj trenutno veljavne ureditve je spremembo načina izkazovanja zagotovljenih sredstev utemeljil s prenosom določb Direktive 2016/801/EU (v nadaljevanju: Direktiva). Iz besedila 7. člena Direktive ne izhaja, da mora dijak ali študent s celotnim zneskom za preživljanje razpolagati že ob vpisu, ampak – nasprotno – določa, da če lahko državljani tretjih držav dokažejo, da v celotnem obdobju bivanja v zadevni državi članici prejemajo zadostna sredstva, ki izhajajo iz različnih naslovov, bi države članice morale taka sredstva upoštevati pri ocenjevanju, ali ima prosilec na razpolago zadostna sredstva. Direktiva državam članicam ne predpisuje specifičnega načina izkazovanja zadostnih sredstev, ampak vprašanje načina ugotavljanja zagotovitve zadostnih sredstev za preživljanje v celoti prenaša na države članice.

Socialno-ekonomski položaj študentov, pa tudi njihovih staršev je pogosto prešibek, da bi lahko že ob začetku študijskega leta izkazali, da imajo na voljo celotna sredstva za preživljanje študenta za čas trajanja njegovega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Številni tuji študenti so v Sloveniji že vključeni v študijske programe, ki jih še niso končali, in z naslednjim letom študija bodo morali ponovno zaprositi za dovoljenje za začasno prebivanje za obdobje največ enega leta in izkazati zagotovljena sredstva za preživljanje. To predstavlja veliko in nepričakovano finančno breme za tuje študente, katerih glavni namen študija v Sloveniji je pridobiti nove študijske izkušnje, znanje in želeno izobrazbo.

Za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje zaradi študija se s tem predlogom zakona znova uvaja možnost, da se izpolnjevanje pogoja zadostnih sredstev za preživljanje lahko dokazuje s pisno izjavo staršev oziroma zakonitega zastopnika tujca o tem, da ga bodo preživljali v času študija oziroma izobraževanja, če so ga dolžni preživljati po pravu države, katere državljan je. Predlog tako kot to velja za slovenske študente, tudi tujim študentom v Sloveniji zagotavlja pravico do dostopnega študija.

10. Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo

K 18. in 19. členu

Trenutno veljavna ureditev v prvem odstavku 113. člena ZUJIK določa, da na podlagi poročila strokovne komisije minister z odločbo zavrne vlogo, ki ne izpolnjuje umetniških, kulturnopolitičnih, strokovnih in drugih kriterijev ter zahtev, ali z odločbo določi, da se posamezen kulturni program ali projekt sprejme v financiranje ter določi delež javnih sredstev

(pri čemer se obseg obveznosti in način njihove izpolnitve podrobneje določi s pogodbo iz 93. člena tega zakona). V prvem odstavku 120. člena pa zakon določa, da na podlagi predloga strokovne komisije minister izda o vsaki ustrezni vlogi, prispeli na javni razpis, posamično odločbo, s katero odloči o odobritvi ter deležu sofinanciranja ali o zavrnitvi sofinanciranja posameznega kulturnega projekta oziroma kulturnega programa. Iz obeh členov sta bila z uveljavitvijo Zakona o debirokratizaciji (ZDeb) črtana drugi in tretji stavek, ki sta se nanašala na omejitve ministra pri odločitvi o financiranju kulturnih programov ali projektov in vezanostjo na strokovno oceno strokovne komisije. Črtana stavka iz obeh členov sta bila identična. Predlagana sprememba vrača določbo, da lahko pristojni minister predlog komisije glede financiranja posameznega javnega kulturnega programa oziroma kulturnega projekta zavrne ter ga z utemeljitvijo vrne strokovni komisiji v ponovno presojo, ne more pa sprejeti drugačne odločitve, kot je predlagana v predlogu strokovne komisije. Prav tako je lahko pristojni minister vrnil posamezni javni kulturni program ali kulturni projekt v ponovno presojo strokovni komisiji zgolj enkrat.

Sporni spremembi 113. in 120. člena določata odločilno vlogo ministra pri podeljevanju sredstev, saj zdaj iz besedila člena ne izhaja, da so poročila in tako strokovna mnenja strokovne komisije zavezujoča. Strokovne komisije opravljajo vlogo posvetovalnega telesa ministra in presojujejo projekte zgolj z vidika strokovnosti. Odločitve strokovna komisija sprejema v okviru svojih pristojnosti, kot so opredeljene v 115. členu ZUJIK, in so vezane izključno na strokovnost. S trenutno ureditvijo zadevno določilo ministru omogoča zavrnitev financiranja na podlagi lastne ocene, ki se razlikuje od ocene strokovne komisije, ki je k temu zavezana po zakonu, ter sočasno omejuje možnost komisije uveljaviti svojo strokovno odločitev, če minister svoje odločitve ne utemelji ustrezno. Določba, da minister po zdaj predlagani ureditvi ne more sprejeti drugačne odločitve, kot jo je v poročilu navedla strokovna komisija, vrača odločilno vlogo pri podeljevanju javnih sredstev za kulturo strokovnim komisijam, ki so po zakonu in namenu vezane na strokovno presojo.

Predlog odpravlja veljavno ureditev podeljevanja javnih finančnih sredstev na področju kulture tako, da daje prednost strokovnosti in kvaliteti sprejetih odločitev. Namen določb, ki so bile odpravljene s ZDeb, je v zagotavljanju strokovnosti in minimiziranju intervencij politike. Zato je poseg v pristojnosti strokovnih komisij pri dodeljevanju javnih sredstev v popolnem nasprotju z namenom Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo. Zato se s tem predlogom zakona ponovno uvaja ureditev 113. in 120. člena ZUJIK, kot je veljala pred uveljavitvijo ZDeb.

11. Zakon o prevozih v cestnem prometu

K 20., 21., 22. in 23. členu

Predlog odpravlja nekatere novosti, ki so bile v Zakon o prevozih v cestnem prometu vključene z novelo ZPCP-2H. Spremenjene so bile določbe 57. člena ter dodani nov a57.a člen ter novo poglavje o najemu vozila z voznikom in nov 57.c člen. Dodani členi zdaj omogočajo določitev cen avtotaksi prevoza tudi z elektronsko aplikacijo ter podrobnejše zahteve elektronske aplikacije in pogoje za najem vozila z voznikom.

S spremembami 57. člena in dodajanjem a57.a člena in 57.b člena se področje taksi prevoza po zdaj veljavni ureditvi prilagaja poslovnemu modelu korporacije Uber in zagotavlja zakonsko podlago za vstop podjetja Uber na slovenski trg. Znano je, da poslovni model podjetja Uber, enega izmed mnogih platformnih ponudnikov, temelji na prikritih delovnih razmerjih, izogibanju

zaposlovanja delavcev in vsiljevanju statusa samostojnega podjetnika ali pogodbenega delavca, s čimer opravljavcem storitev ne pripadajo minimalna plača, plačilo nadur, letni dopust, možnost plačane bolniške odsotnosti, regres in druge pravice, ki pripadajo delavcem v rednem delovnem razmerju. S temi se odpirajo vrata poslabšanju delovnih pogojev poklicnih voznikov v taksi prevozi, nadaljnja prekarizacija dela v taksi prevozi in nelojalna konkurenca, s katero bo Uber uničil nacionalne taksi prevoznike.

Zato zakon predlaga odpravo navedenih sprememb, uvedenih z novelo ZPCP-2H, in zagotavlja ohranitev nivoja varstva delavskih pravic taksi prevoznikov, skrbi za njihovo dobrobit in ohranitev položaja na trgu.

12. Gradbeni zakon

K 24. in 25. členu

Predlog člena vrača ureditev, kot je bila določena v Gradbenem zakonu (GZ) v delu, ki se nanaša na naloge in opredelitev projektanta ter vodjo gradnje. Spremembi 14. in 18. člena spreminjata pooblaščen predstavnike stroke, ki lahko sodelujejo pri projektiranju oziroma vodenju gradnje. Trenutno veljavni 14. člen vodenje projektiranja ureja tako, da stroka vodje projektiranja ni pomembna. 18. člen pa zdaj določa pristojnosti tako, da pooblaščen arhitekti in pooblaščen krajinski arhitekti ne morejo več voditi gradnje, vodijo jo lahko izključno predstavniki drugih gradbenih inženirskih strok. 12. člen GZ, ki je urejal položaj projektanta, je izrecno določal, da mora projektant za izdelavo projektne dokumentacije skleniti pogodbo z drugim projektantom, če ne razpolaga s svojimi pooblaščenimi arhitekti in inženirji ustreznih strok s primernim strokovnim znanjem in izkušnjami. Skladno z določbami Zakona o arhitekturni in inženirski dejavnosti (Uradni list RS, št. 61/17, ZAID), kot so opredeljene v 4. členu ZAID, so poklicne naloge pooblaščenega arhitekta arhitekturno projektiranje objektov, zlasti stavb in odprtega prostora, vodenje izdelave občinskih podrobnih prostorskih načrtov, kakor tudi sodelovanje pri izdelavi drugih prostorskih izvedbenih aktov v delu, ki se nanaša na urbanizem in strokovno področje arhitekture. Poklicne naloge pooblaščenega inženirja pa so gradbeno-tehnično projektiranje objektov, sodelovanje pri izdelavi prostorskih aktov v delu, ki se nanaša na njegovo strokovno področje, ter izvajanje gradbenih, obrtniških in inštalacijskih del. Trenutna ureditev tako ne prepozna posebnih in nujnih kompetenc arhitekturne stroke. S predlogom zakona se omogoča, da vodenje gradnje lahko opravljajo vsi pooblaščen strokovnjaki, kar je tudi v skladu z enakopravnostjo strok, ki se pogosto izpostavlja kot eden od ciljev predloga zakona. Amandma z vsebinsko enako rešitvijo, kot jo predlaga ta predlog zakona, je bil predlagan tudi kot amandma odbora med obravnavo zakona na matičnem delovnem telesu, vendar predlog v času sprejemanja GZ-1 ni bil sprejet.

Predlagana sprememba udejanja tudi načelo kompetentnega projektiranja, pri katerem bo vodja projektiranja strokovnjak s področja, v katero glede na namembnost objekta in vrsto gradnje spada osnovna vsebina načrtovanja.

OBRAZLOŽITEV PREHODNIH IN KONČNIH DOLOČB

1. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

K 26. in 27. členu

Predvidena sprememba določa rok za usklajitev ustanovitvenih aktov vrtcev in šol glede na spremembo oblikovanja sveta zavoda.

Pri zavodih, kjer so na podlagi veljavnega zakona že izpeljali volitve, je za zagotovitev vpliva zaposlenih potrebno v vmesnem obdobju do naslednjih volitev zagotoviti povečanje števila predstavnikov zaposlenih od treh oseb po veljavni ureditvi na pet oseb. Ker zakon sicer določa, da so člani sveta izvoljeni za štiri leta, je potrebno za predstavnike članov delavcev uskladiti potek mandatov, zato se bodo novo izvoljeni člani imenovali za obdobje, ki poteče skupaj s potekom mandata članom predstavnikom delavcev, izvoljenim na podlagi veljavnega zakona. Dodatne člane je potrebno zagotoviti tudi v javnih zavodih, ki so poklicne oziroma strokovne šole, gimnazije in javni dijaški domovi. V njih je za člane predstavnike delavcev predvidena uskladitev mandatov z že izvoljenimi predstavniki delavcev enako kot pri vrtcih in šolah. V teh zavodih je sicer potrebo dodatno izvoliti tudi dodatnega predstavnika staršev in dodatnega predstavnika dijakov, kar prispeva k večji demokratičnosti in legitimnosti odločitev svetov. Za predstavnike staršev in dijakov ni potrebno usklajevati mandatov z že izvoljenimi predstavniki staršev oziroma dijakov, saj so njihovi mandati odvisni od tega, ali ima njihov otrok oziroma ali ima dijak status dijaka.

Volitve se bodo izvedle na podlagi veljavnih aktov o ustanovitvi zavoda, po enakih pravilih, kot so veljala za že izvoljene predstavnike. Ker zakon sicer določa, da traja mandat predstavnikov v svetu zavoda.

2. Kazenski zakonik

K 28. členu

Spremenjeni 132. člen zakonika ne bo več določal kvalificirane oblike kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, zato je za ta kazniva dejanja, storjena v času veljavnosti določbe, ki vsebuje kvalificirano obliko, potrebno določiti, da se za pregon uporabi milejši zakon, to je ureditev, ki bo veljala po spremembi zakonika. Za storilce kaznivih dejanj po sedaj veljavnem drugem odstavku 132. člena zakonika to pomeni, da se bo pregon proti njim začel na predlog, v kolikor se do danes še ni začel. Če je za to dejanje že vložena ovadba ali se je kazenski pregon že začel, bo glede na fazo postopka, bodisi predkazenskega bodisi kazenskega, prišlo do zavrženja ovadbe, umika zahteve za preiskavo, odstopa od pregona oziroma umika obtožnega akta, razen če bo oškodovanec na poziv podal izjavo, da predlaga kazenski pregon. Samo dejanje pa se bo presojalo po znakih za kaznivo dejanje po prvem odstavku spremenjenega 132. člena zakonika.

K 29. členu

Spremenjeni tretji odstavek 135. člena ne bo več omogočal pregona po uradni dolžnosti, zato je potrebno določiti, da se v že začelih postopkih pri vloženi ovadbi ali začetem kazenskem pregonu po uradni dolžnosti po tem členu uporabi za storilca milejši zakon, to je ureditev, ki bo veljala po spremembi zakonika. V tem primeru bo glede na fazo, v kateri se nahaja postopek, bodisi predkazenski bodisi kazenski, prišlo do zavrženja ovadbe, umika zahteve za preiskavo, odstopa od pregona oziroma umika obtožnega akta, razen če bo oškodovanec na poziv podal izjavo, da predlaga kazenski pregon.

3. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb

K 30. členu

Potrebno je določiti, da se določba začne uporabljati z nastopom naslednjega davčnega obdobja.

4. Zakon o ohranjanju narave

K 31. členu

Da bi omogočili čimprejšnjo vzpostavitev stanja pred Zakonom o spremembah Zakona o ohranjanju narave, ki je zaostril pogoje za pridobitev statusa nevladne organizacije na področju narave v javnem interesu do te mere, da statusa nobena manjša nevladna organizacija ne more več doseči, je potrebno določiti poenostavitev podeljevanja statusa tistim nevladnim organizacijam, ki so ta status že imele pred uveljavitvijo sporne novele zakona. Za ponovno pridobitev statusa je zato predvidena podelitev statusa po uradni dolžnosti na podlagi izjave nevladne organizacije, da izpolnjuje pogoje po zakonu, ki ureja nevladne organizacije in po spremenjenih določbah zakona, ki ureja ohranjanje narave.

K 32. členu

Določba pravilnika, ki jo je potrebno razveljaviti, je uvedla odstop od načina imenovanja komisije, ki vodi postopek javnega razpisa za dodeljevanje sredstev. Samo za nevladne organizacije je po določbi, ki se razveljavlja, to vsakokratna komisija, ki jo imenuje vlada. Sicer pravilnik določa, da komisijo imenuje z odločbo predstojnik neposrednega uporabnika, ki vodi postopek. Po Zakonu o nevladnih organizacijah pa postopke dodeljevanja sredstev vodijo ministrstvo, pristojno za nevladne organizacije glede krovnih projektov in tudi pristojna ministrstva, vsako na svojem delovnem področju za posamezne vsebinske projekte. Dodeljevanje sredstev nevladnim organizacijam, med katerimi so tudi nevladne organizacije za ohranjanje narave, je zato potrebno uskladiti z Zakonom o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18).

5. Zakon o orožju

K 33. členu

Ker zakon že omogoča v veljavnem 58. členu odvzem orožja in orožne listine v primerih, ko posameznik ne izpolnjuje več pogojev iz 2. do 6. točke drugega odstavka 14. člena zakona, med katerimi 4. točko predstavlja obstoj upravičenega razloga za izdajo orožne listine, in ker s spremembo zakona članstvo v strelski organizaciji, ki ima status nevladne organizacije v javnem interesu na področju obrambe, ne bo več predstavljalo upravičenega razloga za izdajo orožne listine za orožje iz 6.a, 7. in 8.a točke kategorije A, je zaradi čimprejšnje vzpostavitve zakonitega stanja potrebno določiti rok, v katerem naj pristojni organ prične s postopki odvzema.

Dejstvo sicer je, da upravičen razlog za izdaje orožne listine v sedanjem primeru nastopi zaradi spremembe zakona, ki izdaje orožne listine za nevladne organizacije v javnem interesu na področju obrambe več ne predvideva, saj ne gre za organizacije, ki bi bile strelske športne organizacije. Upravičen razlog torej odpade zaradi uveljavitve zakona in ne zaradi dejanj, ki so v sferi imetnika orožne listine in orožja. Vendar pa odvzema v tem primeru ni mogoče uvrstiti med posege v pridobljene pravice. Kot izhaja iz navedb ob sprejemanju zakona, sta v Evropi dva koncepta posesti orožja. Anglosaksonski koncept, ki daje posamezniku pravico do oboroževanja in ima svoj izvor v ustavni pravici do učinkovite samoobrambe. Evropski koncept pa pretežno obravnava posest orožja kot privilegij. Ta

koncept izhaja iz narave orožja in dejstva, da država s pomočjo svojih institucij skrbi za državno varnost, javni red in mir, varnost posameznika, varnost premoženja, itd.. Določba veljavnega 58. člena izhaja prav iz navedene predispozicije, da je torej posest orožja privilegij in ne pravica. Že obstoječi zakon zato v 59. členu ureja izjemo, kjer posameznik kljub temu, da odpade upravičeni razlog za izdajo orožne listine, orožje lahko ohrani, saj se sicer, ko odpade upravičeni razlog za posest, orožje načelno odvzame.

Prav tako je v javnem interesu, da so izjeme od prepovedanosti, ko gre za orožje, urejene skrajno restriktivno in da se ne širijo na druge skupine, konkretno od športnih strelcev še na člane nevladnih organizacij na področju obrambe, saj to odpira možnosti, da se kot upravičene določijo tudi druge, za prepovedano orožje zainteresirane skupine.

V javnem interesu je torej, da se prepovedano orožje odvzame vsem, ki niso športni strelci.

6. Zakon o organiziranosti in delu v policiji

K 34. členu

S sklepom Ustavnega sodišča U-I-823/21-12 z dne 23. 12. 2021 je bila do dokončne odločitve zadržana tudi prehodna določba, 42. člen Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o organiziranosti in delu v policiji in sklepi o prenehanju položaja, izdani na njegovi podlagi, zato posledice na tej pravni podlagi še niso nastale in jih s tem zakonom ni potrebno obravnavati. Ne glede na to pa je položaj vodjem organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, direktorjem policijske uprave ali načelnikom policijske postaje formalno prenehal na podlagi samega 42. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o organiziranosti in delu v policiji, zato je potrebno s tem zakonom določiti, kaj se formalno zgodi z njihovimi položaji, saj se z novelo črtata 49.a in 49.b člen zakona.

7. Končna določba

K 35. členu

Predlaga se, da zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

V. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO OZIROMA DOPOLNJUJEJO

Zakon o orožju (ZOro)

17.a člen

Upravičen razlog za izdajo orožne listine za orožje iz 6.a, 7. in 8.a točke kategorije A iz razloga športa

Ne glede na tretjo alinejo prvega odstavka prejšnjega člena ima posameznik upravičen razlog za nabavo orožja iz 6.a točke kategorije A, 7. točke kategorije A in 8.a točke kategorije A, če:

- posameznik predloži dokazilo, da je član strelske športne organizacije, ki je članica Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez ali mednarodno in uradno priznane strelske športne zveze ali strelske organizacije, ki ima status nevladne organizacije v javnem interesu na področju obrambe,
- je posameznik v okviru strelske organizacije iz prejšnje alineje vsaj 12 mesecev pred vložitvijo vloge vključen v proces športne vadbe,
- posameznik v okviru strelske organizacije iz prve alineje tega odstavka aktivno vadi za tekmovanja ali tekmuje na strelskih tekmovanjih, na katerih se uporablja orožje iz 6.a točke kategorije A ali 7. točke kategorije A ali 8.a točke kategorije A,
- strelska tekmovanja iz prejšnje alineje priznava strelska organizacija iz prve alineje tega odstavka ali mednarodno in uradno priznana strelska športna zveza in
- orožje iz tretje alineje tega odstavka izpolnjuje pogoje, določene za strelsko disciplino, ki jo priznava mednarodno in uradno priznana strelska športna zveza.

Posamezniku iz prejšnjega odstavka se iz razloga športa za nabavljeno orožje iz 6.a točke kategorije A, 7. točke kategorije A in 8.a točke kategorije A lahko izda orožni list, če predloži dokazilo, da tekmuje s tem orožjem na strelskih tekmovanjih iz četrte alineje prejšnjega odstavka.

Posamezniku iz prvega odstavka tega člena, ki ne tekmuje na strelskih tekmovanjih iz četrte alineje prvega odstavka tega člena, se za orožje iz tega člena lahko izda dovoljenje za posest orožja.

Kazenski zakonik (KZ-1)

Prisiljenje

132. člen

(1) Kdor koga s silo ali resno grožnjo prisili, da kaj stori ali opusti ali da kaj trpi, se kaznuje z zaporom do enega leta.

(2) Kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka zoper uradno osebo z namenom ustrahovanja, tako da uradna oseba v mejah svojih uradnih pravic opravi uradno dejanje, ki ga ne bi smela opraviti, ali ne opravi dejanja, ki bi ga morala ali smela opraviti, se kaznuje z zaporom do dveh let.

(3) Pregon za dejanje iz prvega odstavka tega člena se začne na predlog, za dejanje iz prejšnjega odstavka pa po uradni dolžnosti.

Grožnja

135. člen

(1) Kdor komu, zato da bi ga ustrašoval ali vznemiril, resno zagrozi, da bo napadel njegovo življenje ali telo ali prostost ali uničil njegovo premoženje velike vrednosti, ali da bo ta dejanja storil zoper njegovo bližnjo osebo, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do šestih mesecev.

(2) Kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka proti dvema ali več osebam ali z grdim ravnanjem ali z orožjem, nevarnim orodjem, drugim sredstvom ali na tak način, da se lahko telo hudo poškoduje ali zdravje hudo okvari, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

(3) Pregon za dejanje iz prvega in drugega odstavka tega člena se začne na predlog, razen, če je dejanje storjeno zoper koga od najvišjih predstavnikov države, poslanca, člana državnega sveta, člana vlade, sodnika ustavnega ali vrhovnega sodišča ali zoper njegovega bližnjega.

Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO)

31. člen

(delno priznani odhodki)

(1) Kot odhodki se priznajo v višini 60 %:

1. stroški reprezentance;
2. stroški nadzornega sveta oziroma drugega organa, ki opravlja zgolj funkcijo nadzora.

(2) Za stroške reprezentance se štejejo stroški za pogostitev, zabavo ter darila (z logotipom ali brez) ob poslovnih stikih zavezanca s poslovnimi partnerji.

Zakon o državnem tožilstvu (ZDT)

169. člen

(učinkovitost in enotnost pregona)

(1) Vodja državnega tožilstva v skladu z Državnotožilskim redom in splošnimi navodili določi vrsto zadev in način obveščanja o zadevah, v katerih mu morajo državni tožilci pred odločitvijo predložiti na vpogled osnutek svojega akta zaradi zagotavljanja učinkovitosti in enotnosti pregona.

(2) Za kazniva dejanja, za katera je v zakonu predpisana kazen zapora več kot tri leta, mora državni tožilec pred odločitvijo o zavrženju ovadbe, kadar je razlog za zavrženje, da naznanjeno kaznivo dejanje ni kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni

dolžnosti, ali če ni podan utemeljen sum, da je osumljenec storil naznanjeno kaznivo dejanje, predložiti osnutek tega akta na vpogled vodji državnega tožilstva. Vodja državnega tožilstva se po predložitvi osnutka akta iz prejšnjega stavka posvetuje z dvema državnima tožilcema o razlogih za zavrnjenje ovadbe, če gre za kaznivo dejanje, za katero je v zakonu predpisana kazen zapora več kot osem let.

(3) Če vodja državnega tožilstva ob predložitvi osnutka iz prvega ali drugega odstavka tega člena meni, da je osnutek pomanjkljiv ali nerazumljiv, lahko o tem obvesti državnega tožilca in mu predlaga možen način odprave pomanjkljivosti ali nerazumljivosti. Obvestilo je lahko pisno ali zaznamovano na osnutku.

(4) Državni tožilec lahko izda akt iz prvega in drugega odstavka tega člena šele potem, ko je vodja državnega tožilstva oziroma pooblaščen oseba s podpisom na osnutku označil, da ga je pregledal.

(5) Če se vodja državnega tožilstva ob predložitvi osnutka iz prvega in drugega odstavka tega člena ne strinja z odločitvijo državnega tožilca, sme postopati le po določbah tega zakona, ki veljajo za prevzem zadeve.

(6) Podrobnejša pravila o evidentiranju in poslovanju v zadevah iz tega člena se predpišejo z Državnotožilskim redom

Zakon o ohranjanju narave (ZON)

137. člen

(opravljanje dejavnosti v javnem interesu)

(1) Nevladne organizacije na področju ohranjanja narave opravljajo dejavnost v javnem interesu v delu, v katerem namen ustanovitve in samo delovanje organizacije presegata uresničevanje interesov njenih članov ali ustanoviteljev.

(2) Nevladna organizacija na področju ohranjanja narave lahko pridobi status nevladne organizacije v javnem interesu, če izpolnjuje pogoje po zakonu, ki ureja status nevladne organizacije v javnem interesu, in naslednje pogoje:

1. s svojim delovanjem pomembno prispeva k ohranjanju narave s tem, da dejavno sodeluje pri ohranjanju narave, izvaja promocijo ohranjanja narave ali širi strokovno znanje na področju ohranjanja narave z izobraževanjem in vzgojo in

2. če je nevladna organizacija organizirana v statusni obliki društva mora imeti najmanj 50 aktivnih članov, pri čemer se šteje, da je član aktiven, če je tekoče in za zadnji dve pretekli koledarski leti bil udeležen na zboru članov in plačal članarino ali

3. če je nevladna organizacija organizirana v statusni obliki zavoda mora imeti v tekočem in v zadnjih dveh preteklih koledarskih letih ves čas zaposleni najmanj dve osebi s polnim delovnim časom, ki imata najmanj šesto raven izobrazbe in dve leti delovnih izkušenj s področja ohranjanja narave ali

4. če je nevladna organizacija organizirana v obliki ustanove mora imeti v tekočem in v zadnjih dveh preteklih koledarskih letih najmanj 10.000 EUR premoženja v vsakem letu.

(3) Nevladna organizacija, organizirana v statusni obliki društva, pogoje izkaže s predložitvijo dokumentacije, iz katere izhaja udeležba posameznega člana na zboru članov, evidenco plačanih članarin s priloženimi verodostojnimi knjigovodskimi listinami ali letnim poročilom, ki vsebuje bilanco stanja in izkaz poslovnega izida s pojasnili k izkazom, v katerih so razkriti prihodki iz članarin.

(4) Nevladna organizacija organizirana v statusni obliki zavoda pogoje izkaže s predložitvijo potrdila o vključitvi posameznika v obvezno zdravstveno in socialno zavarovanje in s predložitvijo kopije potrdila o izobrazbi za posamezno zaposleno osebo.

(5) Nevladna organizacija organizirana v obliki ustanove pogoje izkaže s predložitvijo letnih poročil oziroma vseh računovodskih izkazov s pojasnili

(6) Ne glede na določbe drugega odstavka tega člena lahko pridobi status nevladne organizacije v javnem interesu na področju ohranjanja narave tudi nevladna organizacija oziroma zveza nevladnih organizacij, ki ne izpolnjuje predpisanih pogojev iz druge do četrte točke tega odstavka, če:

- ima z Republiko Slovenijo sklenjeno koncesijsko pogodbo za izvajanje trajnostnega gospodarjenja ali upravljanja z naravnimi viri,

- ima z Republiko Slovenijo ali samoupravno lokalno skupnostjo sklenjeno koncesijsko pogodbo o upravljanju zavarovanih območij,

- organizira enote, službe in druge operativne sestave za opravljanje nalog zaščite, reševanja in pomoči oziroma javne službe na podlagi odločitve pristojnega organa lokalne skupnosti ali državnega organa.

Nevladna organizacija oziroma zveza nevladnih organizacij pogoj izkaže s predložitvijo sklenjene koncesijske pogodbe oziroma sklenjene koncesijske pogodbe njenih članov ali dokazil, da opravlja oziroma njeni člani opravljajo naloge zaščite, reševanja in pomoči oziroma pogodbe o opravljanju javne službe.

(7) Nevladna organizacija, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave, ima pravico zastopati interese ohranjanja narave v upravnih postopkih in upravnih sporih na način kot to določa zakon.

(8) Podrobnejše pogoje iz prve alineje drugega odstavka tega člena predpiše minister s pravilnikom.

156. člen **(izvajalci neposrednega nadzora)**

(1) Neposredni nadzor na zavarovanih območjih zagotavljajo upravljavci zavarovanih območij. Z aktom o ustanovitvi se lahko za izvajanje neposrednega nadzora na zavarovanih območjih, ki jih je ustanovila lokalna skupnost, pooblasti tudi redarstvo, ki deluje v okviru občinske ali skupne občinske uprave.

(2) Neposredni nadzor zunaj zavarovanih območij zagotavlja ministrstvo.

(3) Osebe javnega prava, ki so ustanovljene z namenom usmerjanja trajnostnega gospodarjenja naravnih dobrin, zagotavljajo neposredni nadzor na območjih teh dobrin.

(4) Osebe iz prejšnjih treh odstavkov zagotavljajo izvajanje naravovarstvenega nadzora s sklenitvijo delovnih ali drugih ustreznih pogodb z naravovarstvenimi nadzorniki v skladu z zakonom.

(5) Ministrstvo predpiše načine in pogoje za organizacijsko, vsebinsko ter teritorialno usklajeno izvajanje naravovarstvenega nadzora.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI)

46. člen (sestava sveta)

Svet javnega vrtca oziroma šole sestavljajo: trije predstavniki ustanovitelja, trije predstavniki delavcev in trije predstavniki staršev.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka, svet javne poklicne oziroma strokovne šole, gimnazije in javnega dijaškega doma sestavljajo: trije predstavniki ustanovitelja, trije predstavniki delavcev, dva predstavnika staršev in en predstavnik dijakov.

Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena sestavo sveta višje strokovne šole ureja poseben zakon.

Svet javne organizacije za izobraževanje odraslih sestavljajo: dva predstavnika ustanovitelja, dva predstavnika delavcev, če je tako določeno z aktom o ustanovitvi, pa tudi en predstavnik odraslih, ki se izobražuje v organizaciji za izobraževanje odraslih.

Če je ustanovitelj šole država, je v svetu eden izmed članov predstavnikov ustanovitelja predstavnik lokalne skupnosti, na območju katere ima šola sedež, ali več lokalnih skupnosti, če se le-te tako sporazumejo.

V javnem vzgojno-izobraževalnem zavodu ali drugem zavodu, v katerem se za izvajanje programov za predšolske otroke oziroma izobraževalnega programa oblikuje organizacijska enota, in v javnih vrtcih in šolah, v katerih so organizirane enote vrtcev oziroma podružnice šol, morajo biti v svetu zavoda enakomerno zastopani delavci in starši vseh organizacijskih enot, enot vrtcev oziroma podružnic šol.

Število članov in sestavo sveta v javnem vzgojno-izobraževalnem zavodu ali drugem zavodu, v katerem se oblikuje organizacijska enota, se določi v aktu o ustanovitvi. Če je višja strokovna šola organizacijska enota vzgojno-izobraževalnega zavoda, so člani sveta tudi predsednik strateškega sveta višje šole in najmanj trije predstavniki študentov.

V zavodih iz prejšnjega odstavka, v katerih se kot organizacijska enota oblikuje medpodjetniški izobraževalni center, je član sveta lahko tudi predstavnik fizičnih in pravnih oseb, ki kot partnerji sodelujejo pri izvajanju dejavnosti medpodjetniškega izobraževalnega centra, če je tako določeno z aktom o ustanovitvi zavoda in s pogodbo o sodelovanju, ki jo sklenejo z zavodom.

Predstavnik iz prejšnjega odstavka lahko kot član sveta glasuje le o vprašanjih, ki se nanašajo na dejavnost medpodjetniškega izobraževalnega centra. Pristojnosti člana se podrobneje določijo z aktom o ustanovitvi.

Osebe, ki opravljajo funkcijo direktorja, ravnatelja oziroma pomočnika ravnatelja, v javnem vzgojno-izobraževalnem zavodu oziroma organizacijski enoti vzgojno-izobraževalnega zavoda ne morejo voliti in biti izvoljeni oziroma imenovani v svet.

Člani sveta so imenovani oziroma izvoljeni za štiri leta in so lahko ponovno imenovani oziroma izvoljeni. Člani sveta so lahko zaporedoma imenovani oziroma izvoljeni največ dvakrat.

Mandat predstavnikov staršev v svetu je povezan s statusom otroka, učenca oziroma dijaka, mandat predstavnikov študentov s statusom študenta, mandat predstavnikov odraslih pa s statusom udeleženca izobraževanja odraslih.

Svet odloča z večino glasov vseh članov, če s tem zakonom ni drugače določeno.

Svet se lahko konstituira, ko so imenovani oziroma izvoljeni vsi predstavniki, razen če akt o ustanovitvi določa drugače.«.

Zakon o organiziranosti in delu v Policiji (ZODPol)

4. člen (usmerjanje policije)

(1) Usmerjanje policije pomeni sistematično in načrtno dajanje obveznih navodil in usmeritev za delo policije.

(2) Usmerjanje policije se izvaja s pisnimi usmeritvami in navodili (v nadaljnjem besedilu: usmeritve), ki jih izdaja minister.

(3) S temeljnimi usmeritvami za izdelavo srednjeročnega načrta razvoja in dela policije, ki se pripravijo za obdobje petih let, se določijo temeljni razvojni cilji na posameznih področjih dela policije ter usmeritve za izvajanje nalog policije in ukrepov, potrebnih za njihovo uresničitev.

(4) Letne usmeritve se nanašajo na izdelavo letnega načrta dela policije v naslednjem koledarskem letu.

(5) Posamične usmeritve se nanašajo na izvedbo posameznih nalog in ukrepov policije, kadar je potrebno takojšnje ukrepanje za odpravo pomanjkljivosti.

(6) V usmeritvah se lahko določijo roki za izvedbo posamezne naloge in zahteve po poročanju o realizaciji naloge.

(7) Srednjeročni načrt razvoja in dela policije na predlog generalnega direktorja policije oziroma generalne direktorice policije (v nadaljnjem besedilu: generalni direktor policije) sprejme minister, letni načrt dela policije pa sprejme generalni direktor policije po predhodnem soglasju ministra.

(8) Pristojnosti ministra iz petega odstavka tega člena ne veljajo za policijske postopke, katerih usmerjanje je na podlagi zakona, ki ureja kazenski postopek, prevzel pristojni državni tožilec.

8. člen **(pooblastila uradnikov enote za usmerjanje in nadzor)**

(1) Uradniki iz prvega odstavka prejšnjega člena imajo za nemoteno in učinkovito opravljanje posameznega nadzora naslednja pooblastila:

- zahtevati podatke iz evidenc, ki jih vodi in vzdržuje policija;
- zahtevati vpogled v evidence, dokumente, listine, odredbe, zapisnike, odločbe in sklepe, ki jih v skladu s svojimi pristojnostmi pridobiva, pripravlja ali izdaja policija, in po potrebi zahtevati njihovo izročitev ali izročitev njihovih kopij;
- vabiti na pogovor policiste, druge uslužbence policije ali posameznike;
- opraviti pogovor s policisti, drugimi uslužbenci policije ali posamezniki;
- vstopiti v vsak prostor, ki ga policija uporablja pri svojem delu;
- zahtevati uradna pisna potrdila ter tehnične in druge podatke o tehničnih sredstvih v uporabi policije ter zahtevati dokazila o usposobljenosti policistov za uporabo tehničnih in drugih sredstev, ki jih ti uporabljajo pri svojem delu;
- prisostvovati izvajanju nalog policije;
- od policije zahtevati posredovanje drugih podatkov in informacij iz njihove pristojnosti, ki so pomembni za usmerjanje in nadzor.

(2) Policija uradnikom enote za usmerjanje in nadzor zagotavlja neposreden dostop do evidence dogodkov iz zakona, ki ureja naloge in pooblastila policije, potreben za izvajanje njihovih pristojnosti po tem zakonu.

(3) Uradniki enote za usmerjanje in nadzor lahko zaradi priprave usmeritev in navodil iz 4. člena tega zakona opravljajo delovne pogovore v policijskih enotah. O načrtovanih pogovorih so dolžni predhodno obvestiti generalnega direktorja policije.

(4) Zaradi presoje zakonitosti in strokovnosti izvajanja določene naloge ali uporabe pooblastil policista lahko enota za usmerjanje in nadzor od policije zahteva poročilo o poteku posameznega postopka in dokumentacijo. Uradniki enote za usmerjanje in nadzor lahko vstopijo v prostore, ki jih policija uporablja pri svojem delu, vpogledajo v evidence policije in dokumentacijo ter opravijo pogovor s policisti, drugimi uslužbenci policije ali posamezniki. Po proučitvi zadeve enota za usmerjanje in nadzor pripravi mnenje, ki lahko vsebuje tudi predloge za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti.

(5) Zaradi priprave usmeritev ali nadzora nad delom policije mora policija na zahtevo enote za usmerjanje in nadzor tej enoti v določenem roku posredovati poročila, podatke, analize ali drugo dokumentacijo, ki se nanaša na opravljanje nalog policije.

21. člen **(Nacionalni preiskovalni urad)**

(1) Nacionalni preiskovalni urad je specializirana kriminalistična preiskovalna enota, ustanovljena za posebne primere odkrivanja in preiskovanja zahtevnih kaznivih dejanj, zlasti s področij gospodarstva, korupcije in organiziranega kriminala, ki terjajo posebno usposobljenost, organiziranost in opremljenost kriminalističnih preiskovalcev ali posebej usmerjeno delovanje državnih organov in institucij s področij davkov, carin, finančnega poslovanja, vrednostnih papirjev, varstva konkurence, preprečevanja pranja denarja, preprečevanja korupcije, prepovedanih drog in inšpekcijskega nadzora.

(2) Nacionalni preiskovalni urad je organiziran v notranji organizacijski enoti generalne policijske uprave, pristojni za zatiranje kriminalitete. Nacionalni preiskovalni urad je pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj avtonomen.

(3) Nacionalni preiskovalni urad vodi direktor oziroma direktorica Nacionalnega preiskovalnega urada (v nadaljnjem besedilu: direktor Nacionalnega preiskovalnega urada).

22. člen **(prevzem preiskave)**

(1) Z internim aktom, ki ga na predlog direktorja Uprave kriminalistične policije in direktorja Nacionalnega preiskovalnega urada sprejme generalni direktor policije, se določi, katere preiskave sumov kaznivih dejanj bo prevzel Nacionalni preiskovalni urad.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek lahko Nacionalni preiskovalni urad začne ali prevzame preiskavo suma določenega kaznivega dejanja v primerih, ko pisno pobudo za prevzem preiskave prejme od vodje Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije, vodje posameznega okrožnega državnega tožilstva ali predstojnika enega od državnih organov oziroma institucij s področij davkov, carin, finančnega poslovanja, vrednostnih papirjev, varstva konkurence, preprečevanja pranja denarja in preprečevanja korupcije, prepovedanih drog in inšpekcijskega nazora. Če ne prevzame preiskave, mora policija o zavrnitvi pisno obvestiti pobudnika.

49.a člen **(pridobitev položaja)**

(1) Za pridobitev položaja v policiji se uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, ki urejajo zasedbo delovnega mesta, če ni s tem zakonom določeno drugače.

(2) Ne glede na določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, se policista na položaj vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, direktorja policijske uprave in načelnika policijske postaje premesti začasno, za obdobje petih let, z možnostjo enkratne ponovne začasne premestitve za enako obdobje v isti enoti. Policist pri tem ni imenovan v naziv, temveč se mu za čas premestitve določijo pravice glede na naziv tega delovnega mesta.

(3) Policisti so za položaje iz prejšnjega odstavka izbrani v posebnem izbirnem postopku. Posebni izbirni postopek, standarde strokovne usposobljenosti, merila in kriterije ter metode preverjanja usposobljenosti v posebnem izbirnem postopku predpiše minister na predlog generalnega direktorja policije.

(4) V času od začetka posebnega izbirnega postopka iz prejšnjega odstavka dočasne preместitve policista iz drugega odstavka tega člena lahko generalni direktor policije brez izbirnega postopka na položaj iz drugega odstavka tega člena začasno premosti policista v skladu z določbami tega zakona, ki urejajo začasno premostitev zaradi nemotenega opravljanja nalog policije. Policist iz prejšnjega stavka mora izpolnjevati predpisane pogoje za položaj.

49.b člen (prenehanje položaja)

(1) Za prenehanje položaja v policiji se uporabljajo določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, ki urejajo prenehanje dela na delovnem mestu, če ni s tem zakonom določeno drugače.

(2) Ne glede na določbe zakona, ki ureja sistem javnih uslužbencev, vodji organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave, direktorju policijske uprave in načelniku policijske postaje preneha položaj:

1. če to sam zahteva ali s tem soglaša;
2. v primeru prenehanja delovnega razmerja v skladu s sporazumom o razveljavitvi pogodbe o zaposlitvi oziroma odpovedjo pogodbe o zaposlitvi s strani policista;
3. po preteku obdobjačasne premostitve iz prejšnjega člena;
4. če se ukine organizacijska enota, ki jo vodi;
5. če organizacijska enota, ki jo vodi, ne dosega pričakovanih delovnih rezultatov;
6. če na delovnem področju organizacijske enote, ki jo vodi, prihaja do ponavljajočih se napak pri poslovanju oziroma če pride do težje napake pri poslovanju;
7. če krši dolžnosti vodje organizacijske enote ali s svojim ravnanjem ali opustitvijo dolžnega nadzora huje škoduje ugledu policije ali zakonitosti delovanja.

(3) Šteje se, da organizacijska enota ne dosega pričakovanih delovnih rezultatov, če ne opravlja dela v določenih ali dogovorjenih rokih oziroma odrejenega dela ne opravlja strokovno in kakovostno.

(4) O prenehanju položaja vodje organizacijske enote prve ravni generalne policijske uprave in direktorja policijske uprave odloči generalni direktor policije. O prenehanju položaja načelnika policijske postaje odloči generalni direktor policije samostojno ali na predlog direktorja policijske uprave.

(5) Po prenehanju položaja je policist iz drugega odstavka tega člena premeščen na delovno mesto, za katero izpolnjuje pogoje in ustreza nazivu, v katerega je imenovan.

Zakon o tujcih (ZTuj)

44. člen (dovoljenje za začasno prebivanje zaradi študija)

(1) Tujcu, ki je sprejet v javno veljavne izobraževalne ali študijske programe, opravlja strokovno izpopolnjevanje, praktično usposabljanje, specializacijo ali sodeluje v mednarodni študijski izmenjavi v ustreznih izobraževalnih organizacijah v Republiki Sloveniji in izpolnjuje ostale pogoje za izdajo dovoljenja po tem zakonu, se lahko izda dovoljenje za začasno prebivanje zaradi študija. Kot dokaz o izpolnjevanju pogoja zadostnih sredstev za preživljanje iz tretjega odstavka 33. člena tega zakona se upoštevajo tudi sredstva, ki jih izobraževalna organizacija nameni tujcu.

(2) Tujcu iz prejšnjega odstavka se izda dovoljenje za začasno prebivanje za čas študija, izobraževanja, strokovnega izpopolnjevanja, praktičnega usposabljanja, specializacije ali sodelovanja v mednarodni študijski izmenjavi v ustreznih izobraževalnih organizacijah v Republiki Sloveniji, vendar ne dlje od enega leta. Če študij, izobraževanje, strokovno izpopolnjevanje, praktično usposabljanje, specializacija ali sodelovanje v mednarodni študijski izmenjavi traja daljši čas od enega leta, se dovoljenje podaljšuje za največ eno leto, vendar ne dlje kot traja študij, izobraževanje, strokovno izpopolnjevanje, praktično usposabljanje, specializacija ali mednarodna študijska izmenjava.

(3) Kot ustrezno dokazilo o sprejemu, opravljanju ali sodelovanju iz prvega odstavka tega člena se šteje dokazilo o sprejemu v javno veljavne izobraževalne ali študijske programe oziroma dokazilo o opravljanju strokovnega izpopolnjevanja, specializacije ali praktičnega usposabljanja, ki ga izda izobraževalna organizacija, na katero je tujec sprejet, oziroma potrdilo o sprejemu državnega organa, ki je pristojen za izvajanje mednarodne pogodbe ali je dajalec štipendije, oziroma potrdilo o sprejemu, ki ga izda od države pooblaščen organizacija, ki je odgovorna za izvajanje določenega programa.

(4) Prošnjo za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje lahko vloži tujec ali izobraževalna organizacija iz prvega odstavka tega člena. Tujec mora prošnjo za izdajo prvega dovoljenja za začasno prebivanje vložiti pri diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini, razen v primeru in ob pogojih, določenih v šestem odstavku tega člena, ko lahko prošnjo vloži tudi pri pristojnem organu v Republiki Sloveniji. Izobraževalna organizacija lahko vloži prošnjo pri diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini ali pri pristojnem organu v Republiki Sloveniji. Če prošnjo za izdajo ali podaljšanje dovoljenja vloži izobraževalna organizacija, lahko opravlja tudi druga dejanja v postopku v skladu s tujčevim pooblastilom, ne more pa se ji vročiti izdano dovoljenje. Pooblastilo tujca izobraževalni organizaciji ni potrebno za vlaganje dopolnitev k prošnji za izdajo ali podaljšanje dovoljenja za prebivanje. Pristojni organi prošnje za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje zaradi študija obravnavajo prednostno.

(5) Tujec, ki ima v Republiki Sloveniji izdano dovoljenje za začasno prebivanje zaradi študija, se lahko v času veljavnosti tega dovoljenja v Republiki Sloveniji tudi zaposli ali opravlja delo pod pogoji, določenimi v predpisih, ki urejajo delovna razmerja in delo študentov.

(6) Tujec iz prvega odstavka tega člena, ki zakonito prebiva v Republiki Sloveniji na podlagi veljavne osebne izkaznice oziroma veljavnega potnega lista ali na podlagi veljavnega potnega lista in dovoljenja za prebivanje, ki ga izda druga država članica Evropske unije, ali na podlagi vizuma C, ki ga izda pristojni organ Republike Slovenije ali druga država pogodbenica Konvencije o izvajanju schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985, ali vizuma D, ki ga izda pristojni organ druge države članice Evropske unije zaradi študija, in ki

predloži dokazilo o sprejemu na študij, lahko vloži prošnjo za izdajo prvega dovoljenja za začasno prebivanje pri pristojnem organu v Republiki Sloveniji.

(7) Tujec iz prejšnjega odstavka mora prošnjo za izdajo prvega dovoljenja za začasno prebivanje vložiti pri pristojnem organu v Republiki Sloveniji pred potekom dovoljenega prebivanja v Republiki Sloveniji. O pravočasno vloženi prošnji pri pristojnem organu v Republiki Sloveniji pristojni organ tujcu izda potrdilo, ki velja kot dovoljenje za začasno prebivanje do dokončne odločitve o prošnji. Izdano potrdilo dovoljuje tujcu prebivanje v Republiki Sloveniji zaradi študija. Tujcu, ki je vložil prošnjo za izdajo prvega dovoljenja za začasno prebivanje zaradi študija pri pristojnem organu v Republiki Sloveniji, se dovoljenje za začasno prebivanje, odločba o zavrnitvi izdaje dovoljenja, sklep o ustavitvi postopka in sklep o zavrženju prošnje, izdan v postopku izdaje dovoljenja za začasno prebivanje, vroči pri organu, ki je dovoljenje izdal.

(8) Dovoljenje za začasno prebivanje zaradi študija se izda v obliki iz 58. člena tega zakona, pri čemer se pri vrsti dovoljenja vpiše »študent«. Za tujca, ki študira v Republiki Sloveniji v okviru posebnega programa Evropske unije ali večstranskih programov, ki vključujejo ukrepe za spodbujanje mobilnosti, ali v okviru sporazuma, med dvema ali več priznanimi višješolskimi oziroma visokošolskimi zavodi, se v opombi navede ta posebni program ali sporazum, če je naziv programa ali sporazuma predolg za zapis na kartici, pa se navedejo kratice držav članic, iz katerih izhajajo podpisniki sporazuma.

(9) Ne glede na določbo drugega odstavka tega člena se prvo dovoljenje za začasno prebivanje študentu, ki v Republiki Sloveniji opravlja študij v okviru posebnega programa Evropske unije ali večstranskih programov, ki vključujejo ukrepe za spodbujanje mobilnosti, ali na podlagi sporazuma med dvema ali več višješolskimi oziroma visokošolskimi zavodi, ob izpolnjevanju pogojev, določenih v tem členu, izda za obdobje dveh let oziroma za čas trajanja študija, če je ta krajši.

Zakon o uresničevanju javnega interesa na področju kulture (ZUJIK)

113. člen (odločba)

Na podlagi poročila strokovne komisije minister z odločbo zavrne vlogo, ki ne izpolnjuje umetniških, kulturnopolitičnih, strokovnih in drugih kriterijev ter zahtev, ali z odločbo določi, da se posamezen kulturni program ali projekt sprejme v financiranje ter določi delež javnih sredstev, pri čemer se obseg obveznosti in način njihove izpolnitve podrobneje določita s pogodbo iz 93. člena tega zakona.

Odločba je podlaga za sklepanje pogodbe o financiranju javnega kulturnega programa oziroma kulturnega projekta.

120. člen (odločba)

Na podlagi predloga strokovne komisije minister izda o vsaki ustrezni vlogi, prispeli na javni razpis, posamično odločbo, s katero odloči o odobritvi ter deležu sofinanciranja ali o zavrnitvi sofinanciranja posameznega kulturnega projekta oziroma kulturnega programa.

V primeru sprostitev ali povečanja proračunskih sredstev lahko minister izda novo odločbo, s katero se na podlagi rezervne liste iz tretjega odstavka prejšnjega člena odobri financiranje že zavrnjenega kulturnega projekta oziroma kulturnega programa ali poveča obseg sofinanciranja že odobrenega kulturnega programa oziroma kulturnega projekta. Z novo odločbo se odpravi in nadomesti prejšnja odločba o odobritvi ali o zavrnitvi sofinanciranja.

Odločbe iz prvega odstavka tega člena so podlaga za sklepanje pogodb o sofinanciranju kulturnih programov in kulturnih projektov.

Zakon o prevozih v cestnem prometu (ZPCP-2)

57. člen (določitev cene avtotaksi prevoza)

(1) Cena za avtotaksi prevoz se določi s taksimetrom ali elektronsko aplikacijo iz a57.a člena tega zakona.

(2) Taksimeter mora biti pregledan v skladu s predpisi, ki urejajo meroslovje. Taksimeter ter obvestilo o tarifi prevoznika morata biti nameščena tako, da sta vidna uporabnikom prevoza.

(3) Taksimeter se mora uporabljati v skladu z njegovim namenom, in sicer tako, da je za posameznega potnika ali skupino potnikov, ki potuje na isti relaciji, vključen od začetka do konca vožnje in se cena prevoza izračuna na osnovi prevožene razdalje in pretečenega časa v skladu z izbrano tarifo.

a57.a člen (elektronska aplikacija)

(1) Elektronska aplikacija mora potnika pred začetkom vožnje seznaniti s predvideno potjo do cilja, najvišjo možno ceno vožnje, modelom in registrsko označbo vozila.

(2) Potnik mora biti pred začetkom vožnje seznanjen s splošnimi pogoji uporabe elektronske aplikacije, ki morajo biti tudi javno dostopni na spletu.

(3) Elektronska aplikacija mora potniku med vožnjo omogočiti spremljanje podatkov o poteku poti, predvidenem času prihoda in o prevozniku.

(4) Po opravljenem prevozu mora elektronska aplikacija posredovati potrdilo na potnikovo elektronsko napravo, ki vsebuje podatke o vožnji in sicer lokacijo vstopa, izstopa,

potek vožnje, razdaljo, datum, čas trajanja vožnje in ceno prevoza, vključno s podatki o prevozniku.

(5) Elektronska aplikacija mora potniku omogočati vpogled v zgodovino njegovih voženj.

(6) Imetnik elektronske aplikacije mora hraniti podatke iz četrtega odstavka tega člena deset let od dneva izdaje potrdila.

(7) Imetnik elektronske aplikacije mora na zahtevo finančne uprave zagotoviti brezplačni neposredni spletni dostop do podatkov iz četrtega odstavka tega člena.

(8) Strojna in programska oprema elektronske aplikacije mora ustrezati zahtevam iz osmega in devetega odstavka 38. člena Zakona o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H, 36/19, 66/19, 145/20 – odl. US in 203/20 – ZIUPOPĐVE).

57.c člen (najem vozila z voznikom)

(1) Najem vozila z voznikom se izvaja kot prevoz potnika ali skupine potnikov z vozilom, ki ima poleg voznikovega sedeža največ osem sedežev, na določeni relaciji, za vnaprej določeno prevoznino.

(2) Najem vozila z voznikom se opravlja na podlagi dovoljenja, ki ga izda občina ali več občin skupaj, če je taka obveznost uvedena s predpisom take občine oziroma občin. Prevoznik ne sme prevzemati potnikov v občini, v kateri nima veljavnega dovoljenja, če je občina uvedla dovoljenja za najem vozila z voznikom, lahko pa jih vanjo pripelje.

(3) Prevoze iz prvega odstavka tega člena lahko izvajajo osebe, ki:

- imajo licenco za prevoz potnikov ali licenco za avtotaksi prevoze,
- imajo veljavno dovoljenje iz prejšnjega odstavka.

(4) Občine lahko predpišejo standarde kakovosti izvajanja storitev prevozov (npr. videz, vrsta pogona, stopnja izpusta po EURO, izpust CO₂, starost in oprema vozila), pri čemer ne smejo določati takih standardov glede videza in opreme vozila, ki bi onemogočali, da prevoznik pridobi dovoljenje tudi v drugi občini.

(5) Med izvajanjem prevoza mora imeti prevoznik v vozilu dokument, iz katerega morajo biti razvidni relacija in cena prevoza, prevoznik ter datum in ura prevoza. Za prevoze, ki se izvajajo z elektronsko aplikacijo, zadostuje, da ima prevoznik namesto dokumenta možnost izpisa oziroma prikaza iz elektronske aplikacije iz a57.a člena tega zakona.

(6) Za prevoze, ki se izvajajo z elektronsko aplikacijo, se za sklepanje prevoznih pogodb, uporablja aplikacija, ki izpolnjuje pogoje iz a57.a člena tega zakona.

(7) V občinah, ki niso uvedle dovoljenja za izvajanje prevozov z najemom vozila z voznikom, se ti prevozi opravljajo na podlagi licence za prevoze ali avtotaksi prevoze.

131.č člen (prekrški)

(1) Z globo od 400 do 1.500 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki je imetnik elektronske aplikacije iz a57.a člena tega zakona, če:

- uporablja elektronsko aplikacijo in ne zagotavlja, da ta deluje (a57.a člen tega zakona);
- potnik ni pred začetkom vožnje seznanjen s splošnimi pogoji uporabe elektronske aplikacije ali ti splošni pogoji niso javno dostopni na spletu (drugi odstavek a57.a člena tega zakona);
- ne izda potrdila s podatki o vožnji ali na potrdilu ni vseh zahtevanih podatkov (četrty odstavek a57.a člena tega zakona);
- potniku ne omogoči vpogleda v podatke o njegovih preteklih vožnjah (peti odstavek a57.a člena tega zakona).

(2) Z globo od 250 do 500 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika oziroma posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.

(3) Z globo od 800 do 3.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki je imetnik elektronske aplikacije iz a57.a člena tega zakona, če ne hrani podatkov iz četrtega odstavka a57.a člena tega zakona deset let od dneva izdaje potrdila o vožnji (šesti odstavek a57.a člena tega zakona).

(4) Z globo od 500 do 1.500 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika oziroma posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.

(5) Z globo od 5.000 do 20.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki je imetnik elektronske aplikacije iz a57.a člena tega zakona, če:

- finančni upravi ne omogoči brezplačnega neposrednega on-line dostopa do podatkov aplikacije iz četrtega odstavka a57.a člena tega zakona za potrebe finančnega nadzora (sedmi odstavek a57.a člena tega zakona);
- strojna in programska oprema elektronske aplikacije ne ustrežata zahtevam iz osmega odstavka a57.a člena tega zakona (osmi odstavek a57.a člena tega zakona).

(6) Z globo od 1.000 do 2.000 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika oziroma posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost. «.

Gradbeni zakon (GZ)

14. člen (naloge projektanta)

(1) Projektant je odgovoren za izdelavo projektne dokumentacije, ki jo prevzame v izdelavo, tako da je ta skladna s predpisi in zahtevami po tem zakonu. Če projektant za izdelavo projektne dokumentacije ne razpolaga s svojimi pooblaščenimi strokovnjaki ustreznih strok s primernim strokovnim znanjem in izkušnjami, ki opravljajo poklicne naloge v skladu z zakonom, ki ureja arhitekturno in inženirsko dejavnost, mora skleniti pogodbo z drugim projektantom, ki ima takšne pooblaščen strokovnjake. Ti posamezniki odgovarjajo za strokovne rešitve, ki so sestavni del projektne dokumentacije.

(2) Projektant v okviru prevzete storitve projektiranja zlasti:

– zagotovi izdelavo projektne dokumentacije, tako da je skladna z zahtevami prostorskega izvedbenega akta, gradbenih in drugih predpisov, da omogoča kakovostno izvedbo objekta in racionalne rešitve v času gradnje, obratovanja in vzdrževanja objekta,

– za vodenje izdelave projektne dokumentacije izmed sodelujočih pooblaščenih strokovnjakov, ki za projektanta opravlja poklicne naloge v eni od predpisanih oblik v skladu z zakonom, ki ureja arhitekturno in inženirsko dejavnost, določi vodjo izdelave projektne dokumentacije (v nadaljnjem besedilu: vodja projektiranja),

– zagotovi sodelovanje pooblaščenega strokovnjaka, ki glede na svoje poklicne naloge v skladu z zakonom, ki ureja arhitekturno in inženirsko dejavnost, izdelava načrt oziroma prikaz, ki je osnova za izdelavo zbirnega načrta oziroma prikaza, če to ni vodja projektiranja,

– odgovarja za celovitost in medsebojno usklajenost vseh delov projektne dokumentacije.

(3) Kadar je investitor sklenil pogodbe z več projektanti in določil vodilnega pogodbenika projektanta, ta prevzame naloge iz druge, tretje in četrte alineje prejšnjega odstavka.

(4) Vodja projektiranja vodi izdelavo projektne dokumentacije in poskrbi za celovitost in usklajenost njenih delov z medsebojno koordinacijo pooblaščenih in drugih strokovnjakov ter izdelava zbirni načrt oziroma prikaz.

(5) Projektant, vodja projektiranja in pooblaščen strokovnjaki, ki sodelujejo pri izdelavi projektne dokumentacije, vsak za svoj del projektne dokumentacije s podpisom jamčijo, da projektna dokumentacija izpolnjuje zahteve tega zakona.

18. člen **(vodenje gradnje)**

(1) Vodenje gradnje je skrb za izvajanje del v skladu s projektno dokumentacijo, s predpisi, s katerimi se podrobneje določijo bistvene in druge zahteve, s standardi in pravili stroke ter predpisi s področja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih.

(2) Vodenje gradnje opravlja posameznik, ki je pooblaščen strokovnjak v skladu z zakonom, ki ureja arhitekturno in inženirsko dejavnost, vodja del ali gradbeni delovodja, v skladu z zakonom, ki ureja poklicno in strokovno izobraževanje, ali mojster s področja gradbeništva v skladu z zakonom, ki ureja obrt.

(3) Gradbeni delovodja je vpisan v imenik pri Gospodarski zbornici Slovenije (v nadaljnjem besedilu: GZS), če v skladu z zakonom, ki ureja poklicno in strokovno izobraževanje, izpolnjuje pogoje za gradbenega delovodjo in ima z izvajalcem sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za polni delovni čas ali v posebnih primerih za krajši delovni čas v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja, ali z zakonom, ki ureja trg dela.

(4) Mojster s področja gradbeništva je vpisan v imenik pri Obrtno podjetniški zbornici Slovenije (v nadaljnjem besedilu: OZS), če v skladu z zakonom, ki ureja obrt, izpolnjuje pogoje za mojstra s področja gradbeništva in ima z izvajalcem sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za polni delovni čas ali za krajši delovni čas v posebnih primerih v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja, ali z zakonom, ki ureja trg dela.

(5) OZS in GZS sprejmeta etični kodeks in izvajata disciplinski nadzor nad posamezniki iz tretjega oziroma četrtega odstavka tega člena s smiselno uporabo zakona, ki ureja arhitekturno in inženirsko dejavnost.